De hillige vaggen durp

Frans Schleiden

bron
Frans Schleiden, *De hillige vaggen durp*. Joh. Roosenboom, Heerlen 1946

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/schl001hill01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

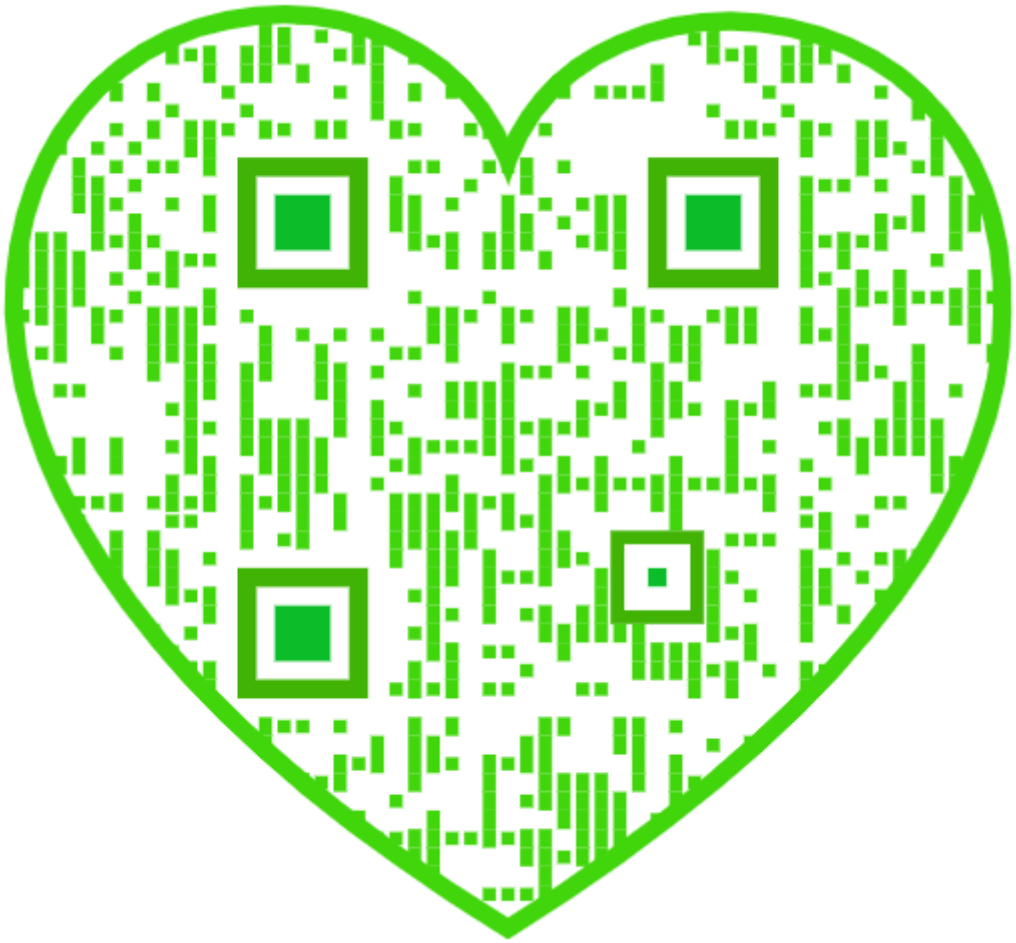

[Woord vooraf]

Dizze book is väör uch Jennemiekes-Gritje... waat, nee!... dèr hat 'm 't undesjte-aove! Ezu is 't good. Dèr kunt väör-aa aavange te lèze. Dat is, Jennemiekes-Gritje väör dat dèr 50 jaor lank alle hillige misse hat gehoeëd, die i Lutterendal gelèze zunt wòade... en dat dèr 't murges in alle Herregods-vrugde ezu lang mot wade väördat der kuster de kirkdäör opdeet. Dèr och, Jennemiekes-Gritje zit van de hillige vaggen durp.

Foi, Hèër.

Sjwiet, Jennemiekes-Gritje, dèr mot mich nit in de rèë valle. Och der Mong va Lieëne en 't Frenske vaggene Tievelder en 't Truudje vagge Vauwere en ezugaar der Mertens, ins der sjlimste vaggen durp... och dè Jennemiekes-Gritje (ich zieën dèr zent uch, went dèr der naam mer huuët) och dè behuuët bei de hillige vaggen durp en al os óddesj en väör-öddesj va vofsig generatioene väör ozze tied, diej allemaol... dat zunt de hillige vaggen durp en daova vertilt dizze book.

'n Eeveldig krultje

DAT waor dè zondig 'n vruid en ene hoerrah iggen durp, wiej ze zate: ‘vèr danse der cramignon’.[1)] De jonge date an de medjere en de medjere mesjie nog mieë an de jonge. E minnig medje sjtong 't murges 6-7 maol vör des sjpeegel. Ummesj och op 'n durpe begonne ze krultjere te drage i g'n haore en nuj-moeëdesje heud.

't Thriske va Marieke va Klöske[2)] houw och krultjere iggen haore. Zotste zage van dat Thriske? Dat wurpt en huft zich. Dat drieënt[3)] en kiekt en rieët zich[4)] nao alle zieje. Hat dèr mich gezieë? - Dat is e klee fie sjtols dink. Me hei 't nit vannem[5)] gedaat. - Mè de vròluuj zunt allenei 't zelvige. Nog mit 78 jaor hève ze zich en drage ze bendjere mit kreltjere um g'n haos en befkere en ezoeë.[6)]

Mè wie de mam dè murge 't Thriske zoog mit de krultjere, sjtong ze versjtomd. 't Gek dink houw ze nit alling aate iggen[7)] nak, mè och baove de oere. En dat lupt te wied! Dat is ginge sjtand vör boereluuj.

‘Wat haste noe? Sjamste dich neet väör ozze Herregod en alle luuj? Wilste zoeë noggen[8)] kirk gòa?’

‘Jummich kinger... wat zow ezu eeveldig krultje?’

‘'n Eeveldigg krultje? Woeväör deeste dat? um de jonge gek te make! E medje van ozze sjtand mot eefach[9)] zieë. 't Mot kunne melke, kouche, nieëne[10)] en noch vääl mieë. Dat is, woë de jonge get aa hent. Kieke ze nao de krultjere en dèn anderen hövaad, da kóame ze bedraogen oet.’

‘Dèr da mit uure dure pils.’[11)]

Dat waor 't, noe wos ze 't. ‘Dèr mit uure dure pils!’

De mam waor ròeëd woade va verdròat en sjemde. Mot me zich ezu get van de eege kinger laote zage?

‘Doe sappermentse priej daste bis! Mot ich mesjie op de klompe noggen kirk gòa? Kuns doe dich herinnere, wienieë dat ich e nuj kleed of ezu get krège han. En dè pils...’

Ze sjwèg. Ze how dè pils van hääre man. Der Kempenéér houw innige jaore gelè iggene beusj ene daas[12)] gevange. Wiej e gepreparieëd waor houwe ze 't vel väör ge bid gelaat. Dao loog der daas mit de putjere[13)] en 't sjnuutske oppen èëd. E houw uvver der ruk ene wiesse glans of went 't dr'op gerowvrost[14)] hei. 't Wuur 'n göttliche sjand gewes, dem dao te laote lieje.

Ze zow 'm es pils kunne drage! Ze houw 't al lang gedaat en gewunsjt. Went alle vròluj pilse drage, da kiekt me dao no.

't Bet va Triske hat inge van ene voos, 't Nes van der Sjang va Driekske va loeter hazevelkes. Fieng pilse! En werm! - En da zunt de mansluj nog gekker wiej de vròluj, bezondesj went ze 't deer zelf gesjòate hent.

‘Mè zieëker! Laot dich ene pils d'r va make.’ 't Kempeneërs Klöske is ene ouwe gek. E is grutsj op zieng vrouw. E klatsjet 'r al lachentère op 'n erm, mè ze reep: Litste! en lachet.

Noe waor dat nit vääl werk. Dao hovvete mer get kremkere en uskere[15] aa vas gemakt te wèëde en 't woad der fiengste pils deste[16] dich dinke kuns.

‘Doch 'm aa.’

‘Ich däör neet.’

‘Gek woeste bis.’

Mè op Posjdaag, went alle luuj sjtaats en sjtäödig zunt, droog ze 'm.

Noe gong ze noggen kirk en droog 'm; 't sjnuutske van der daas loog uvver de bros. De vusjte[17] putjere looge d'r inge oppen ruk en d'r andere onder g'n kin. De twei ander putjere sjlammelete[18] mit der sjtoets uvver d'r linker erm. Der daas loog sjwoer en vit oppen ruk. 't Klöske geet aater zieng vrouw. Hèë hat dè daas gevange en dem kunne ze zieë. E zet an der Piër oet gene knuppel: 't Waor in der aavank van der wingter. 't Vroor. Der iezel hong an de tek van de beum. Ich how al ene daag of innig 't sjpòar gezië en daat ‘dem moste haa’ en doe in'n naat, wiej der mond oppene sjnieë sjèèn, ezu klaor wiej de zon, gong ich mit der hond d'rop aa. Ich zaat: Fidelke, kom hei, dao is de hääöl, haol oet. Dreij maol aateree komp 't Fidelke oet. 't Blood leep 'm uvver de owwe en e houw 'n oer i sjtukke. Mè de vieëde kieër houwe-n 'm! Ich sjnappet der daas mit de tang en worp 'm in der zak. Dao zieste 'm. 'n prach van 'n deer.’

En went ze aater dich gunt en ezu kalle da hufste dich va zelver. 't Marieke va Klöske gong en hoof zich, wiej rieke luuj zich hève. Mè 't Marieke va Klöske drupt hääöre hovaad òane grutsj. Ze dret dè pils huuj op Posjdaag vör ozzen Herregod. Dat däört! Och pastoer huft zich huuj iggen kirk, wente sjtaats en sjtäödig mit de bitste paramenten aa, mit sjtrikskere en kentjere en de heng gevowwe noggen elter geet. Der elter blinkt va koffer en zilver. Alle lich is aa. - En dat is in de ganse welt 't zelfde. Huuj zinge ze der alleluja, ieësj deep en troerig, mè da hoeëger en mit ene joebel, dat 't sjwilt en sjalt en de ganse kirk is vol vruid, um ozzen Herregod, dè huuj, lang gelè, opsjtong en zaat: Noe vruit uch, hei bin ich: Resurrexi, alleluja.

Dat waor doe op Posjdaag!

Mè noe?... uure dure pils?

Sjwieg!

't Hat krultjere bis aove uuver gen oeëre. Dat hent kirmesluuj! Dat paast zich nit. 't Dret ze nit vör ozze Herregod! Vör wè zow 't ze drage? ‘Vör wè drugste diej?’

Dat hoft ginge te wete. Mè ze sjeneeren 'm. Foi, hei 't ze zich mer neet gemakt.

Vör wè?... Vör der Macheel van der Sjang va Drees! Mè dat geet gingen aa. Ze sjeneeren 'm. Wat zal dè d'r va zage?

Krultjere zunt gemekkelich te drage, ezu lang wiej ginge get zet. Mè went ze zage: ‘Kiek dao 't Thriske va Marieke va Klöske - Jummich noe, kiek mich dat kink ins aa!’ Dan is 't lestig. En ezu komp 't. Vör de hoeëmis sjtunt de jonge en de mansluuj vör gen kirk de piep lèèg te rooke. Da kalle ze te hoop en lache en sjpasse ze. Wè dao sjteet vör de hoeëmis, kan de vroluuj van 't gans durp zieë kòame en verbei zieë trikke. In de wèèk loope de vroluuj op klompe en hent ze sjwoer wulle zukken aa. Diks[19] koame ze in de wèëk mit ene mansluuj-rok. Wat zow dat? Dan is 't och nit sjlim[20], went 't ingt of 't andert van de medjere e lòak iggen zukke hat. Wè kiekt dao nao? Da wirke ze en hanteere ze de flatte-sjup. Wat zowwe ze lache iggen durp, went ze mit ene pils durch gen wei gunge getrampele um flatte te sjpreie. Iggen wèëk drage ze alles ‘op’ bis 't gans versjlèëten is. Mè 't Zondes! Da hent ze hunnen hovaad aa. Mè 't mot nit te wied gòa! Ze motte zich nit aasjtille wie gekke. Vèr woeëne nit i Paries of ezoeë. Went, zich e medje vergallopieët mit e hutje of e bluuske... dat 't dan oppaast. Dao zunt de jonge! ‘Jonge, dao kump 't! 't Thriske va Marieke va Klöske’.

De Jonge hent de owwe wied op. Da drieëne ze zich um wie ene iesleuper en sjlunt ze zich oppen knee en lache ze. Dao kump 't! Ze lache, de gekke! Ze sjtoeëte zich aa... de kaover!

't Hat krultjere... bis uvver gen oeëre!

Dao is och der Macheel van der Sjang va Drees - der Macheel Groonesjild. - De Groonesjilds woeëne al honderde jaore op 'n ‘äövesjten hoof’. Ze hent 60 hektare weie en land, binnede en beuisj. De boere dunt nit gauw de kap aaf. Ze zitte iggen hoes bei der òavend[21] mit de kap oppene kop. Och bei 't Macheelkes Truudje in der kaffé, went ze kate. Ze dunt de kap aaf went ze lants gen kirk gunt. Mè... vör 60 hektare dunt ze ze och aaf.

Macheel Johannes Thomas Groonesjild! Dat is der intsige erfgenaam van die 60 hektare. Dat vilt dem ezu mer iggene sjoeët. En wè wit wieväöl aa geld? Zie zuster 't Truudje deelt mit. Mè 't Truudje is laam, en zal nit trowwe.

Der Macheel van der Sjang va Drees sjprikt wal ins mit 't Thriske van 't Marieke va Klöske. E sjteet och vör gen kirk. E is roëd wòade. E sjamt zich. Wat zal e dòa? E deet of wentenet nit zeug[22)] Mè zie hats klopt en boenst. Went dat ezu mot gòa, dan is 't oet! Dat zunt de Groonesjilds nit gewend. Kirmes-vròluj hent krultjere baove de oeëre! Da mot 't zich mer ene sjriever zukke, inge mit ene brul op, mè ginge boer. Der Macheel geet nòggen kirk i. E is gesjlage en verrowwenieëd[23)]. Dat bedurft 'm der zondig en de ganse vruid.

Ze zingen iggen kirk der vidi aquam. Wè troerig is gewest en landsem 'n vruid i zie hats vult kòame, zingt ezu wiej dat in der vidi aquam klinkt. Landsem sjtil en troerig. Mè in de hillige mis sjtiegt de vruid en 't geluk en der joebel. Der Alleluja, drei maol aateree en ummer hoeëger, geet durch gen kirk en de luuj veulenet[24)] en zinge mit.

Noe swiet der urgel. Alles is sjtil. Pastoer sjteet oppene prèdigsjtool. Wat isse groeët! E zit der brul op en kiekt druvver heen. Dao is get nit in òader! E humpsjt.[25)] Listenet[26)] ivvegilië nit aaf? E hat 't verkieëd book. E pakt zich 't angert. 't Is es wente get hei wille zage, mè e lit 't en list 't ivvegilië.

In e paar owweblikke is väöl gepassieët. Pastoer hat zieng sjääöp gezieë en och hunne noeëd. In diej paar owweblikke hatte zieng ganse prèdig umgeworpe en 't zal nit intsig posjvruid en alleluja zieë, watte 'n zage zal. E klatsjt 't book toe, ezu, dat alle luuj opkieke en e vingt mit de prèdig aa: Christus is opgestande oet 't graaf; E hat dat gedòa dat vèr zowwe opsjtòa oet de zung, oet de ongerechtigheed, oet der hovaad. De sjtim va pastoer beft, e hilt mit allebei de heng der prèdigsjtool vas. Dao zunter och hei iggen durp, medjere en vroluj, die va hòvaad nit weete wat ze zich aa dunt: nuj-moeëdisje heud en krultjere en ezoeë.

De kirk is sjtil. Me hei 'n sjpang kunne hure valle. 't Thriske zit inee gezonke, wie e hupke ieëlend iggen bank. Och der Macheel van der Sjang va Drees aove oppen oksaal! Wat hat pastoer nog mieë geprèdigt? Ze hent 't allebei nit mieë gehoeëd. Ze zunt gesjlage, 't is op 'n durp nit gemekkelich, zich get te permetteere.

Thriske, Thriske wat haste gedòa? Ich houw gedaat mit dich durch 't lève te gòa. Doe en ich! Vèr heie te hoop gegange durch vruid en leed. Doe hets mich motte truëste. An dieng vruid wuur ich vroë wòade. Vör dich hei ich gewirkt. Ich hei dich alles gegève en doe alles a mich.

Thriske!... Thriske!

Ze zinge der Credo! Dè geet mechtig wiej ene troep saldaote durch gen kirk. Der geloof sjtuurt zich a nuuks. Dè geet uvver

alles hèr. Went de welt vergeet, blieft der geloof besjtòa. Sjtèëre valle, mè der geloof sjteet vas. Daoväör paaste bei alles, bei vruid en leed. E 'n is wiej 'n gow auw zaof. Et unam sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam. De luuj sjtunt rèët. Da sjelt 't. De luuj zitte oppen knee. Pastoer hift de hillige hostie op. 't Doert nog get, dan is 't gedòa. Ze zinge der Tantum ergo. In dè zège mit 't Alderhilligste is alles bei-ee: geluk en vrèè, troeës en kraf, alles... wat de hillige mis gève ka. Dat zinkt neer uvver de luuj, uvver 't durp en uvver de gewande.[27)] De luuj gunt vroeë en dankbaar nao heem.

De mansluuj en de jonge gunt 't usjte oet. Ze sjtunt wir bei-ee en stoppe zich de piep. Ze zunt sjtil. Mè huuët gee wòad. En dat is nog sjlimmer. 't Is lestig um dao lants te gòa. 't Thriske is al e-weg, der berg aaf, 't is bleek en krank. Mè went 't heem is sjteet 't mit groeëte verkrèësje owwe vör der sjpeegel en kemt en trukt an de krultjere, bis dat ze wir glad lieje uvver g'n oere en iggen nak.

Iggen nòdenoon gong der Macheel van der Sjang va Drees nit nò 't fes en der cramignon, mè nò de pasterei. E daat: went 't mit 't Thriske mot oetzieë, da direct, da sjnak en nit gewaat. Pastoer waor heem. E zoot te lèze in zienge ouwe breveer. ‘Waat’, zaat pastoer, ‘ich bi sjnak vèëdig,... zit dich dao’. 't Doeret mer innige owweblikke, doe zate: ‘wat is 't?’

Der Macheel is 25. - E 'n is groeët en fosj, ene echte Groonesjild. Tussje pastoer en de luuj is get wiej tussje vadder en kink. 'n Verwantsjaf[28)], diej, wiej der catechismus zet, mit de doop aavingt, en sjpieëder iggen kristelier en mit de hillige sacremente groeëter wet. Me blieft tègenuvver pastoer ummer wiej e kink.

‘Wat is 't?’

‘'t Thriske va Marieke va...’

‘Ich weet 't! Loester! Ich sjtóan noe nit oppene prèdigsjtool. - Oppene prèdigsjtool - zal ich mer zage - is der baog gesjpanne. Noe liette sjlap en los oppen èëd. Went ich ze allemaol väör mich zieë, kan ich ging complemente make. Ezu deet och der sjupper, der Barthelomei van Idakke. Went dè mit de sjaop durch gen sjlont[29)] aafgeet. Dan is 't vurwats of truk, òane ondersjeed. Och ozze Herregod deet ezoeë. Dè zet neet: zut ezu good en dot mich dit en lot mich dat. Dè zet: Ich bin der Hèër uure God. dèr zult... dèr mot. Mè went vèr noe hei ozzer twei kalle en dan uvver 't Thriske en uvver die krultjere, da zaan ich dich: dat is nit ezu sjlim. Wat zowwen e paar krultjere baove of onder gen oere. Dao is och ginge iggen durp dè get uvver 't Thriske van 't Marieke van Klöske zage kan, oetgenaome de vrouw Mertens,

diej - onder os gezaat en gesjwège - alle luuj, och pastoer bekalt. Mè de luuj motte ezu blieve, wie ze zunt. Ze motte mich hei iggen durp ginge vremme moeëde bringe, ginge hovaad..... Andesj is 't mit os durp gedòa. Zots doe e medje wille, ezu wiej ze aate in de tsiedong sjtunt aafgemolt...?'

'God bewaar mich, Hèër!'

'En dan nog dit, dink draa wenste dich trows; alle vròluuj zunt 't zelfde: ze zunt eeveldig en grutsj. Dat is: wat zal ich zage, hun natoer. 't Is nit sjlim, mè 't is verkieëd. Noe gank, en amuzeer dich... en makt 't nit te bont.'

Iggen nòdenoon waor ièësj 't lof. Daonao gonge ze melke. Wie dat waor gedòa komte de jonge en medjere bei-ee vör 't fes. 't Waor tège 5 oer of ezoeë. 't Zondes rokt me zich 'n sigaar. De jonge leepe en rokete en trokke an de sigaar. Ze komte bei-ee op der plei vör 't kastieël. Och de adelige famielige doog mit. Diej houwe ezugaar[30)] de vaan oethange. In der litsten tied dunt ze väöl mieë mit wie vreuger. Da laote de adelige jongfere de vreiere kòame en laote ze 'n de jonge en de medjere en 't gans durp ens zieë. De harmenei zit i. Noe geet de hoesdäör van 't kastieël wagewied op. De ganse adelige famielige is bei-ee. Och der ouwe hèër graof. Dè regulieët en kommandieët en de adelige jonkheed kuurt nao gen hoof op - ze hen't goote[31)] oerring en ermbeng en zieje kleier aa. De luuj oet gen durp sjtunt 'n owweblik verpapzakt en kieke en vergèëte der cramignon, mè diej van der adel krieje zich hei en dao ene jong en e medje en da vingt 't aa. Wiej de kinger oppene sjpéëlplei, ezu hent ze zich bei de hand. Ze werpe de heng nao väör en nao aater. De rei wet ummer langer. Ze sjwinge de heng en de veut, in den usjtem[32)] landsem rujig en sjun, mè da flotter en flotter - mit de heng en de veut op de kadans van de moziek. Wiej 'n sjlang, ezu sjlingert zich der cramignon uvver der cour van 't kastieël rontelum de harmenei en da geet 't 't durp i, de hoezer in en oet en in en oet. De ouwere sjtunt te kieke en te lache. Diej dooge vreuger 't zelfde. Noe zunt ze aod en sjtief gewirkt. Mè hun hats danst mit en ze lache. - Hei en dao hilt der cramignon bei ene kaffe[33)]. Dao wet de harmenei getraktieëd. Ene minsj ka nit loeter blaoze. Da geet 't wir wiejer durch gen durp, bis 't aovves-klok loewt en 't duuster wet. Da gunt ze nao heem. Me huuët ze iggen haofduuster nog lache, onde en aove urgens iggen durp. Der Mong[34)] va Lieëne va Sjildershäövelke zilliger hat och mit gedòa. Ozze Herregod hat 't versjtand van der Mong 7 jaor aod laote wèëde en noe, wieje in de vofzig is, isse nog e kink. Mè e sjprikt noe en dan ezu versjtendig wiej ene prophiët oet 't aod Testament. In wurklichheed

zunt dat sjpruch oet 'n prèdig va pastoer. E zit 't zondes onder g'ne prèdigstool mit de owwe en der mond op te loestere. Noe wiej 't ovvend wet en de jonge en de medjere nao heem gunt, wet 't sjtil iggen durp en in de dille. Op 't sjildershäövelke, hoeëg tège de loeët, sjteet gans alling der Mong van Lieëneke. E kiekt uvver de dake heen en ziet an de ander ziej van de dil op de hugde 't Marieke va Aussems-Gretje en rupt: E sjleet mit de heng ene rink durch g'n loeët en rupt: ‘Marieke’, rupte, 't Marieke laacht. ‘Marieke, noe is 't mit 't fes en de nuj heud en de krultjere gedòa’. 't Marieke laacht en der Mong van Lieëne va Sjildershäöveke zent zich. E zent zich breed en lank: in der naam van der Vadder en der Zoon en der hillige Gees... en geet da, juus wiej in der cramignon, mit heng en veut gesjwinge, der berg en de trappen-op, nao gen hoes i.

't Marieke laacht en 't klinkt wiej e zilverklökske went 't laacht uvver de dille en in de naat.

Durch gen grub kompt dèr Macheel mit 't Thriske nao heem. Ze houwe nit gedanst, ze houwe zich väöl te vertille gehad. In den usjtem waore ze sjwiegentère nèvenee gegange. Doew how der Macheel gezaat:

‘Wat haste?’

't Thriske hauw gee antwòad gegève, mè 't waor aavange te kriesje. Doe hauw der Macheel gezaat: Ich bi bei pastoer gewes. Dè zaat: 't wuur nuuks, 't wuur mer 'n eeveldigheed en doe wuuësj 't bitste medje vaggen durp.

Doe kréësj 't Thriske nog erger, mè 't odoeret nit lang en doe gonge ze iggen erm en waore ze vroeë en waore ze 't ins, wiej ze 't nog noeëts ins waore gewest.

Ozze Herregod kumpt mit de naat. De naat is 'n groeëte werm dikke[35]. Ozze Herregod sjpreit ze oet uvver 't durp. 't Durp en de hoezer en de canadasse gunt onder de dikke. Och de luuj gunt nogge bid en sjlaope. Wied-e-weg bletsjt ene hond en durch de canadasse roesjt der wink, wiej went inge sjnorkt. Da wet alles sjtil. 't Fes is oet. 't Durp is deep i sjlaop en sjnorkt en sjlupt.

Eindnoten:

1) volksdans waar 't gehele dorp aan mee doet,
2) Marieke is de moeder. Klöske de vader.
3) draait.
4) dat rekt zich.
5) van hem.
6) bedje en zo wat.
7) in den.
8) naar de.
9) eenvoudig.
10) naaien.
11) pels.
12) das.
13) pootje.
14) rijp.
15) oogjes.
16) dien ge.
17) voorste.

18) bengelden.
19) dikwijls.
20) erg.
21) avond.
22) als of hij 't niet zag.
23) geruïneerd.
24) voelen het.
25) schraapt de keel.
26) leest hij het.
27) velden.
28) verwantschap.
29) dal.
30) zelfs.
31) gouden.
32) eerst.
33) café.
34) Edmond.
35) deken.

Der ouwe voes

WIEJ der Macheel 't murges 't pèëd gong vore[1)] sjtong der ouwe voes aggen krib te gape.

‘Haste honger?’ Der ouwe voes houw de moel op en gapet en trok der baovelip uvver de teng nò aove.

‘Foi, wat e sjrao gezich!’

Der Macheel worp 'm e paar soekerkaroeëte in de krib. Der voes had zieng jaore trui gedind en noe kriette get extra's, e paar soekerkaroeëte. E sjnoeveret druvver heen en d'r lants, mè wool ze neet en kèëk nò 'n ander ziej.

‘Da kom hei, da krieste havver. Doe bis e verwend aod pèëd.’

Der Macheel kloppet 'm ins oppene ruk en haolet havver. E sjuppet ze mit ene platieël en doop 'm bäödig vol.

Dè... dat is Mechelder maot. - Havver is vör de pèëd, wat sjpek en eier is vör de luuj. E vroot ze op... en gapet mit zie ganse lief. E rikket zich en gapet en veel, wiej inge dè sjlupt, tège de moer.

‘Hoo! Ouwe! Biste nit wies? doe sjlups! wakker wèëde! Vèr gunt karoeëte hòale.’ Der Macheel klatsjet iggen heng en reep nog helder: ‘allè hop, wakker wéëde!’ E maket 'm los en drieënet 'm um iggene sjtal en gong mit 'm oet. Mè in der däöresjtiel, wie 'm de murgesloeët pakket blèffe in 't gesjpan hange... 'n owweblik mer, doew gonge gegratsjele uvver de klauwede van der sjpronk. E hèvet de puuët en dong es wente nit hei gewos, woeë datte ze neer mos zitte. Der Groonesjild, dè 't hoes waor oetkòame nòggen hoof op en 't hauw gezieë, zaat: ‘doe mos mer nit te väöl lane.’

Der voes sjtong in de kaar. Der kop hong 'm es went-n-'m te sjoer wäör wòade, op 'n knee. E hong mit der boek deep in de onderhelp. ‘Dao zuuste mich get sjtòa? Mot ich mit ezu get karoeëte hòale? De luuj zulle zage: es wiej oet der tied va Don Quichotte, dè gong och mit ezu get oet. Ellè da mer’. In de kaar hauw der voes mieë vastigheed. De beum van de kaar en de reeme van 't getuug heele-n-'m. Ezu gunt auw luuj gesjravele en gewagkele. Ze heie der voes allang kunne verkope. Mè wat gève ze vör 'n aod pèëd? En wat zulle ze mit 'm aa-vange? Ze bringen-'m nò der wilder en howwen 'm tège der kop. Foi, dat neet, dat haste nit verdeend.

Der Macheel lanet iggen durp get karoeëte, nit väöl, e kling haof kerreke[2)] en der voes trok aa. Mè de kaar bleef sjtoa. Der voes gong in 't getuug e paar maol vurwats en truk, mè de kaar

boesjeeret neet[3]. Der Macheel sjwong mit de sjmik. E leet ze sjalle en joenke durch de loeët en reep: allo, ju, allo, hop. Mè der voes hong wiej gesjoate in de reeme tussje de karrebeum. E trok der baovelip wir op en gapet en 't vel sjpannet zich uvver de knäök van der kop en trok zich onder der haos bei-ee en der ouwe razelet in de puuët en uvver 't gans lief.

Kom hei, ich sjpan oet. Vèr sjpatseere nò heem. Mè wie e de klinke en de reeme los doog wankelet 't pèëd en de kaar gong mit. Der Macheel hauw al zieng krefte nuuëdig um kaar en pèëd te hauwe en dat de beum nit broke en datte zelver nit dr'onder kompt. E hauw zieng heng en bee nuuëdig. E sjprong nao rets, väöroet en aateroet. De kaar kraket en d'r voes wagkelet der wèëg op. De luuj die 't zooge reepe: ‘Dè is dul, dè had 't in der kop’. Mè andere zate: ‘'t is gedòa mit 'm, e-n-is versjlèëte, Ze lachete. Mè der Macheel lachet nit.

Wenste e pèëd allezelève has gehad en doe mos da zieë, dat 't nit mieë ka, wè zow da lache? 't Volk hat gee hats. Dao waor ene tied, dat ze zate, went inge iggene berg blef sjtòa of vashong in der sjnieë mit 'n grellige vraat[4]: ‘Hol der voes van der Sjang va Drees.’ ‘Lot der voes ins kòame’. Da komt der voes en da woate aagesjpanne en da kloppet der Macheel 'm oppen haos en da rikket zich der voes in de kaar. Dat waor 't sjrikkelichste, wat ich zelève ha gezieë. De peeze sjpannete zich en loge wiej zilder[5] iggen nak en lants de puuèt en uvver ge lief en da trokke egaal wat en egaal wiej sjoer[6]. De vonke sjloge oet de sjting en de klauwede veelen oetee wiej zand. Me zoog woeë gegange waor. Dao waor der wèèg kapot es went inge geplogd hei gehad. Der voes zienge aom sjnoevet i damp nao rets en nao links lants g'n èëd, ezu wiej der kop sjot nao links en nao rets, wente gong en trok. 't waor vör bang te wèëde. 't Gong op lèven en doeëd. De luuj sjtonge en kèëke mit groeëte owwe en swegte en zate: ‘dat is fosj, dat is e deer!’ Mè der Macheel leep nèven 'm en zaat en reep: ‘ah voes, ah jong, allo morjuuts’. En aove bei der litste knip in der berg, der sjoeëste[7] heele der aom op en zate: ‘Wat voes? watte? bis te meu?... zelève nit. Haa! dao zuustet. Halt! E hat 't gehold!’ De luuj gove der voes 'n sjnèè broed. Ze käöreten 'm en sjloogen 'm op 'n nak. Mè der voes gebieret nao nuuks. E vroot de sjnèè broeëd en gebieret nao nuuks. Da trokke wir. E laat zich in der haam en in de kittes en trok, dat de èëd bèvet en de sjting krakete. ‘Noe’ gong der voes, mager en wagkelentère der berg op, wiej auw kranke luuj wagkelentère en onzieëker gunt. Mer op ins in der berg poeëzete. De owwe kompten 'm plutslich groeët en dik vör der kop. E rieëtet zich op en sjprong. E sjprong

mit 'n mach es wente wir jonk wuur woade en der Macheel hong an de lieng.

‘Ouwe! Sjtil’.

't Waor es went der aowe get vör zich zoog. Wat zoog'e[8)]? der doeëd? E sjloog mit de puuët op en aaf en vör zich oet mit 'n geweldige kraf. Der sjoem kompt 'm op de moel. Der Macheel hong iggen loeët an de lieng. Mè ging mach in de welt hei der voes kunne hauwe. Doe op ins verloore[9)] zieng krefte en veelen in ee, nò links en uvver der Macheel. E sjloog nog twei, drei kieër lants gen èëd en waor sjtil. De luuj hauwe ene sjrei gehoeëd. Ze kompte gelope. Ze zoge nog wiej der voes zich rikket en der baovelip uvver de teng her trok in 'n litste grellige pieng. Doew kompt de tong wied oet de moel en zonke in ee.

‘Der Macheel.’

De luuj reepe en trokke en kommandeerete: ‘Hei, nit dao, hei an dis ziej.’

‘Der Macheel!’

Dao kumpt e winneke blood oet d'r mond, ezu get wiej ene dikke sjliem.

‘Get water.’

Mè ze dääreten-'m nit laote drinke. Doe makete ze 'm 't hemp los op de bros en sjotten-'m get water uvver 't gezich en uvver der kop. Doe zoge ze wiej bleek datte waor en ze reepe: ‘e sjturft... pastoer!... der dokter! Holt e kusse!’

Pastoer kompt en zaat: ‘Macheel... wat haste gedòa? Gut e weg luuj,..... wiejer, zaan ich! Ich kan doch ginge sjtervende biechte, went dèr drum heen sjtut te loestere. Ze sjrokke en gonge. Ze blefte wir sjtòa en kèëke en waoren alleneu bleek en krank van der angs.

Biechte...? Der Macheel? Dao waor nuuks te biechte. Pastoer goof 'm der hillige ôalig en de generaal-absolutioen en e vauwet de heng en bènet zich, dat ozze Herregod... dat jonk lève neet zow laote sjterve... ezunne jong... wiej der Macheel... gezond en forsj en sjterk. En Pastoer daat an al de hillige vaggen durp, wiej ze honderde jaore hei op de gewande en weie hent gelefd en diej noe va sjrik alleneu sjtunt te kieke van oet gen himmel... Bent uch, hillige, dat neet dit jonk lève...!

‘Hat dèr der Groonesjild geroope?...’

‘Holt de baor...!’ Ze late der Macheel op de baor. 't Waor es went de erm en de bee gebròake wure gewest. Ze veele van de baor en ze moste ze oprape en bei-ee lège. Doe gonge ze landsem. sjrit vör sjrit en droogenem, ezu wiej ze bei e begreffenis gunt, sjrit vör sjrit gegreie mit ene doeë. De luuj gonge d'r aater en

bènete zich. Ze bènete van alles durch-ee. Ze kéëke en vraogete: ‘lefte nog? Kinger deus - nee, wat zulle ze bei der Groonesjild zage?’

Der Macheel waor wies en blao in 't gezich en 'n sjtriep sjwat blood waor lants gen k'n kin nao g'n haos i gelope.

Der ouwe Groonesjild kompt op 'n klompe aagelope! De vrouw Groonesjild komp aater 'm. Ze sjtonge en wronge de heng. Ze waore krank van der sjrik. De vrouw Groonesjild hauw ene sjrei gegève en waor in-ee gezonke. Mè de luuj hauwen 'r opgehaove en braten 'r aater de baor nao heem.

Der Mong va Lieëneke va Sjildershäövelke zaat: Huuj is 't leed kòame uvver der äövesjten hof. 't Is kôame durch g'n loeët uvver de canadasse. Ich zieën ene sjwatte sjtreep woeë 't gegangen is en dao sjteet 't en brent en vlamt 't hoeëg uvver g'n daak. Dao zal 't sjtil wèëde, wiej went inge gesjtorven is.

Der Hèër dokter komp. Doe sjwegte ze alleneu. Der Hèër dokter is der intsige dè helpe kan. ‘Hèër dokter get water? Hei, Hèër dokter. Ene handdook? Ene handdook Truudje! Ene handdook? Ocherm der erme Macheel.’

't Truudje waor al dao mit ene handdook. Estebleef Hèër dokter! En doe zaat der Hèër dokter: Wat is gepassieëd? en de mansluuj vertaote. Ze zate: ze houwen 't gezieë der voes waor nòggen loeët i gesjpronge. ‘Ezu’ zate ze ‘mit de vusjte puuët hoeëg op!’ En doe sjwegte ze. Ze kèëke zich aa en winkete: jao.

Wiej 't ovvend waor voor der kranken-auto van 't sjpitaal mit der Macheel de poat aaf en 't durp oet. Aate de vinstere en aggen däöre sjtonge de luuj en kèëke: dat is e leed vör alle luuj. ‘Dat is inge van os, dè dao in dè gesjlòaten auto liet. Wè ezu 't durp verlit, hat alle kans, datte nit mieë truk kumpt. Inge mèr wit 't: Ozze Herregod’. Dè sjleet en sjwiet. Dè zet nuuks. Dem zieng wèèg zunt vör alle luuj onbekind. Watte plant is vör tied en ivvigheed. Wè zow mit zie klee minsje-versjtand dat kunne versjtòa? Bugt de köp, luuj en bent. Wat zaat der Mong va Lieëne? E zaat: ‘dao sjteet e kruuts baove der äövesjten hof.’ De luuj kompte 't ovves iggen kirk bei-ee. Ze heelen op mit wirke en kompte ezu mer, wiej ze waore en wiej ze andesj noeëts iggen kirk däöre kòame, mit de ouw kapotte en geflikde rök en bokse en oppen klompe. Ze kompte sjwiegentère en iggen kirk is 't sjtil. - Doe mos dat andesj huure went ze nogigen kirk i kôame geklabattere! 't Ovves zunt de kirke keul. Ezu hent ze de kirk nog nit gezieë. 't Ovves iggen duuster sjient de Godslamp en lants gen moere geet der sjèèm van de naat. 't Is vrem iggen kirk. De luuj gunt sjtil en does, dat gingen 't huut en op 'n tieëne. Ze zunt bang... vör der doeëd, dè iggen

durp is kôame. E waor onder wèëg in der berg, wiej der Macheel mit der voes der berg aaf gong. E is mit 'm gegange en mit 'm truk kòame der berg op, en dao sjtonge, woe der voes de hugden i sjprong... groeët en mechtig sjtonge dò. Halt reepe. Doe sjnappete nao der voes en nao der Macheel. De kirk is vol luuj, aod en jonk, klinge en groeëte! Ze bène[10]. Noe wie ze alleneu te hoop[11] zunt, noe däöre ze[12]. Ze bène. De 100 sjtimme, sjoer en fie. gunt in-ee en lantsee en uvveree. Ze sjtiege en zinke en 't gebed geet op en aaf en went 't sjtil is, klingt ing sjtim alling, mechtig en hél. Dat is diej va pastoer, dè aove zit in de usjte bank. Dè is nit bang 't ovves iggen duuster in de usjte bank. Dè is nit bang vör der doeëd. Went der doeëd kot bei is, wette gerope Godsegedank, datte hei is.

Went de luuj gezond zunt, gunt ze lantsee en roope ze: ene gowwen daag, ene gowwe murge. Mesjie sjprèëke ze nit te hoop, daag en wèëke en jaore. Mè went 't zich geet op lève en doeëd, da zunt ze dao, es went 't inge wuur van de eege famielige en is 't gans durp gesjlage en troere ze, kling en groeët en aod en jonk.

Inge onder 'n is ummer der eegeste. Dat is pastoer. Ginge ka zage, went me vruid hat: e laacht. En gingen och, went me leed hat, e troert. Dè geet zienge wèëg èënsj[13] en sjtil. Dè sjteet alling. E sjteet baoven 'n. E behuut bei ging famielige, umdatte bei alleneu behuut. - De mitste[14] pastuusj sjterve plutslich, umdat 't hats 't nit mieë dret. Ze sjterven an 't leed, dat ginge zoog... dat ze hent gedrage jaor-in, jaor-oet en dat ze nit zage koeëte, 't leed va gidderinge en va alleneu. Dat is begonne in der biechsjtool en is och wiej en geheem in der biechsjtool blève hange. Went ze 't nit mieë kunne drage, wedde ze op 't sjterfbed kling wiej e kink en mit 'n traon gunt ze de ivvigheed in. De luuj zage dan en sjudde mit d'r kop en zage: wè hei dat gedaat: 't waor ene wondere minsj, pastoer. E waor e kink.

Der Groonesjild en zieng vrouw waore nao Mastrich gegange. Ze sjtonge vör der operatioenszaal. Aate diej däör, dao waore ze an der Macheel an 't wirke. Ze waore um 10 oer begos. Noe waor 't ing. Der Groonesjild en zieng vrouw zote dao op de bank mit der roeëzekrans iggen heng. Ze zote nit lang, doe stjonge ze wir op en da gonge ze wir zitte. De vrouw Groonesjild houw zich 't bitste kleed aagedoa. Wiej me kumpt gegange, wet me och empfange; Da ka me zage: ‘Hèër dokter...’ en der héër dokter ziet, mit wè datte te doa hat. ‘'t Kumpt nit dr op aa, héër dokter, wat 't kost. Vèr hent alle ze lève good gewirkt. Vèr hent ene hoof en 60 hektare...!’ Mè ze zoge der Hèër dokter nit. Dao aate de däör[15] waor e en dè wirket en sjweetet[16] oer nao oer. Ezu

wirkt ginge boer bei 't sjwoerste werk. - E dinkt nit a boendere land en a riek of urm. Dao liet op der operatioensdeuisj en jonge minsj. Dè is verwond en gesjlage, gekrakt en misvormd. 'n Sjand is dat! Ezu waasse de jonge alling mer op 't land. Der Hèër dokter is och op 't land gebòare. Zie vadder is boer. E hei 't och motte wèëde. Heem bei der dokter geet der plop durch der vitte mergelklei. 't Kòan en der terref sjtunt sjoer igge veld en uvver de velder geet der wink en 't kòan bugt en golft en geet wiej e water. Der hèër dokter wirkt. 't Is sjtil in der operatioenszaal en ginge zet e wòad. Ze weete, dao is nog ene andere bei 'n, dem ginge ziet. Dat is der doeëd. Dè sjteet nèven 'n. Mesjie liete[17] uvver der kranke. E wirkt och landsem en zieëker. Mè dis kieër gong der doeëd 't verleeze. 't Waor gedòa. Ze brate der Macheel oet.

'Zuster?...'

'E left.'

'Goddank!'

'Lot 'm ins zieë!'

E left!

Ze wadete[18] nog twei, drei sjtond. Doe gonge ze nò heem. Ins, lang gelè, waore ze getrowd. Jonk en sjpassig waore ze doew, mè èënsj[19] en good. Ze waore bereid alles te hoop te drage, vruid en leed. Dat hauwe ze och gedòa. Mè noe, wiej ze ging vruid mieë verlangete en gee leed mieë verwadete, noe hauw ozze Hergod de hand opgehaove en 'n gesjlage mit ene sjlaag, dem ze benao nit koeëte drage. Ze gunt gebaoge. Ze gunt landsem, wiej auw luuj, vutje väör vutje en onzieëker. Ezu wiej kranke luuj gunt, diej väör zich kiekke op 'n èëd en da wir op, of 't nog wied is en of ze nog nit dao zunt, woeë ze motte zieë. Ze zage nuuks, ze gunt nèvenee en sjwiegge. Ze hent dezelfde gedanke. Der inge dinkt an der andere en allebei dinke ze an der Macheel. En wiej ze iggen durp kompte, vraogete de luuj: 'Groonesjild wiej is 't?' Zekoste vör antwoòd mer kriesje en de sjowweren ophòale. 't Ovves zote[20] de luuj wir iggen kirk. 't Gans durp. E Gans durp sjtrèët mit ozze Hergod um 't lève van der Macheel, Ezu wiej dat in de Hillige sjrif gesjrève sjteet, dat Jacob der Sjtamvadder van e gans volk, sjtrèët mit ene ingel: kop a kop en lief à lief 'n ganse naat. -

't Thriske hauw ging krultjere mieë. 't Hauw de haore glad gesjtrèëke wiej ene sjpeegel. Wè zow mit krultjere en mit 't hats vol hovaad väör 't bild van de Ummerwèrende Hulfe[21] kunne sjtòa en bène?

De Modder Goddes op dat bild is riek mit good en zilver ver-

sieëd, mè dat hent de luuj gedòa. Zeej zelver hat in häör lève ging gulde kroeën gedrage. Ze waor ezu wiej vèr en ze wirkete te hoop, de Modder Goddes en der hillige Sint Joeëzep. Ze hauwenet nit gemekkelich in hun lève. Noe drugt ze 'n kroeën en zieje kleien. Ze ziet troerig vör zich oet en is bedrufd en ze versjteet 't leed en der noeëd van de luuj. Ze is 'n kunningin... de kunningin van 't leed en van de troerigheed, de trusteres van de bedrufde.

Wiej 't Thriske komp, gans eefach en vol leed, doe hent die twei, de Modder Goddes en 't Thriske zich aagekèëke en ze hent zich versjtande. Dat is in 't lève ummer ezu gewest. Ze hovve zich mer aa te kieke, de luuj, diej troere. Da kieke ze zich in de owwe en in 't hats en kriesje ze te hoop. En noe waor 't es went de Modder Goddes in ene glans va leed en traone voetgezonke wuur. Noe wos 't Thriske op eemaol, wat 't noeëts hauw gewost[22] 't Lève van de alderhilligste hillige, de modder Goddes, waor vol leed gewest, ezu wiej Simeon dat hauw väöroetgezaat. Ur hats zal e sjwèëd va leed durchsjtèëke.

‘Wat zow dat Thriske, kink? Wat zow dat winneke leed, wenste noe al troers en nit te truste[23] bis, wiej wilste da sjpieëder in die lève alles kunne drage?’

‘Dat is ezu! Mè sjpieëder... dat is nog lang. Sjpieëder, kunt dèr mich alles gève en zal ich alles verdrage. Mè noe... der Macheel! Ich kan nit alling durch de welt goà. Daag en naat rupt 't i mie hats: nit alling, nit alling!’

‘Thriske kink!’

Houw de Modder Goddes gerope? 't Thriske kèëk nô 't bild, mè dao sjtonge andere, vròluuj en medjere. Ze sjtonge väör'm en ze dujete zich nèven 'm durch. Wè wit wat vör leed, diej hent en ze bringenet alleneu hei bei-ee.

't Thriske kompt gidderdaag. 't Vraoget nuuks mieë. 't Klaget och nit. 't Braat alling mer zie gebed, giddes maol ene roeëzekrans. De Modder Goddes kriet zich 't gebed en heelt daomit der noeëd van de luuj en de ieëlend van de ganse welt. En in der sjien van de ketse kompt op häör gezich ene glans va vrèë en geluk.

‘Thriske, kink.’

Da gong 't Thriske wir getrust nò heem.

Eindnoten:

1) voer.
2) karretje.
3) niet.
4) vracht.
5) touwen.
6) zwaar.
7) mooiste.
8) zag hij.
9) verloor hij.
10) bidden.
11) bijeen.
12) durven.
13) ernstig.
14) meeste.
15) was hij.

16) zweette.
17) ligt hij.
18) wachtten.
19) ernstig.
20) zaten.
21) O.L. Vn. van Altijddurenden Bijstand.
22) geweten.
23) troosten.

Heemwieë

DER Macheel loog in 't Sjpitaal. E loog dò igge bid sjwoer wiej ene blok. Zieng bee waore wiej beum en wente op wool, moste twei zustere kòame vör[1] 'm te helpe. Da loog e wir alling en kèëke nò de wiesse moere en veelenem de owwe toe.

De jonge vaggen durp kompte en zate: ‘Kunste nog zieëte[2], Macheel?’

Da lachete en zate: ‘jonge!... went ich nog ins zieëte kus.’ ‘Macheel’ zate ze, ‘'t kòan, dat muste zieë, dit jaor. Dat gift get, went vèr gunt zieëte.’

Der Macheel sjtong bekand vör 't zieëte. An 't zieëte kint me der richtige boer. Wè ginge boer is, brikt der usjte daag al in-ee. Went ze zieëte, sjtoppe ze zich de piep en da zage ze: ‘allo, noe ju’ en da hòale ze oet en sjlunt ze en 't kòan vilt op de zieët, wiej 'n sjnèè broeëd op 'n hand, fie gèèl en riep. ‘'t Zieëte is ene sjlaag, mes sjpreie ene sjlodder,’ zage de luuj. Mè wè der sjlaag nit kint, dè sjleet zich zelver laam en krank.

Der Macheel deet de owwe toe en ziet de velder mit 't kòan en der terref.

‘Zuster, wet ich nog ins good?... ezu dat ich nog ins zieëte kan?

‘Zieëte...? o jao!’

Da kumpt ene glans op zie gezich en zette: ‘zuster, went ich nog ins good wet, da zul dèr ins get zieë.’ De zuster laacht, ze wit nit watte[3] zage wilt.

E däört 't noe nog nit te zage, zuster, mè sjpieëder wente good is, da bringte uch bloome, ganse bokitte, nit van diej dao, diej dèr hat. Diej ruuke te fosj Diej pakke mich bei der aom. Diej kinne vèr neet. Heem lants ge veld, sjtunt ze: de blao kòanbloom en de klaproes. Of ze ruuke? 't Ganse veld ruukt en 't hat bloome in de grave[4] lants g'n wèëg... Ich weet nit wiej ze heisje. In der kroetwisj zunt ze och. Zuster..., ich sjterf hei, lot mich goa.

De daag zunt lank, in 't sjpitaal. De daag hent ginge aavank en geen ing. Ze doere wiej 'n ivvigheed. Wiej sjpieë is 't? veer oer? Is 't murge of is 't ovvend? Wat is 't zuster? Is 't middernaat? Wat is 't murge? Zondig? E is sjnak wir alles vergèëte. ‘Zuster, ich goan op en aaf. Ich bi lieët in der kop en meu. Geft mich get, dat ich ka sjlaope en alles vergèëte... Went ich sjlaop bin ich gezond. Da bin ich heem. Da jaag ich op der voes durch de binnede[5] en klum ich in de beum. Ich èët kieësje van de tek: hedelfienger en loene en kling welsjkere[6] mit de haffele[7]. Zus-

ter... ich zieën 't durp en der tòan van de kirk, 't loewt, de mis is oet... jonge ich bin hei... ‘Macheel... dao is der Macheel...!’

De traone loopen 'm lants gen bakken aaf en e kriesjt wiej e kink.

‘Urme kèël!’ de zuster weisjt 'm uvver 't gezich en rieët 'm op en lèt 'm good.

Urme kèël.

Dáo kaome de jonge wir! ‘Jonge!’

Wat hat dèr dao! 'n aor van 't kòan en 'n blao bloom?

Ich ruuk de gewande. Ich wèt bèëter. Ich kaom zieëte.

Der dokter zet: Dèr boere hat e gesjtil wiej de eeke. 't Blood roesjt uch durch de aore en't deet wondere. Doe wes wir good.

‘Hèër dokter!’ E laacht en kriesjt. E hat ene glans en 'n traon in de owwe.

Hèër dokter!

Och der hèër dokter, zal ins get zieë, wente wir good is....

‘Ja hèër dokter! da zul'dèr ins get zieë!’

Mè 't doeret nog monde! E sjtong al ins op en gong op krukke, twei, drei meter, nit mieë. Da waore vroeë vör wir i ge bid te lieje.

Doe zaat der dokter: ‘doe kins nò heem goa!’

‘Nò heem?... hèër dokter?’

‘Doe kuns heem igge bid lieje of in ene sjtool en da weste[8)] landsem wir good.’

‘Landsem... hèër dokter?’

Jong luuj hent ginge tied. Ze hent ginge tied te verleeze. Ze hent gee gedold. Ze wirke en lache en lope en gunt. Ze roope en hanteere. Ze zunt jonk. 't Jonk lève is kosbaar... gidder sjtond en gidder daag.

Landsem?... wente heem is, geet dat in ee, twei, drei, gidder daag get mieë.

Ze kompten 'm hòae en hooven 'm op de dokkar. ‘Landsem hève... oppasse... landsem en vörzichtig... zoeë, zoeë is 't good.’ God, wat geet 'n dokkar landsem! ‘Allè broeng, ju...’ der broeng leep.

‘Halt nee’, 't sjtoekt. Da mer landsem.

E laat zich mit der kop aateweer[9)]. Wat isse[10)] ellendig en meu. ‘'t Geet nog te flot! nog landsemer! nit ezu flot!’

Iggene zaomer zunt de durpe sjtil. Is dat van de zon, diej op de dake brent of is 't van der sjtub op de wèëg, dè dich der aom benimt, went autos verbei sjtoeve en ganse wolke uvver de hage en uvver de hoezer drieve. Of is 't van 't werk? Woe zunt de luuj? 't Zondes iggen kirk zitte ze bei-ee, kop a kop. Twei... drei-

honderd. Woe kòame ze van dan? Mè woe zunt ze in de wèëk? Iggen durp is 't in de wèëk, wiej in e kloster. De mansluuj zunt igge veld of in de weie, hei inge en dao inge. Hei twei en wied aove twei. Noe zunt ze in de karoeëte. Ze sjtunt gebaoge en hakke. Ze wirke sjwiegentère in de brènende zon.

't Kan i ne kloster ezu sjtil nit zieë. In e kloster gunt de munneke durch de Beng en lants de gewelve sjpelt der sjatte mit de zon. Oet der klosterkollef vleege de mussje no der refter i en urges oet ene gank klinkt e moziek van oet 'n kapel wied e-weg. Hei i Lutterendal zunt ging luuj - de sjtraote zingele van de zon wiej inge dè zingelt van de pieng. De väögel vleege dao aove, kraos en mussje uvver de beum. Wat zow e kloster bei e durp.

Der Macheel komp mit groeëte owwe nò gen durp i. E hauw gedaat: Went ich kaom, da zieën ich ze: der Barthelomei van Idakke mit de sjäöp, der Mong van Lieëne va Sjildershäövelke, 't Marieke va Aussems Antje, der Frens va der Klös vaggene Teupet, dè va Hukkekier en 't Thriske...! Ze kòame de sjtraot aaf of gunt de gats i... de bokse kapot, al lachentère. Ze roope: ‘Macheel... der Macheel...’ En ich roop: ‘Ah Mong... dag Marieke... Hallo Frens...’ en tègen 't Thriske?

Ze vore mit de dokkar durch gen durp. Woeë zunt ze? Wat is 't sjtil iggen durp, nog sjtiller wiej in 't sjpitaal. In 't sjpitaal gong der daag mit 'n sjtriep zonnelit en sjèëm[11] landsem lants gen moer nao aove en wir aaf en hoeët me de oer tikke en sjlòa. Urges sjloog 'n däör toe en dao kallete luuj... Mè hei? Woe zunt ze?

Vèr zunt heem!... Nit kriesje!

‘Dog mer landsem, jong, dog mer landsem. Waat, ich help dich... Guillaume kom ins hei...’ Der knèët pakket 'm, wiej e kink en droog 'm nòggen hoes i... 't Truudje hauw ene groeëte sjtool gereedgemakt, vol mit kusses.

Truudje... Truudje... 't Truudje is laam gebòare. 't Is laam in de linge. Mè wente ezu kus gòa wiej zie zuster!

Dao waor broeëd en sjink. Dao waore kottelette en woeësj en kaffe en vlaam.

‘Mè kink, wat haste gereed gemakt.’

‘Itste[12] nuuks?’

‘Nee lot mich ieësj get ruste.’

Dao is de forneus! Dao hingt 't kruuts! Dat is 't sjaap! Dao kumt der hond!

Eweg blieve, Ajax, noe zieste ins dat erm deer. Sjtil! Ajax, sjtil jong. Nee, nee, kiek mich dat urm deer ins aa...

Der Ajax waor nit te hauwe. E sjprong en leep en van de ner-

veuzigheed makete ene natte sjtriep uvver gen èëd. Doe joge ze 'm oet, der hoof op, mè ze laachete.

Der Macheel dronk ene sjloek kaffe en oot zich e botteremke, vör genog te doa.[13)]

Ze howwe gedaat: wente hei is, da zalle[14)] vertille. Mè e vertaot nuuks.

E wos nit watte vertille zow!

Kinste nog nit gòa?

Jowaal.

E probeeret, sjtong op en zaat: kiek en e zoot zich sjnak wir neer. E sjamet zich, ummesj e koeët nit.

Ezu gonge de daag verbei en der Macheel blef zitte in dè sjtool. Dao hei inge motte kòame - lot ver zage dè va Hukkekier - en dè hei motte zage: Mè jong, biste dao...? kèël, doe has dich gemakt. Ze komte... es went ze bang wure gewest. Ze sjtonge dao mit e leed in de owwe en sjwegte: Da zate ze: vèr zunt oppe Kirbrichsveld an 't wirke. Vèr hent de karoeëte ring....

Ze zote och op de bank aater gene deuisj en rokete de piep. Da gonge ze wir... en zate: ‘wat ich zage wool... der Huub van Bet hat 't pèëd verkòat... Dat is och 't bitste. E hat doch gee werk väör 't pèëd...’ en da gonge ze.

Mè 't An va Kempenèèrske Klöske kompt en sjloog de heng in ee en reep en krèësj en zaat: ‘der Macheel, ocherm... Bis doe dat, jong?’ en 't sjot mit der kop en wrong de heng en doe kréësj de vrouw Groonesjild en 't Trudje krèësj mit en der Macheel waor bleek en krank... ze maketen 'm krank en bleek, went ze krèësje.

Pastoer kompt och en sjtong midden iggen hoes. E blef sjtòa en kèëk zich der Macheel 'n owweblik an... en zaat:... doe bis doch nog ene kèël... doe bis nog der owwe!... dat?... dat genust!... En dan uvver e paar wèëke, da kumste mich noggen kirk, nit op 't oksaal huuësjte... dat is te fosj... en da kumste och ins op de pasterei... da kalle ver ins te hoop en roke ver[15)] os ing.

‘Der mot ins dikker kòame, hèër pastoer’ zaat de madam.

En e kompt, twei drei kieër, in de wèëk.

Ins doe zaat de vrouw Groonesjild: ‘vèr laote de jonkheed kòame... en da bakke vèr get.’

Woe de jonkheed kumpt, wet gelaacht en gejusterd[16)] en gedanst en gezonge.

't Zondes zowwe ze kòame. 't Vriedes begoste ze vlaam te bakke oppene äövesjten hoof. Da ruukt 't gans hoes nao de hiffe en 't mèèl en de milk en de sjpies en dat alles bikt bei-ee en wet der fiengste vlaam en der bitste räöek, demste[17)] dich dinke kuns,

ezu get wiej went 't kirmes is en 't gans durp ruukt nò sjpies en vlaam.

't Zondes kompte ze! Komt mer i! De jonge en de medjere kompte. An 't usjte zote de medjere in ene hook alling te giechele en te lache va nerveuzigheed, mè de jonge reepe: wat is dat gedòa? wat zunt dat vör maneere. Da wedde ze roeëd en geneere ze zich nog mieë bis dat de jonge zage: allè, hop, dao wet gedanst... moziek... ene dans.

En noe dansete ze: der Frans vaggene Teupet mit 't Lieske va Truukesbetje, der Joep va Hansklöske mit 't Fientje va Sjtienekriske en de andere alleneu. Dat is ezoeë. Andesj... alledaags zowwe ze nit gèèr zage... Lieske... doe bis 't miengt... mè noe... noe dääöre de jonge. 't Is jò mer vör ene dans. Mè de owwere weete bèëter en die kieke en lache en sjpieëder zulle ze zage: die twei hent zich lieëre kinne, doe op 'n äövesjten hoof, ze hent doew te hoop gedanst.

En dao zuuste mich get. Iggen wèëk oppen klompe, zow me dat nit an 'n zage. Noe hent de medjere de zondesjuntjeren aa en diej oet de sjtèè kinne nit galanter zieë. Die oet de sjtèè zunt asseranter. De medjere hei oppen durp wèëde roeëd en sjame zich e winneke, went ze danse... Dat is wiej mit de bloome. In de sjtèè sjtunt de bloome ate de vinstere en bleunen e paar daag en wedde vaal en blieve ezu bis dat ze sjterve. Mè hei... dao 't Lieske... en 't Truudje... en 't Fientje ze zunt wiej klaproeze igge veld.... Kiek ze ins aa. Zunt die vaal? Ze zunt wie klaproeëze igge veld.... Woe klaproeëze zunt, laacht e gans sjtuk kòan.

Allè... jonge, allè medjere, moziek. Dò wet gedanst.

't Is nit kòame... 't Thriske! Dat kan och neet. Dat paast zich neet. En toch hej 't motte kòame! In dizze val, in die umsjteng[18] hei ginge get dao i gezieë. Went 't wuur kòame dan hei 't gedòa wiej de andere, 't hei mit gelaacht en gedanst,... nee... nit gedanst! 't Hei[19] motte zitte hei nèvenem bei der grammophoon.

Der Macheel volt, datte troerig wòad. Wat heien 't Thriske motte zage? Wie heien 'm motte truste. De jonge en de medjere hent 'm huuj e plezeer wille dòa, mè ze hent 'm troerig gemakt. E vergit der grammophoon op te drieëne en went ze dan sjtunt te kalle, de jonge en de medjere en 't landsem sjtil wet, hei en dao, zage ze: dèr mot uch get èëte, dèr kint nit loeter danse... Ze gunt in 't kèmerke en zitte zich aggen deuisj. Dao wet nit väöl mieë gekald. Ene inkele kalt nog ins en laacht. Ze èëte sjink en wòasj, broeëd en vlaam en kook.

Dan is 't gedòa! Gidderinge vult; 't is gedòa. Ze motte gòa. Ze lache nog ins en roope: dag Macheel, godden aovend alle-

maol en gunt de naat i, nò heem. 't Waor sjpassig! 't Waor sjun. Ze hent zich verammezeert. ‘Mè der Macheel... dat is ene erme kèël, ene kruppel, mesjie vör zie gans lève: 'n Sjand van ezunne jong!’

't Anderdas, 't tasternao[20] pakket der Macheel zich der sjtek. E pakket 'm vas mit de ganse voes en rieëtet zich op en gong. E gong 't hoes oet, nòggen weien i. Dao sjèèn de zon. Dò looge plekke lit in der sjèèm onder de beum. Aggen himmel waore wolke, groeët en wies en fie en de loeët waor blao en alles reep en lachet, Macheel reep 't ‘Macheel!’ 't Reep: ‘doe wes bèëter, 't geet, doe kins gòa!’ en e gong. Ene verlòare minsj? Wat is ene verfare minsj? Dat is ene minsj, dè zich hange lit. E gong lants de freutbeum en nompt ze bei hunne naam: doebbel philippe, zaate: sèrmeie, bungerkes, bel de boskoop, roeë renette, hedelfinger, welsjkere. Ze honge vol mit pèère, mit eppel en kieësje. E gong nog wiejer bis onden iggen wei. Dao àove tège de hugde woeënet 't Thriske. Zieng bros gong op en aaf. Noe heie kunne roope: Thriske!... Mè 't waor nit nuuedig. 't Thriske hauw aggen deuisj gesjtande en nòggen vinster oetgekèëke. En dao waor ginge dè 'm hei kunne howwe.

‘Der Macheel’.

Wiej e lemke waor 't kòame... de weien aaf... ‘hop’ uvver ene draod. - flot durch 'n haag.

Thriske!

Macheel!

Dao passieët nuuks toevellig in de welt. Alles wet verordenieëd. Wè how dat ezu geregeld... dat ze zich troffe? Waor 't mesjie de Modder-Goddes iggen kirk?... de Ummerwèrende Hulfe. 't Thriske hat zich väöl gebend. Mè de Modder Goddes is ummer dezelfde. Häör owwe zunt ummer ève troerig en sjtil. 't Lit van de ketse en van de murges zon wurpt ene glans op häör gezich, wiej 'n sjtil en langverwade vruid.

Zei... hat alles ezu verordenieëd.

‘Macheel!’

‘Thriske’.

't Thriske waor iggen kirk kaome, - minnigmaol - àone zich wiewater te nème; 't hauw ezugaar vergèëte väör 't Alderhilligste te kneie. Ezu waor 't kòame; 't Hauw gerazeld van angs... eminnigmaol, doe in die daag, wiej der Macheel doeëd-krank in 't sjpitaal hauw gelège. Dat waore wèëke, diej wiej monde en monde, diej wiej jaore doerete. Diej vaggene äövesjten hoof waore troerig durch gen durp gegange, Mè 't Thriske hauw zieng troerigheed motte

verberge. Mè zie hats reep en 't hats krèësj: Macheel! Hergod iggen himmel! Modder-Goddes. 't Hauw nit dääre[21] no 't sjpitaal gòa. Wat zowwe ze zage. Ze heie gezaat: dat lupt 'm nao... Mè noe... noe kompt 't uvver hage en sjtruuk.

Macheel!

't Sjtong dao in 't lit van de murgeszon.

Wat is 't?, Waoväör griens te?

Doew sjtonge ze dao allebei en och der Macheel hauw de traone iggen owwe. 't Waor te vääl gewest en 't hauw te lang gedoerd.

Wat is 't? Zag 't mich!

Ich waor ezu bang.

'Bang?' ...E kos dat wòad benao nit oet krieje... Ummesj, och hèë waor bang gewest. 'Mè noe kink, noe is alles wir good. Noe wet 't bèëter. Ich kom e Zondig noggen kirk en nao dich...'

Doe zaat 't: ich täör nit e-weg. Ze weete nit, woe ich bin, ich gòan. En 't leep der berg aaf, de del i en der berg op en 't winket en 't waor eweg aate de haag en kompt nog ins oet en winket nog ins en waor e-weg.

Noe gong der Macheel landsem, lants gidder boom: dè drugt te winnig... hei kumpt ene andere ...dè is good, dè is fie, dizze hat kanker... Ezu planete[22] vör sjpieëder, wente mit 't Thriske... op 'n äövesjten hoof zow zieë... hèë mit 't Thriske.

't Wèèr sjloog um en dat waor sjrikkelich in dèn tied. 't Hat wèëke in 't jaor, da maog 't nit rène. 't Wèèr waor wiej ene kranke minsj. Went me krank is, da brikt inge der sjweet oet, me is nit good en da gift der maag truk, wat 'm hingert.

Dao loog 'n drukkende wermde sjwoer op de loeët. Noe kompte van aate d'r beuisj sjwatte donderwolken op. Ze kompte hoeëg noggen loeët i, uvver de berg en worpe zlch i sjoore uvver g'n durp. Da roesjt der rèèn in 't kòan en der terf en de aore hange gebaoge onde der laas van de netsde[23]. De roeë dake en de witte huuskere wedde geweisje en lants g'n wèèg lupt 't water in gutsje[24] der berg aaf nòggen dillen i., en durch d'r sjlond nogge veld. De boere diej an 't kieësje plukke waore, sjtonge hoeëg op de leiere in de beum. Ze heelenet oet. Wat zow 'n sjoel rèèn Ze sjtonge besjutst tège der sjlaagrèèn en heelenet-oet, bis 't water 'n lants gen oeëre nòggen haos i leep en ze natte veut krepte aove in de beum. 't Is sjnak gedòa, zate ze. Ze wadete tège der sjtam van der boom. Mè 't water kompt lants d'r sjtam aaf en de boere leepe vör 't wèèr van der inge boom nao der andere en 't joog 'n nò heem. 't Waor e sjrikkelich wèèr. Mè noe en dan komp de zon oet en de jonge waore wir in de beum. De kleier plekkete 'n

agge lief. Mè ze zunt get gewend. Ze hent ginge tied vur nao heem te gòa. Ze wirke in akkòad en der Groonesjild wilt kieësje zieë. Murge is 't te spieë en hange de kieësje gebasjte van der rèèn op de beum. Gebasjte kieësje zunt nuuks wéëd.

Plukke jonge!

Der Frens vaggene Teupet, der Joep va Haneklöske, der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke, der Barthelemei van Idakke, dè andesj mit de sjääp oetgeet, ze plòate alleneu in de weie van der Groonesjild. E betalt der hugste pries. Da witste waste has.

Der Frens begint te zinge. Mè e bringt 't nit wied. E rupt get tège der Mong en laacht. Ze laache alleneu. Mè dan is 't wir sjtil en plukke ze sjwiegentère oet de natte tek.

Dao sjient de zon. 't Wèèr ka wie 't wilt. Noe koame de väögel, mèële en sjprao mit ganse sjwerm wiej 'n wolk. Ze werpe zich wiej verhungerd in de beum. Onde sjteet ene jong mit karbidbusse en sjuut, sjlèèg wiej e kanon. Innige sjprao vleegen op, mè da valle ze wir uvver de beum, wiej went de welt vergung.

Plukke jonge!

Der Groonesjild hat ene nujje knèèt vör vas gemit[25]: der Guilijom! En is nit van 't flotste. Mè wat wilt me dòa? Me zet: Guillijom, gank zitte, da geete zitte. Der Guillijom mus karoeëte hakke en hui gòa kieëre.

‘Nee, Groonesjild, dat geet nit.’

Dao haste rèët bei, Guillijom, dat kinste neet.

‘Da gank tuit noggen hui.’

Noe sjteet der Groonesjild in de karoeëte en hakt. E-n-is twei en zessig en sjteet gebaoge in de karoeëte. Dat is werk vör jong luuj en der Macheel is nog nuuks wèëd.

Mè noe sjient de zon en 't is wir werm. Aove kòame donderköp. Ze kòame flot, wiej gedrève van der wink hoeëg durch gen loeët.

Plukke, jonge!

Ze sjnappe de kieësje mit haffele en werpe ze in der kiebel[26].

Dao geet ene blits lants gen loeët en bève de beum van der dondersjlaag.

Ophuure!

Ze gunt nò heem. Ginge dè lupt. Ze zunt meu. Kieësje plukke is andesj 't amuzanste wat 't hat. Ze zunt mit twei, drei in inge boom en da wet vertild: va jonge en medjere, va keu en pèëd, van 't kòan en der terf. Noe gunt ze nò heem. De kleier zunt nat bis oppen hoet en ze ruuke wiej der sjtank va rot loof i auw hage of onder de beum in ene vosje beuisj[27].

De Guillijom geet och nò heem. E hat gee hui kunne make. Ezu mit dè rèèn wet 't mis. E hat vergefs gewirkt.

Och der Groonesjild kumpt nò heem. E hat 't onkroed losgehakt. Murge wist[28] 't wir ève good. Alling bei druug wèèr geet 't onkroed kapot.. E wurpt de hak onder ge sjop i en zet gee wòad. E is mistrustig. Mè went ze aggen deuisj zitte de ganse famielige en bène en èëte, dan is 't wir good. 't Geluk van ene boer geet op en aaf en 't bitste watte hat is hei: bei zieng famielige, heem bei de vrouw en de kinger, der Macheel en 't Truudje.

Dao kòame ander daag en der barometer geet op.

't Wèèr wòad good, wiej de jonge an de cascognes begoste. 't Sjpatseerete nog get wolke op en aaf, mè dat waore de litste, en diej maketen 't wèèr keul en frisj, en dat is 't bitste wèèr vör de kieësje. De jonge lachete in de beum, drei wèëke lank. Dao waor wal der inge of der andere, dè zaat: 't kumpt rèèn, mè ze laachete en plukkete. Ze plukkete en zonge in de beum. De kurfkere wòate vol en gongen e-weg, ganse kare, bäödig vol en de boere verdeenete geld.

Ozze Herregod lit de boere sjravele, monde en monde lank. Da sjleete[29] de velder mit rèèn en hagel, mè went 't drop aa kumpt, da litte[30] zieë, dat de beum nit vergefs hent gebloeëd. Ozze Herregod hat ging vruid an 't kapotsjlòa va velder en weie. Noe kunne ze 't zieë!

Wie 't wèèr good waor, holp der Macheel mit. E waor dao, verzat de kurfkere, sjref alles op en holp mit.

En de jonge reepe: Macheel... sjpieëder... wenste... doe wits wal... wenste os nuuëdig has, da zestet mer....

Eindnoten:

1) om.
2) zichten.
3) wat hij.
4) berm.
5) beemden.
6) soorten kersen.
7) han den vol.
8) wordt ge.
9) tegen de achter-kant.
10) is hij.
11) schaduw.
12) eet je.
13) om hen content te stellen.
14) zal hij.
15) rooken wij.
16) lawaai gemaakt.
17) dien gij.
18) omstandigheid.
19) hier.
20) 't anderdaagd, den dag der na.
21) durven.
22) plannen maken.
23) nattigheid.
24) stroomt.

25) een knecht aangenomen en voor vast.
26) plukkorf.
27) vochtig.
28) groeit.
29) slaat hij.
30) laat hij.

De sjterke vrouw

WENT inge trowwe geet op 'n durp, wet winnig good van 'm vertild. Ze koste nit begriepe, dat der Macheel van der Sjang va Drees mit 't ‘Thriske va Marieke va Klöske’[1] gong.

't Thriske zie groeëtvadder, 't aod Kempenèèrke waor sjoester; alzoeë ginge boer! E waor sjoester. Dè hauw in der vurrige kreeg vääl geld verdind mit lèèr en ezoeë, en e hauw zich, wiej der Reendesj aggene Pandberig de owwe toedoop dat gudje gegowwe. E gong labeure... mè dat wilt nit zage, datte boer wòad....

‘Halt! nit ezu flot, dat geet ezu neet.’ 't Waor köslich vur te zieë, wiej dat aod Kempenèèrke in der aavank mit pèëd en kaar umgong.

E danset um pèëd en kaar heen, wiej ene clown in ene circus. En ezu gonge och igge veld durch de vaore gedanse.

E hauw havver, woe terf moeët sjtòa en karoeëte, woeë klieë hei motte zieëne en wente i-voor[2] lachet 't gans durp. 't Urm kèëlke hat zelève get motte huuëre. Mè... watte hoeëd, vergoote[3] nit mieë en watte zoog, wosse[4] vör ummer. En watte nit wos, vrooge[5] zich. 't Menke hauw e versjtand, wiej 'n zuul[6], wiej alle sjoestere. Eminigmaol mot ene sjoester helsj prakkezeere vur va vrem sjoon nog get te make. De boere bringe sjoon, woe ze wèëke lank mit igge veld, durch der mergelklei hent gegratsjeld, sjtief wiej klompe en umgebaoge vääraa bis oppen reeme. Dat prakkezeere hauw 't menke och sjpieëder nit verlieëd[7] en nò innige jaore sjoore igge veld, dat ze zate: allò 't is nog nit wat 't zieë mot, mè 't geet... vör 'ne sjoester.

't Sjuusterke, dat mit vrouw en kinger sjpaarzam hauw gelefd, betalet de sinze en laat aaf op gelind kapitaal, ezu dat 't Klöske nao zienge doeëd der Pandberig, in eegendom en vrei, kos uvvernème... 't Klöske is ene boer. Ich zal nit zage, datte de sjoestersjmaneere gans hat aafgelaat. Went get te gèven is, iggen kirk - of a get andesj, da gifte, nit wiej ene boer, ezu mer en benao ongetild. Mè e trukt ene gulde nog ins twei, drei maol wiej ene pèèkdraod durch gen vingere... en dao haste 't Thriske doew mit diej krultjere - woe dat eemaol isjtikt, blieft 't generatioene i sjtèëke... Dat sjtikt och in 't Thriske... de sjoestersjmaneere.

Ich zal nit zage, dat der Groonesjild zieng toesjtimming zal weegere vör dèn trow. - Der Macheel is aod genog um te weete watte deed. Ze zagen och: pastoer hei dao de hand i gehad. Pastoer is ene komische man, dè oerdilt mit roeëzekrens en kirkbeuk,

vèr boere mit pèëd en kare en plug[8)]... ich wil mer zage: ene sjtand is ene sjtand en dao mot me zich aa howwe.

Op 't Fes va Petrus en Paulus hauw pastoer 't murges iggen kirk gezaat: dèr kunt huuj i vare. Ze weeten allenui, dat ze op ezunnen daag kinnen i vare, mè 't is ummer zieëkerder, went pas toer 't zet. Passieët 'n ongeluk, da zage ze, dao ziestet... dao hastet. Noe kan ginge get zage. De boere hauwe de litste daag 't hui motte i vare, es went ze sjelme wuure gewè en ze 't sjtoole. Went 't benao druug waor komp 'n onwèèr op en da jooge de jonge mit de huiwages durch gen haol wèèg op lèven en doeëd.

Dèr kunt i vare, hauw pastoer gezaat. Mè ze voeëte nit i. 't Hui waor nit druug. Pastoer zow 't och nit dòa, went e boer wuur gewè.

'I vare, oppene mistum zieëker, mè nit oppen huisjtel'.

Dao waor mer Inge, dè i voor en dat waor 't Kempenèèrsklöske. ''t Miengt is druug,' zate; 'ich vaar i'. E voor alles i en de daag, diej noe kompte, lacchete uvver de ander boere diej um 't hui heensjpronge, wiej 'n kat um ene telder gleue[9)] pap. Noe kos kòame, wat wool, sjnieë iggene wingter bis mei, hèë waor geborge. Mè... 'n vittien daag sjpieëder begos 't hui te breune en te dampe oppen huisjtel. Op 'n naat kompt der damp sjwat en breed durch gen daak oet, 'n vlam komp nao en der sjtormwink sjtoevet diej vlam i vonke durchee onder en uvver de panne hee. De pèëd iggen sjtel sjlooge op de sjting van angs en der sjwaam en de hits joog der hond an de kitte nò rets en nò lings, op en aaf. Van 't brulle en joenke van 't vieë woad 't Kempenèèrsklöske wakker.

Wat is los?

Oppen hoof waor 't klaor wie uvver daag en roeëd wiej 'n hil[10)].

Wet wakker vrouw!

Ze waor wakker! Ze waoren allemaol wakker. Och 't Thriske en de knets[11)]. Went me plutslich vör e vuur sjteet, da sjteet me en kiekt me en 't is inge es went de bee sjtief wuure wòade, wiej baipäöl. Da geet me wiej ene volle minsj en brikt inge der angssjweet oet. Me rupt en kommandieët hei hin en dao hin. Ze waore de trappen aaf en worpe de sjtel op. Ze leepe durch der sjwaam, wiej durch wolke en jooge de pèëd en de verke en de keu nòggen weien i. En noeteref[12)] waor dat gesjit[13)] of dao veel aate 't Kempenèèrs Klòske der beied[14)] i. Och de belk oppen din brooken in ee en de wolke sjwaam en sjtub jooge uvver der mistum bis lants gen hoes op. Ze hauwenet iggen durp gezieë. Dat hof mer inge te zieë, da wete ze 't sjnak allenui. Doe begoste de klokke te beiere. Wat nog sjlupt wet wakker. Went ze beiere sjlunt ze in

der iësj landsem en fosj. Mè dan ummer flotter en flotter. Da geet der angs durch gen durp en ginge ka blieve sjlaope. Jonk en aod sjteet op en lupt oet. Uvver de dille heen roope ze der inge tège der andere: brand... 't brènt. De vròluuj zène zich en sjtèëke in de hoezer 'n gzende kets aa en de mansluuj loope oppen klompe der wèèg aaf geklabattere en vare mit de brandsjpeut oet.

Bei der Kempenèër oppene Pandeberig waor de sjuur wiej ene groeëte oavend vuur. De ouw eeke belk krakete es went ze oet ene lange sjlaop wakker wure. wòade. Ze hove zich landsem nòggen loeët i en krakete en zonke in-ee. Da waor 't es went inge mit 'n groeëte sjoer[15] hand in ene pool vuur hei gehowwe. Doezende vonke gonge'n aa en oet iggen loeët. En went ene sjtoef wink komp, voore ze wiej 'n wil jach[16] uvver de dake en durch de beum. De canadasse waore wiej krisbeum vol lit. Oppen hoof begos de brandsjpeut te leisje.

Woe zulle ze aavange?

Ze sjtonge en kommandeerete en sjprietsete 't water oet der aalpool tège de vinstere van 't woanhoes op. Dò wòad nit heen gezieë. Dat ka nit andesj.

Och der Macheel waor op wèèg. E hauw ze huure roope: Brand!, brand oppene Pandberig. Dat waot 't zelfde es went ze heie geroope: ‘Brand... 't Thriske in der brand!’ E ka nit loope, mè e ka gòa! E lupt! ‘Triske ich kaom’. Van op der berg ziete[17] uvver de dil noggene Pandberig op. 't Is de sjuur diej brent en de sjtel!

E geet der berg aaf. E is wir jonk. E geet der berg op en durch de luuj noggen hoes i en wir oet.

Woe is 't Thriske?

Thriske.

Macheel!

Noe sjleet e der erm um 'm heen en vult wiej 't sjloekst en grient... E vult 'n kraf durch ge lief opkòame, diej e bis noe nog nit hat gekand, e verlange, dat 'm 't blood deed roesje iggene kop. E zingt òane waoëd. Wat is 'n sjuur! Wat zunt e paar sjtel.

Thriske!

E zingt en e lieëd geet durch zie hats en 't sjtiegt en zingt: ich zow dich kinne drage, zingt 't. Ich dreug dich durch sjtorm en wink. Went 't mot, da rupste midde iggen naat of midde op der daag. Ich zauw 't huure en kòame! En wenste in der brand wuuësj, in de vlamme, da zow ich kòame. Ich draag dich, mie medje, durch kwalm en durch gloed. Ze zullenet[18] zieë, de luuj en zage en rope: Dao isse[19]. God zij dank, e is dao. E kumpt lants de belk en geet uvver der beied, Noe uvver gen daak. E drugt 'm,

't Thriske... dao vilt... dao vilt alles in-ee. Woe zunt ze? Ze vergunt en zinke en verbrèëne in ene pool va vuur. Mè ich hèèf dich, mie medje, ich hèèf en ich draag dich. Ze roope en klatsje de luuj. Ze roope: dò zunt ze, ze kòame... Ze zunt gered.

Thriske!

Der Macheel sjtong dao en bèvet. E hauw 't Thriske vasgehaowe durch de vlamme van 't vuur. E beft en razelt, en dò kumpt 'n wil gloed en 'n vlam in 'm op... e verlange, wiej me lust in de H. Sjrif dat Adam haow nò 't freut, dat Eva 'm gaof.

Mè nee...! E riet zich los. Ze zulle nit zage: ze waoren alling. E geet wiej ene minsj, dè gesjlagen is. E geet sjtil en landsem nò heem. E hat e gevaor verbei zieë gòa, nog erger wiej der brand. Ene brand, dè alles verbrent en wat sjun en jonk is in de eisje[20] let. E is nog der zelfde! E is ene Groonesjild! Noe heie wal kunne kriesje va vruid en geluk. 't Thriske geet väör 'm op. 't Geet durch de sjtèère, wiej ene ingel geet 't, en zie leed geet 'm nao, zie leed zonder waoëd, 'n poëzie, diej gidder jong va zie medje zingt, went 't gevaor uvversjtanden is en verbei. Dan is 't nit mieë 't medje wat ze zint, mè de vrouw.

Ze is wiej wat va wied kumpt, van 't ing van de welt.

Op häör kan ene man zich verlaote.

E kumpt nuuks te kot en zal ginge mangel ha.

Ze zal 'm good zieë en nit sjrao[21] al de daag datte left. Ze zurgt väör wol en vlas en wirkt, dat 't 'n sjpas is vör te zieë, en hèë zal sjtòa bei de pòat van de kirk, hèë der Groonesjild, midde tussje de boere van 't land.

Ze zulle dao woeëne, op 'n äövesjten hoof of oppene Pandberig of urgens andesj. Da geet 't Thriske, zieng vrouw, iggen hoes um 'm heen. 't Bikt broeëd en vlaam. 't Makt botter en kieës. 't Sjteet bei de forneus en reurt in der kèëtel. Da zalle[22] gòa uvver der hoof. Dao zunt de sjtel, links de keu, rets de pèëd. Ze hent voor in de krib en sjtruisel op de sjting.

En sjpiëder, went Ozze Hergod 't wilt en der himmel gans opgeet i geluk en zilligheed en 't Thriske zich bugt uvver de weeg en hèë nèven 'm.....

Kiek noe, hei... went noe get wuur vör te dòa... of get vör te brèëke... kom hei ich zal 't dòa, ich bi sjterk. E geet, der Macheel wiej durch de sjtèëre. E geet lants der mond durch de loeët. Dao is zilver in de beum en good in de wolke. De Canadasse beuge de köp. Ze roesje en sjnorke. Ze sjlaope en me huuët hunnen aom.

Wet wakker, wet wakker luuj! Ich zal 't uch zage. Ich zal uch zinge mieë lieëd van 't lit, mie lieëd van 't lève.

Thriske... mie medje. Thriske mieng vrouw! En went der Ma-

cheel igge bid liet en sjtil wet iggen duuster, we t't och sjtil i zie hats. Noe is 't es wente der ürgel huuët sjpèèle iggen kirk: ne Tantum ergo, ene Gloria. 't Roesjt uvver 'm heen en e vilt i sjlaop. Pastoer sjteet oppene prèdigsjtool en lust 't Ivvigelië väör. E lust: Ozze Hergod wòad durch der Gees nao de wuuste geleid. En wiej e vitsig daag en vitsig nate hauw gevaast, kompt der duuvel bei 'm en zaat: Went dèr Goddes Zoon zut, dan zat, dat dis sjting broeëd wèëde. Mè Ozze Hèër zaat: Nit va broeëd alling left der minsj, mè va giddes wòad, dat oet der mond van Ozze Hergod kumpt.

Doe braat der duuvel 'm nò de hillige sjtad aove op de daak van der tempel en zaat: Lòt uch valle went dèr Goddes Zoon zut, ummesj dò sjteet gesjrève: zieng ingele zulle kòame en ze zullen uch opeen heng drage, dat dèr urre voot nit zot sjtoeëte an ene sjtee.

En Jezus zaat: Dò sjteet gesjrève: Dèr zot der Hèër urre God nit op de proof sjtille.

En wir noom der duuvel Ozze Hèër mit nö ene hiël hoeëge berg en dò leetenem zieë alle kunninkrieke van de ganse welt en hun prach en herlichheed en zaat: Dat alles zal ich uch gève, went dèr neervalt en mich aabent.

Doe zaat Ozze Hèër: Gank weg Satan, ummesj dò sjteet gesjrève: Doe zuls der Hèër dienge God aabène en Hem deene Hem gans alling. Doew verleet der duuvel 'm en de ingele kompte naoder en deenete'n 'm.

Mè plötslich gong ene sjrei op durch de naat en der Macheel waor wakker. 't Waor der wekker gewès. 't Waor murge en ene nuje daag. De roete van 't kèmerke zunt wiej zilver. De zon is al op. Huuj gunt ze zieëte. De jonge roope zich aa lants gen hoezer: Frens, Kuuëb, Klös...? Da kòame ze. Ze hent de zieëte oppen sjowwere en gunt. In de dille liet ene nivvel, wies wiej room. 't Kòan igge veld is nat van der douw. De jonge bekiekke zich de zieët. ‘Ins kiekke diej va dich’. Da gunt ze mit ene vinger druvver heen. Ze is wiej ene sjaasj[23]. Dao sjteet 't kòan. 't Sjteet hoeëg baoven 'n oet en de aore hange sjoer gebaoge.

Hei en dao is ene wervelwink der durch gegange. Dao is 't kòan geknakt en gevalle.

Vèr sjlunt, ee, twei, drei, ieësj ene gaon[24] lants der reen en da vingt 't aa. 't Kòan krakt en vilt en roesjt. De jonge roope en ze trikke an de piep en dampe. Noe kòame de vròluuj vur te binge. Da wet gelaacht. ‘Jonge!’ ‘Medjere!’

't Is 'n sjpas jonk te zieë en te wirke. Ze sjlunt nog fosjer en roope en lache, noe wiej de medjere dao zunt. Der gaon geet op en wet breed wiej 'n vaat. Der Macheel geet väörop. Aater 'm der

Klös vaggene Teupet dan der Frens va Hukkekier. Ze sjlunt landsem en fosj. De zieëte gunt op. Dao... dò gunt ze. - landsem op en neer. Der wink sjpelt'n um der kop en in 't hemp, dat los hingt op de bros. De zon sjtiegt en zoegt der nivvel oet de dillen op. Dè sjtiegt wiej en lang en brei baan de loeët i. Dat is 't richtig wèèr vur te zieëte. Mè da brent de zon. - De jonge hent gerope en gelaacht. Noe gunt ze gebaoge, sjrit väör sjrit, väöroet. Ze sjwiege. De vròluuj rope nog get. Mè ze krieje[25] geen antwòad. De vròluuj zunt gek. Bis noe waor 't e sjpil, mè noe is 't sjloa. Sjlaag väör sjlaag tilt mit - en der sjweet lupt 'n lants g'n owwe en lants gen haos[26] aaf.

Mè ze hauwenet[27] oet. - Dan is 't noon.

't Is noon!

De zieëte valle. De jonge sjtunt 'n owweblik en kiekke zich aa 't Is gedòa! Dat waor wirke! Da gunt ze nao heem. Der Macheel is sjtols. E hilt 't vol tège der bitste! E ka wir zieëte. Och iggen nòddenoon[28] zieëtete wir. Dat zunt lang daag väör de boere iggene zaomer. Ze gunt igge veld sjrit väör sjrit um 't sjtuk kòan heen. Noe sjient de zon 'n in 't gezich, dan oppene ruk. Ze wèdde der usjte daag al broen gebrand. Ze wedde mager, mè ze zunt gezond en sjterk. 't Ovves gunt ze landsem en meu nao heem. Igge veld sjteet 't kòan i heup. Ze hent 't gezieënd. Ze zoogenet wase[29] 't Wòad gèèl en riep. Ze hent 't aafgehowwe. Ze howwete sjob a sjob. Twei sjobbe zunt 'n baoëd. Ezu durch der ganse nòddenoon. Noe lache de jonge. Ze hent geld verdind.

't Ovves zit der Macheel aggen deuisj. E sjloevert ene telder pap. De boere weete wat ene telder pap wèëd is. Dat is e sjmekkelich èëte. 't Leisjt der dòasj en zinkt dich deep bis iggen zieël. E kriet zich 'n sjnèè broeëd. E let ze oppen linker hand en sjmieët[30] ze dik mit botter. E let dao op e flink sjtuk sjpek. De boere èëte landsem en sjwiegentère. Ze zunt 't sovvens meu.

Doew kompte ze te sjprèëke uvver der brand bei der Reendesj. Dat kompt ezoeë. 't Truudje zaat: E-n-is aafgebrand!

Doew kèëke ze allenui op.

‘Aafgebrand?’

‘De sjtel en de sjuur?’

Der auwe Groonesjild sjwèg en oot durch. Ze zoge, datte leever nit wol sjprèëke uvver der brand. Mè ze koste an 'm zieë watte daat. E daat; dat isse zelver sjood.

't Truudje is wiej alle vròluuj. Ze zunt eeveldig. 't Truudje is laam. Dat hat 't mit op de welt braat. 't Is mager en bleek en laam. 't Hauw zich 't lève ezu gedaat: hunner twei, hèt en der Macheel, sjpièder. Mè went dè trowt, is dè droom a nuuks.

De modder zoot sjtil en kèëk väör zich oet. Mè der Groonesjild maket 'n ing an al die gedanke en zaat: Vèr bènen os. Noe Nauwe de vròluuj hun werk en de mansluuj sjwamete zich 'n piep. In de hoezer bei de boere wet nit väöl gesjpròake. Väöl sjprèëke is nit ummer good, zet Thomas à Kernpis. Och went ze sjwiegge, versjtunt ze zich. Mè van noe aa wos der Macheel datte-n-'t Thriske zelève nit hej zou kunne brnige. 't Thriske mit 't Truudje bei-ee, dat zow nit wèëde gòa. Och va wège der vadder nit. Dè zal 'm nuuks zage. Dè zal sjwiegge. En dat zow nog sjrikkelicher zieë. En wiej der Macheel 't Thriske ene daag of innig sjpièëder zoog, zate: vèr zulle nit lang mieë wade. Ich zal ins mit der vadder sjprèëke. E zoog wiej in de owwe van 't Thriske ene glans voetsjtorf en wiej 't troerig wòad. Doe zate: ich gòa. E gong der berg op, sjtols en zieëker. Ezu gunt alle jong boere, went ze ene groeëte plaan mitdrage. 't Hat lang genog gedoerd. E zal 't der vadder zage: truk of vurwats. Mè der vadder sjtong op 'n hoof, groeët en sjoer[31)] en kommandeeret en reguleeret 't gans bedrief. Noe gong der Macheel lants 'm durch en nòggen hoes i. 't Is nit gemekkelich uvver ezun zake te sjprèëke. - Went 't get wuur uvver 't veld, uvver 't kòon en der terf en de havver. Dat zow gòa. E hat 't och an der Frens vaggene Teupet vertild en an der Klös va Hukkekier, wiej ze bei-ee zote in ene hoop sjtruuë, bei 't zieëte en der veer-oere kaffieë dronke. Gans gemuutelich how e druvver gekald: ‘Zieëker’, howwe gezaat, ‘ich trow’. Mè hey, bei zie vadder, sjtuuët zienge eege sjtols tège ene andere, dè nog groeëter is. Went dè ‘nee’ zet, gift 't e leed en ene sjtried op lèven en doeëd. De Groonesjilds gunt lantsee en sjwiege. Op 't eege erf is der boer wiej ene kunnink in zie land. De andere weete dat en de vrouw en de kinger beuge de kop. Dat is 'n wet, diej ezu aod is wiej de welt en ummer blieve zal. Went diej vilt, vilt der ganse boeresjtand. - Dao is och ginge boer, dè 't de kinger lieët[32)]. Dat weete ze en 't is mit angs in 't hats gesjrève: leët vadder en modder, dat 't uch good geet op de welt en dèr lang zot blieve lève. Op 'n erf, iggen hoes en in de sjtel passieët van alles. De keu verwerpe, der os mislukt, hagel en sjtorm sjleet 't kòan en der terf aggen èëd. Van alles passieët, mè dat mot blieve: dat 't uch good geet op de welt en dèr lang zot blieve lève.

Der Macheel sjwiet en zet gee wòad. Op ene ovvend komp der Kempenèèr zelver, 't Truudje hauw 'm van der sjrik mer sjnak nò 't kèmerke igelaote. In 't kèmerke sjtunt e paar sjteul, ene deuisj en ene burro[33)]. Der Groonesjild zoot an der burro. Allewiels is väöl te sjrieve op 'n erf. Ene boer mot sjrieve en lèze, sjtudeere en dinke. Ze plaoge de boere mit belastinge en verziekeringe en

doezende papiere. Der Groonesjild hat allerlei gedanke iggene kop. Durch dè kop is e gans lève gegange mit zurg en leed, geluk en ongeluk en dao ka kòame wat wilt, de welt bringt 'm nuuks nujts mieë. Went ozze Herregod kumpt i sjtorm en hagell en kriet zich 't kòan... of e kumpt mit zon en dauw en vosjigheed[34)] en lit 't wase[35)], der Groonesjild blieft i vruid en leed derzelfde. 't Hat luuj, diej iggene oethaot[36)], went 't kòan get beloft, lache en zinge. Sjpieëder wedde ze belaacht en dao is ginge, dè ezun luuj trust. Der Groonesjild hat drei kinger zieë sjterve: twei jonge en e medje. Inge van de jonge waor zestien jaor. Dè sjprong uvver 'n haag en brook der ruk. Der dokter sjot mit der kop.

De boere kinne dat. Dat passieët och mit de pèëd. Went ze jong zunt, sjpringe ze. Ins hauw der Groonesjild e vääle[37)]. Dat komp gejage iggen wei der berg aaf, 't sjprong noggen loeët i en veel wiej ene blok. Der ruksjtrank hauw gekrakt. 't Urm deer joechelet van de pieng. Doe hat der Groonesjild zich e broeëdmits krège en 't der hals aafgesjnèè.

Wiej zienge jong veel, hatten 'm op e bred gelaat. E hat 'm wiej e jaomeret, uvver der kop gesjtrèëke en gekaoëd. ‘Sjtil mer, jong, sjtil mer menneke’, hatte gezaat. ‘Doe mos nit kriesje’. 't Hauw e jaor gedoed... ieëlend en leed en doe waore gesjtorve.

Da zage de luuj: e geluk datte droet is. Mè ze muste ins weete, wat dan in ene vadder umgeet, dè rèët mot blieve en 'n erf mot reguleere en kommandeere. Noe is der Groonesjild twei en zestig. Me ka nit a zie gezich zieë of e vruid of leed hat. 't Lève hat zie gezich hel[38)] gemakt wie e bild. Mè dao liet urges in 't gezich get, dat an de luuj zet: gank nò der Groonesjild. Is inge i noeëd, da kòame ze. Der Groonesjild zal zage: dat zidder zelver sjood. Dèr hat de kinger nit opgetrokke wiej 't zich gehuuët[39)]... en da zalle zage: ‘ich help uch’.

't Hat hoezer iggen durp mit 'n hypotheek, woeva ginge get wit. En de sinze? Went 't kòan riep is, kòame ze en da helpe ze en betale ze ezu de sinze.

Dao waor der Reendesj.

Gut zitte.

Der Reendesj is ene man mit eegendom. Dè kan uvveral gòa zitte en zage: ‘vèr sòat luuj en ezoeë’. E ka zage: ‘luuj van ozze sjtand’. E hat 'n erf, veld en weie, keu en pèëd. E hoft zich nit te geneere. 't Hat luuj, diej väör der Groonesjild benao de kap aafdunt. En went 't ezu wied kump, dat ze nog get in de famielige wèdde, wiej me zet, da wet fes gehowwe, wiej ze zich dat bei ene Groonesjild nit bèëter kinne dinke.

Der Reendesj is kòame vur e paar doezend gulde väör de sjuur

wir op te bowwe. E hei ze van de boereleenbank kinne lieëne. Mè dat gift ene ambras van hot en haar[40]. E hoft mer te zage Groonesjild: Kunt dèr mich twei doezend gulde lieëne?

Mer e sjwiet. De wäöëd zunt 'm iggen haos blieve sjtèëke. Dao zit der Groonesjild vör 'm. Wat is dat ene minsj! Dè hat, went me 'n 't zich good numt, tweimaol ezu väöl eegendom. 't Is 'n ieër[41] väör de Reendesj dat der Macheel nò 't Thriske kumpt. Dat hatte nog nit ezu aagevold wie noe, en diej ieër zow e mit diej twei doezend gulde bederve. Noe zukte[42] nao wäöëd en zet: ‘Ich gòan bowwe’. E wilt nog zage: ‘Ich han 'n modelboerderei gezieë’. Mè e zet 't nit. Ummesj der Groonesjild zal antwaode: 'n modelboerderei? wilt dèr 'n modelboerderei bowwe? Doe zate: Der terf is benao riep. En wiej der Groonesjild sjwèg en nuuks zaat, brook 'm der sjweet oet. E sjtong op en gong en wiej e de pòat aater zich hauw toegesjlage en iggene wèèg waor, waor e besjamd wiej e kink.

De vro Groonesjild[43] en 't Truudje sjtonge iggen kuche en kèëke der vadder vraogentère[44] aa, mè dè sjwèg. Wat maog dat zieë gewè? Get uvver der Macheel en 't Thriske? Ginge dääöret te vraoge en ze wirkete durch.

Eindnoten:

1) Marieke is de moeder, Klöske de vader van Thriske.
2) inred.
3) vergat hij.
4) wist hij.
5) vroeg hij.
6) priem.
7) verleend.
8) ploegen.
9) gloeiend heet.
10) hel.
11) knechten.
12) nauwelijks.
13) gebeurd.
14) oven.
15) zwaar.
16) jacht.
17) ziet hij.
18) zullen het.
19) iss hij.
20) asch.
21) slechts.
22) zal hij.
23) scheermes.
24) baan.
25) krijgen.
26) hals.
27) houden het.
28) namiddag.
29) zagen 't groeien.
30) smeert.

31) zwaar.
32) leert.
33) bureau.
34) vochtigheid.
35) groeien.
36) voorjaar.
37) veulen.
38) hard.
39) hoort.
40) heen en weer.
41) eer.
42) zoekt hij.
43) De vrouw Groonesjild.
44) vragend.

't Bitste erf

DE boere hauwe ene ostied, wiej ze 't bèëter nit koeëte winsje. De gèësj waor riep gewè in innige daag. Good-gèèl hauw ze dao gesjtande mit de aore dik gesjwolle vur op te basjte. De boere waore kòame geloope en hauwe ze aafgehowwe. 't Waor tied, hoeëg tied. Doe sjtong 't kòan te wade lank en hoeëg en broen gebrand en de aore honge gries en sjwoer en meu väöruvver gebaoge. Ze hevenet[1)] aaf en zattenet i heup. Ze hauwe ginge tied vur i te vare. Ze makde de ing wiet nève de ander en zate: de haver sjreit um hulp. Ze heeve ze aaf en voore ze i. God i gen himmel! wat e wèèr en wat ene òs[2)]. Daag in, daag oet gong de zon hoeëger de hugden i en brèënet op de velder. Der Groonsjild hauw der Guillaume agge werk. Der Guillaume is landsem, mè vörzichtig. Der Guillaume kalt nit väöl, mè wirkt. En dat zunt ze, diej zich an 't wirke hauwe.

Lòt der Guillaume nève de kaar gòa en gèèf 'm de lieng en 't geet hot. E trukt wir en 't geet haar, nò de noddeme of de vaddeme[3)] ziej. Dao kumpt der litste waltel van der Groonesjild. Der Guillaume is bei de pèëd. Aate der waltel gunt de mansluuj, der Groonesjild en der Macheel, sjtols en vroeë en der Klös vaggene Teupet, der Frens va Hukkekier en get vròluuj, ze zunt vroeë en sjtols. Dat is der litste wagel. E is mesjie get hoeëg en breed gelane. 't Heisjt opgepaast vur durch de pòat te kòame. Da sjtunt de vròluuj en kiekke. De madam en 't Truudje sjtunt in 't däöresjpan. 't Heisjt opgepaast. Guillaume paas op. Ene millimeter is te väöl. Der Macheel kriet zich 't usjte pèëd bei 't gebit. Der Guillaume is bei 't tweide en bei de kaar. Dat is der nujje voes, e pèëd rond en dik en mit peeze wiej zilder. Dè sjut mit der kop en rammelt in de kitte en sjleet va ongedold op de sjting. - Opgepaast! Noe zulle ze onder de pòat durch vare. Op ene millimeter Guillaume! Vèëdig? Alee da! Ee, twei, ju! en da hot! Ene sjtoek en ene sjmak en da sjniejt der hoeëggelane waltel wiej ene sjaasj[4)] durch de pòat en 't geet i galop uvver der mistuf heen. Der Guillaume sjwingt der wagel um lants der beied, hop, ee, twei, ze lache! De mansluuj lache en de vròluuj. Dat is ivare! Guillaume morjuuts jong, dat is fie! Ze hent 't allemaol honderdmaol gezieë. Mè vör dat wir te zieë zowwe ze kòame geloope. 't Is ene sjlich. Messjpreie is ene sjlodder, 't wilt allemaol gekand zieë.

‘Da kompt i, vèr gunt us get èëte’.

Ze hent der Groonesjild zelève nit ezu gezieë. Dè laacht en en zit aggen deuisj en wurpt de bee uvveree en rupt: nemt uch, kriet

uch aaf, en et, en e zet morjuuts en wrieft zich iggen heng en vertilt. E zet: Guillaume, zette, en Macheel, zette... da zette: Klös en Frens en e sjprikt mit alleneu. Ezu gaar de madam laacht en 't Truudje sjpringt durch gen hoes laam-e-weg. Ich maak 'n wed, went noe inge kieëm - 'n ordentelich buurkeg mit get waas en veld en reep ‘Truudje’ en ezoeë... ich maak 'n wed, datte kans hei bei 't Truudje.

Dao is sjink en, vlaam en ene kook mit rozienge. Morjuuts ze kinne èëte. Och hei is der Guillaume landsem - ... en vörzichtig... ene vasten éëter[5].

Ze hauwe de litste gerf oppene beied, doe wòad de loeët duuster. 'n Sjwatte gardieng sjuvet lants de loeët en 't nats gonge de wolke durch gen beum gesjtrieke, sjoer en meu durch de dille en tège de berg op. 't Murges waor de welt nat en kaod bis op der knòak. Der Groonesjild hauw zich de zondesmontoer aagedòa en waor mit der perrepluu iggen hand en e paar sigare in 't rokketeisjke de pòat aafgegange. E gong wiej ene jonge minsj, dè ene daag vrei hat. E hauw 't murges aggen deuisj nog get sjpasse gemakt, ezu dat der Macheel en de Modder hauw gezaat. ‘Wat maag dat zieë, wat maag e han’. Mè ze wostenet nit. Ze vruiete zich en zate ‘wè wit?’

Mè iggen sjtraot waor der Groonesjild sjtols der wèèg opge gange. E gong nao der notaar en watte gong doeë, waor 't grutste werk va zie lève: E gong der Hakkeret gèle. Me kan der Hakkeret zieë lieje aove oppene berg an der ander ziej va Lutterendal nao 't zuude hèr. De Hakkeret is mit van 't sjunste erf van de ganse sjtrieëk. Der hèër vaggene Hakkeret is allezelève good vrund gewè mit der Groonesjild en diej vagge äövesjten hoof. Nit dat ze väöl te hoop kallete. Och kirmezete[6] ze nit te hoop. Mè ze kante zich. Dè vaggene Hakkeret kant 't hantieër van der Groonesjild. Ene boer hat vruid wente ziet, woe good wet gewirkt. Ene boer ka me kinne an 't vieë, en an de gewande. Woe zetup sjteet en onkroed, dao wet nit hantieëd wie 't mot. En wiej der auwe Lambertus de Julemont - dè va Geleemet zage de luuj - oppene Hakkeret wool gòa oetsjpanne, umdatte ging kinger hauw en genog hauw vur te lève, hauwe an der Groonesjild gezaat: dèr kunt 'm gèle. Dat waor iggene oethaot gewè. Mè doe waor dat mit der Macheel gepassieëd en dè va Geleemet hauw gezaat: Da waat ich. En noe gonge ze hunner twei te hoop nò der notaar, en dao zote ze noe, en der notares zaat:

Wat mot 't koste?

80.000.

Da zal ich 't mer sjrieve?

Sjrieft 't, hèër notares.

Der hèër notares hòalet de bitste flesj op, die e iggene kelder hauw.

Drinkt ins!

Drinkt ins oet.

Danke, hèër notares, nee danke, twei is genog. Ver zunt dat nit gewend, nee danke!

Der Hakkeret waor besjrève op naam van Macheel Simon Johan Groonesjild. - Noe waor der Macheel der Hèër vaggene Hakkeret, òane datten 't wos.

Ze gonge nò heem, de twei auw boere en ze nome allebei sjoer gedanke mit.

Dè vaggene Hakkeret zaat: Dao hent de Julemonts alle zelève gewond. - 300 jaor lank. Theodoor Jean de Julemont is oet ge Welsjland kòame i 1600 of ezoeë. Ich bin der litste. Ich hòap, dat ze 't sjpieëder in de beuker zulle sjrieve, nò honderde jaore. Dèr wit, 't good is 't wèëd. Ich hei 't duurder kunne verkope. Mè went ich 't an der usjte der bitste hei motte verkope, dè 't verzowwet en dè aafbreuk en verroweneeret, wat mien väöruddesj en ich hent opgebowd... da hei ich gee lève mieë en de Julemonts zieëliger drieënete zich va erger um in 't graaf.

Ezu kallete ze en wiej ze van-ee gonge gove ze zich väör de usjte kieër in hun lève de hand. Ezu zunt ze. Jaore lank gunt ze lants-ee. 'n Inkel kieër zitte ze bei 't Macheelkes Truudje in der kaf fé an 't zelfde deuisjke en da kalle ze uvver 't wèèr en woe gidderinge uvver kalt uvver de gewande en de weie. Mè de vrundsjap wist[7]. Ze wist bei boere landsem, bis dat ze allebei wèèg motte gòa, oet noeëd of sjtols, oet ieër of leed, diej zich kruutse. Woe diej wèèg bei-ee kòame gève ze zich de hand en da weete ze, dat ze zunt van 't zelfde land, van der zelfde sjtiel en dat zich der inge der andere nueëdig hat. Wiej de vroluuj bei der Groonesjild hoeëte datte der Hakkeret houw gòa gèle, sjloge ze va vruid de heng in-ee en reepe: Marië-Joeëzep kinger deus... nee... der Hakkeret. Der Macheel zoot dao mit ene glans iggen owwe en der Groonesjild zaat: dè is op dienge naam besjrève. Vèr zulle wal huure wienieë daste trowts. Dèr hat lang genog te hoop gegange.

Dao waor nit väöl mieë te kalle. Wat zowwe ze nog zage. Ze zate: dat is 't fiengste erf rontelum. Ze zaten och: väöl geluk, Macheel, mer dao waor 't mit gedòa. Der Macheel sjtong dao en 't waor es wente plutslich groeëter wuur wòade en e houw op zie gezich ene helle trek. Sjtols? Wè zal 't zage? Ezu waor 't gister mit der Guillaume wie dè der wagel op ene millimeter durch de pòat op trok. Dat hant de boeren och, went ze lants gen berg op

plogge mit drei pèëd an der plog. E nuj lève aavange, is nog gans get andesj, wiej ene wagel hanteere of ene plog der berg op richte.

Dao sjteet der Macheel! 't Is ene echte Groonsjild. Väöl geluk jong!

E moment sjpieëder rammelete de tobbe en roesjet de centrifuusj. Ezu wiej dat gidder ovvend wet gedoa. Noe wet 't vieë verzurgd en kòame de mansluuj noggen hoes i, en wet 't sjtil en sjlupt 't erf.

Um gen hoes gonge diej naat de canadasse in der wink op en aaf. 't Waor es went inge in de beum hei gezèëte en zich mit de kop van de canadasse op en aaf hei gesjot. Der wink zoezet en veel lants de pòat op en aaf. Da sjrok de pòat in de sjoer iezere sjarneere en kraket 't sjlot. En mit der wind klatsjet noe en dan 'n sjoel rèèn oppen daak, en uvver de weie, es went 't mit groeëte emmere oetgesjot wuur woade. Dat wèèr jökt de pèëd in de puuët. Ze howwe op de sjting en rammele an de kitte. En an de sjtaldäör sjleet ene sjlaag. Wè nit sjlaope ka, pakt zich igge bid der roeëzekrans en bent en drumt. Der Macheel hat nuuks van 't wèèr gehoeëd. E is met zieng gedanke oppene Hakkeret. E geet, mit 't Thriske der berg op durch de hoeswei. De zon sjient op de daker. Noe gunt ze durch de pòat. Dao is der mistuf. Links de sjtel, rets 't hoes. Der ouwe Lambertus Hubertus Joseph, der litste van de Julemonts kumpt 'n tège, es went 't zieng eege kinger wure gewè. Ze hent 'm zelève nit ezu gezieë. E hat de kap väör 'n aafgedòa en de zon blinkt op 't zilver van de haore. E bugt der kop en gift 'n de hand. Da kiekte sjtols um zich heen en zette, dat is der Hakkeret. 300 jaor hent de Julemonts hei gewond. Komt i. E geet mit 'n nòlggen gow kamer. In 't midde sjteet ene ronge deuisj, en e paar sjteul. Dao is 'n sjtaof en aggen moer hange de väöruddesj. Der auwe man zet: Hei hent ze gelefd en gewirkt. Ze zunt hei jonk woade en aod. Hei zunt ze och gesjtorve. Dao bange ze. Dat is Theodoor Jean de Julemont, der usjte, dè hei komp... oet ge welsjland. E waor getrowd mit Juliette de Lambernie, ze lieje begrave väöraa oppene kirkhef. Op e sjtinge kruuts sjtunt hun name ‘den Herrn entschlaffen Anno 1643’. Dao links aggen moer, dat is Bartholomeus Antonius, getrowd mit Anna Maria Hubertina Groonesjild. ...En daoväör Macheel han ich uch der Hakkeret verkòad. 't Erf blieft alzoeë nog in de famielige. Lot de bilder hange. Dat zunt de hillige van ozze sjtam. Vèr lève hei op de durper, ezu wiej dat in de hillige sjrif gesjrève sjteet van de hillige oet 't aod Verbond. Pastoer hat dat ins geprèdigt. E hat gezaat: Dèr mot de hillige veriëre. De hillige kunnen uch helpe: der hillige Sint Gierling en Sint Theunis väör 't vieë, Sint Odilia väör de owwe, Sint Berb tège ene plutsliche doeëd en al de andere.

Mer 't hat iggen himmel och honderde hillige oet gen durp: ze hent gewirkt, zich gebend en gelè. Diej kinne 't durp en de luuj. Ich han - went get waor op der Hakkeret mieng uddesj en väöruddesj aagerope. Da zaat ich: dèr zut hei kling en groeët wòade, jonk en aod. Dèr kint der Hakkeret. En da holpe ze. Dat zunt de hillige van de famielige en ze hure bei de hillige vaggen durp. Ich goan van der hoof. Mè lot diej hange. Van 't erf hoof ich uch nuuks te zage. Dèr zit boere en wit besjeed.

Doe is der aowe de Julemont opgesjtande en e is lants 'n durch gegange nò boete en de wei aaf en e-weg.

Der Macheel loog igge bid. E hauw der mond[8] en de owwe wied op en waor klaor wakker. Mè dò kompt 'n sjtriep mondelit[9] lants gen moer en uvver de dikke en diej dong 'm de owwe toe. Doe veele i sjlaop i zie geluk en in 't good van 't mondelit.

Eindnoten:

1) sloegen het.
2) oogst.
3) deze kant van het paard en de andere kant.
4) scheermes.
5) die niet houdt van snoepen.
6) kermis houden.
7) groeit.
8) mond.
9) maanlicht.

Der sjlimste vaggen durp

AGGENE beuisj wont der Mertens mit zieng vrouw. 't Mertenshuuske liet, werm-besjutst tège wèèr en wink in der sjlond. Aater 't kling wies huuske hingt e geete-sjtelke. Do aater is der kollef[1]. Der Mertens geet oetwirke hei en dao op de boerehääf en trukt zich in der kollef watte andesj nuuëdig hat: get sjpòar, e paar sjavowwe, ene krop sjlaat, get silderie en èëpel. E hat och innige bonnesjtekke dò sjtoa. Diej hatte zich in der beuisj aafgehowwe. De luuj zage: e hat ze gesjtòale, e-n-is der sjlimste vaggen durp. Mè... dat ze dat mer ins bewieze en dat mer ins inge, der graof of der opzichter of ezoeë ze däört[2] truk te hòale. Ze hent 't der Hèër graof gezaat: Hèër, dè sjtilt bonnesjteke oet urre beusj. Mè der Hèër graof zaat: ‘Kinger... sjwiet’.

Mè wiej iggene oethaot de geete van der Mertens durch gene beuisj masjierete en de jong sjproete aafvrote, zaat der hèër graof: Dat lupt te wied, E zaat an der opzichter: zat 'm, dat, wente ze nit droethilt, vèr ze neersjieëte.

Sèr dèn tied waat der Mertens op 't usjte sjot en bei 't Macheelkes Truudje in der kaffieë zitte aate ene cognac of ene auwe klaore en gifte 't Truudje antwoad op wat der Hèër graof hat gezaat. E sjleet mit de voes oppen deusj, dat 't 't Macheelkes-Truudje greun en wies wet väör de owwe en da rupte: ‘Ich bi nit burgemeester of sjoelmeester en och niet sjampit[3]. Ich behuur nit bei de notabele va Lutterendal, mè went diej voeloere, diej op de Sikkretarie um der graof her zitte väör de luuj te transeneere en 'n 't geld oet gen teisj te kloppe, went diej mich ene vinger nao de geete däöre oet te sjtèëke, dan zal ich dön[4] ...non de... ins get andersj lieëre.

Der hèër graof en de andere op de sikkretarie zunt wal nit bang väör der Mertens, mè ze hauwe zich sjtil. Dat is 't bitste. Dè minsj is te gevèërlich. Pastoer hat mit der Mertens nog mieë leed wiej mit gans Lutterendal. E hilt de Posje. E geet noe en dan nòggen kirk. Mè e hat gee geloof, wiej 't zich behuuët. E minnig maol prèdigt pastoer väör der Mertens alling uvver rove en sjtèële, uvverdinke en vlooke. Ieësj in 'n gowwigheed[5], mè wente an der Mertens ziet, dat 't ginge idrok[6] makt, da holte himmel en hij[7] nòderbei en is 't es went alle duuvele uvver der Mertens her kieëme en da zitte de nobere iggen kirk en sjtunt ene doeëdangs oet en ezugaar der Mertens wet da vaal en wies. Mè nao de hoeëmis bei 't Macheelkes Truudje sjpulte mit ene auwe klaore de ganse prèdig mit duuvele en al durch de kèèl aaf en laachte

en sjutte mit der kop en sjleete zich op 'n knee um pastoer en zieng sjun prèdig.

Huuj is 't kirmes iggen durp. Ging kirmes mit karreselle en kräöm. Nee... ezu mer... mit get vlaam en 'n èëlske en 'n sigaar. Huuj is voggelsjieëte. Dat is och 't Fes van de Moddesgoddes. De Moddergoddes is de kunningin van de Sjutterei en ze sjteet iggen kirk väör de commenioenbank opgesjtild. De generèèls en de soldaote van de sjutterei sjtunt in 't gelid um de Moddergoddes heen en hauwe, de ganse hoeëmis durch, de wach mit 't gewèèr iggen heng.

't Bild van de Moddergoddes sjteet op 'n baor. Diej baor hat ene opsjtand, dè an de veer zieë aavingt en van onde - wiej sjwung - nao aove lupt en aove bei-ee kumpt - hoeëg baove de Moddergoddes - in e fie körfke, mit eppel en pèère, en bloome en kòan en terref. Der ganse opsjtand is in eeke hoot oetgesjeeë en mit fieng kleure bemold: roeëd en wies en greun en gèèl. De Moddergoddes hat e nuj kleed aa i donker roeëd. Dat hent de jongfere gemakt. Och hent ze häör en wiesse sjluier umgehange. Ich wol wal ins weete, wat dè hat gekoost. 't Kleed is versieëd mit goote[8] vlamme en op de bros drupt ze der Hillige Gees, väörgesjtild es 'n doef va loeter goodbrokaat. Went pastoer uvver de Modder Goddes prèdigt, kumpt ene glans va vruid uvver zie gezich en vauwte de heng wiej e kink. Da zette: Ze is de Broed van der Hillige Gees. Dao zit d'r 't[9]. Häör kleed is roeëd en vol vlamme. Ze drugt och 't symbool van der Hillige Gees, de doef en ze hat en sjleier um. Vèr kunnen 'r vereere mit kòan en terref, 't bitste wat de gewande gève, mit bloome en freut. Der Hillige Gees hat häör zieël verseerd mit baovenatuurlige genade en dao is ginge gelieëde, dè zage kan wie sjun dat is. Der hillige Paulus hat ezu get ins iggen himmel gezieë en zet: Gee oeër hat 't gehoeëd en gee ow hat 't gezieë, wat ozze Herregod hat gereed gemakt, väör diej van 'm houwe. 't Hats van Ozzen Herregod sjwilt va vruid wente de Modder Goddes ziet es wiej, went vèr iggene oethaot in de weie de eppel en pèèrebeum zint bleune of went 't freut goodgèèl hingt te riepe in der glans van de zon iggene herrefs.

De luuj kekke dan nao de Modder Goddes es went ze 't bild zelève nit heie gezieë. Ze kiekke nò der perlmoere roeëzekrans en nao de kitte en de plaat van de sjutterei, diej ze drugt, juus ezu wiej der kunnig, die umhat en ene minnige van de mansluuj bent zich datte durch de väörsjpraok van de Modder Goddes sjtraks nòa de hoeëmis good zal kunne sjeëte, en datte - al is 't nit dit jaor - dan sjpieëder ins i zie lève de plaat zal kinne drage,

diej noe de Modder Goddes umhat... en datte kunnig zal kinne wèëde va Lutterendal.

De klokke loewe. De hoeëmis is oet. De sjutterei machieët de wei i. Der hèër graof is generaal en commandieët. De adelige jongfere hent de brei mentel um en de fieng heut op, wiej op Posjdaag. Gans Lutterendal trukt mit de jonkheed op. Kling jonge biete zich va nerveuzigheed op de nègel[10].

Der Hèër graof, quà[11] generaal van de sjutterei en burgemeester va Lutterendal kumpt de ier toe 't usjte sjot te dòa. Dao hoft ginge zich väör te sjtille, dat der vaogel bei 't usjte sjot zal aafkàome. De jonge hent ene blok hoot iggene beuisj vonge, ezu mit äös verwase en verdrieënd, en verwronge, dat 't lang zal doere, ier dè sjpliet en vilt. De adelige jongfere sjtunt um der hèër graof heen en vreuie zich dat der ouwe papa nog mit ezu vääl animo sjuut. E hat honderde maol in de Ardenne op wil verke en rieë gejagd en op 't kastieël in de bibliotheek zunt mieë wil-verkesköp en rieë-geweie wie beuk. Der Hèër graof let aa[12] en sjuut. Der vaogel sjtoekt de hugden i en de sjtang zingelt[13] en joenkt en beft bis iggen èëd. Dao geet ene hoera op väör der hèër graaf. Noe kòame de andere generèëls en majore, de sergante en kolonelle en der vaogel sjpringt in de sjtang op en aaf en dao vleege sjtukke de loeët i wiej vunkelhoot. Ze hent 'n sjtond gesjòate en dò hingt nog ene vets, dè mit e meestersjot de loeët i zal gòa. Wè draa is hat geluk. Wè?

Der Macheel!

Gut e weg jonge.

Makt plaatsj.

Macheel pas op.

Sjtil gezieë.

E gans durp sjteet bei de vaogelsjtang en hilt der aom op. Der Macheel hat 't gewèèr op de lat. E beft. Hillige Maria, kunnigin van de Sjutterei. En dan ene sjlaag en ene sjrei van de vaogelsjtang en ene sjrei van al de luuj. Do geet der vaogel de loeët i... en vilt! Honderd man rope en sjreie... mansluuj, vròluuj en kinger:

Macheel, der Macheel!

Ze hent der Macheel al opgehaove en ze laotenem zieë en drieënen 'm in de rungde. Der Hèër graof rupt en ze wèëde sjtil en der hèër graof hingt 'm de plaat van de Modder Goddes um en gift 'm de hand en laacht. Noe masjiere ze 't durp aaf. Dò wet zich ee gedronke. 't Zunt 'r zelève väör onnuuëzeler zake gedronke wòade es väör ene kunning in de Sjutterei. En went ze bei 't Macheelkes Truudje bei-ee sjtunt en 't glas hent opgehaove en hent gedronke, zage ze: Macheel... doe wits wenste os nuuëdig has...

oppene Hakkeret of ezoeë... da zunt vèr dao. 't Is es went dè hoof[14] 'n allenei aagung en eegendom wuur van 't gans Lutterendal.

Wiej pastoer onder de hoeëmis uvver de Modder Goddes geprèdigt hauw, waor 't op eemaol es went urges iggen kirk inge hei gelaacht. Pastoer hauw 'n owwenblik igehauwe en gekèëke en geloestert, mè e wos nit wat 't waor gewè. Nao de hoeëmis vraogete an der kuster: wat waor dat?

Dat waor der Mertens, Hèër.

Wat hauw dè?

Dè lachet!

Lachet dè?

Waoväör lachet dè da?

'Waoväör laacht dè nit? Wat is nog hillig väör ezunne minsj?'

Noe zoot der Mertens iggene kaffieë bei 't Macheelkes Truudje. E zoot dao en de owwe veelenem benao toe. E zoot dao en laachet, juus wiej e och iggen kirk hauw gelaacht. E kallet in zien eege get va dom luuj en eeveldige jonge en reep: 'ha, wat e sjpil?'

Der Klös va Hukkekier drieënet zich um en vroog: 'waoväör laachete?'

'Ich laach waoväör ich wil.'

'Da kom hei, da laach'... en doe hauw der Mertens ene sjlaag op 'n ow, datte dazelet en kèèk mit e gezich, wiej inge dè kriesjt. Doe sjpronge op, mè väör datte'n 't wos hauwe ene tweide sjlaag en doe zote wir en sjravelete aater gen deuisj oet en e weg.

'Lot 'm gòa! Dè huuët nit hei bei os!'

Der sjnaps en der erger wirkete in der Mertens. Der erger wrong 'm 't hats bei-ee en dong 'm vloke. Der sjnaps drieënet 'm in der kop. E waor duuzzelig en gong gegreie nò links en nò rets.

'Dao zal 't nit bei blieve, ezu waar Lutterendal besjteet... en de kirk en... 't Macheelkes... Macheelkes... Truudje.'

Ze lacheten 'm nao en der Mertens gong wagkelentère der berg op en nògge veld i.

't Waor brujjend werm gewest der ganse lebendige daag en noe tège de noon kompt 'n donderwèèr op. Ene volle minsj ziet dat nit. De wolke waoren aakòame wiej groeëte raar[15] iggen loeët. Ze voore aateree, uvveree en lantsee. Ene sjtormwink sjpèëlet mit de wolke en kompt noe en dan uvver gen durp neer gevare, dat an de hoezer de däöre sjlooge en de sjlèèg rammelete en de vinstere. Doe joog ene blits durch gen loeët en ene tweide joog 'm aatenoo. Der donder brook oet de wolke en 't durp wòad sjtil. De luuj zènete zich, makete de ketsen aa en verbrongen[16] e weisjke van der kroetwisj igge vuur. Hei en dao zote ze oppen

knee der roeëzekrans te bène, ummesj de luuj in de hoezer en 't vieë en de weie zunt i gevaor. E minnigmaol is dat wèèr oet gen dil van onder op lants gen berg opkòame en hat de hoezer en de vinstere en de dääre opesjtoeëte en de panne durch gen loeët doa vleege es went 't ene troep sjwatte krao wuur gewest. 't Hat canadasse, die sèr dèn tied zunt gesjplieëte en mer ingen erm mieë ophève iggen loeët. Noe geet der Mertens, vol e-weg, in ezu wèèr durch ge veld. Der rèèn zoest uvver 'm heen en e geet wiej ene wille mit de heng gesjwinge tège der sjtormwink i. 't Wet duuster - midde op der daag - en der Mertens masjieët en geet en lupt. Dao sjleet ene blits en 't durp liet klaor in e vaal-greun lit. Ene dondersjlaag is aatenao kòame, ezu fosj, dat de luuj d'r va bève. Ze sjtunt nao de duuster loeët te kiekke mit groeëte owwe. Och der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke hat aggen vinster gesjtande en e hat ene sjrei gehoeëd. Doe hatte gedaat: dao is e kink i noeëd. Mè e daat: wiej zow in ezu wèèr e kink aggen däör kunne zieë? 't Hat kinger die zich verlope igge veld. Went dat ins e kink wuur gewest.

E sjloog zich der rok uvver der kop en leep durch der rèèn en durch 't wèèr der berg op nògge veld i.

Wè is dao? Wè hat gerope?

Aate de weie, woe 't veld aavingt, huuëte get wat klaagt en kriesjt wiej e kink.

Der Mertens? Zit dèr dat? Wiej kom dèr hei?

Der Mong va Lieëne sjtong wiej gesjlage en kèëk. Dao loog der Mertens en e hauw ene sjram blood uvver der kop en lants gen owwe.

Ich gòan! Ich kom wir truk.

Der Mong leep en hòalet de jonge in der kaffieë van 't Macheelkes Truudje en diej komte en sjtonge dao en zate: waat, vèr drage-nem...

‘Drat 'm bei mich,’ zaat der Mong. Doe droge ze der Mertens. Twei hauwenem onder der ruk en ze latenem bei der Mong iggen alkoof.

Ze hòalete pastoer en dè kompt en noe zoot pastoer alling bei der Mertens en begon mit de sjrikkelichste biech, de biech van 't sjwatste sjaop va gans Lutterendal.

Mertens!

Pastoer reep en 't waor ene sjrei, wiej van ene sjupper nao e sjaop.

Mertens!

Ezu rupt der Barthelomee van Idakke went 't ovves e sjaop verloare is iggene duustere beuisj.

Mertens?

Hèër!...

E left!

Woeë zal pastoer aavange. Dè ka sjterve, hei onder zieng heng. Dao lupt ene sjwatte sjram sjtief blood uvver 't gezich van der Mertens lants gen owwe, uvver de bakke iggen haos.

Dèr gut nit nòggen kirk. Dèr gut mer noe en dan ins. Wienieë is de litste biech gewest? Mit Posje?

Der Mertens winkt nee. Zut dèr nit mit Posje gewest? En 't vurrig jaor Posje? Wieväöl jaor?

Vittien...![17].

Vittien jaor?

E winkt nee... noe loestert pastoer... der Mertens röchelt en sjnakt... '14 daag... bei de patere'.

'Wat? Dèr zut 14 daag gelè bei de patere gewest en hat dèr da nit gekommenesieëd?'

'Bei de p.....'.

'Och bei de patere? En waoväör kommenesieët dèr nit hei iggen kirk?'

Dao zitteter aate iggen kirk nog mieë, die nit kommeneseere. Zowwe ze nit däöre? Diej kòamen i, knikke näölig[18] mit de knee en kroepe noggen bank i. Mit gee pèëd kriet me ze hoeëger op. De Patere hent 't in de missioeën geprobieëd. Ze hent mit 'n gekald en gezaat: 'Gut gidder Zondig, versjprekt 't os!'

Mè ze sjwegte. En wiej ze dat bei 15-20 man ervare hauwe, zate ze: dao liet e geheem begrave...! Hei is dat geheem: ze däöre nit! Dat mot va jongs-af-aa gelieëd wèëde. Sjpieëder däöre ze nit mieë. Ze lope zelver hun gans lève mit e groeët verlange nò ozzen Herregod rond en lieje noeëd. Hun zieël is krank. Me kan 't an de gezichter zieë. En went inge sjtrang prèdigt uvver de hil en uvver de sjtraove in dit lève, uvver krankheete, hongersnoeëd en ene plutsliche doeëd, da loestere ze mit der mond en de owwe wied op en wedde ze vaal en bleek van angs. Ze weete, dat die prèdig väör hun is. Väör wè zow ze andesj zieë?

Väör 't Marjuuzepke, dat, ocherm, 't murges al in alle hergodsvrugde an de kirkdäör sjteet, väördat ze op is en dat zich alle daag de sjtatioene bent en drei roeëzekrens en gidderdaag kommenesieët en noe al 50 jaor lank alle hillige misse had gehoeëd, diej i Lutterendal gelèze zunt wòade?

Väör 't Marjuuëzepke?

Nee... vór us, hei aatenaa!

Pastoer is groeët en lank en mager. Wente durch gen durp geet, sjloddert zienge toog hin en weer um zieng lang mager bee.

Me zow zage went me'n 'm ziet, dat zieng mowwe te kot wääöre aggen heng en zienge toog onde lants aggen veut. Pastoer is ene groeëte minsj. E'n is mit van 't grutste va gans Lutterendal. En doch is pastoer e kink. Erm wiej e kink - contint mit e winneke en e gift alles e-weg. Noe... hei bei der Mertens kan e nit oet der wèèg. Watte mitmakt is sjrikkelich väör der Mertens, mè nog sjrikkelicher väör pastoer. Der Mertens liet mit de owwe toe - me zow zage sjtil en tevrèè, iggen alkoof, mè pastoer is 20 jaor i Lutterendal en huuj väör de usjte kieër i zie lève liet de zieël va zie volk väör 'm op. In de zieël van der Mertens wirsjpeegelt zich zieng ganse pfaar[19]. Mè 't ka zieë wiej 't wilt,... dat is zieëker... dat der Mertens vlokt. Wente bei 't Macheelkes Truudje in der kaffieë zit en mit de vuus oppen deuisj hujt, da geet der inge nò der anderen oet en 't Macheelkes Truudje blieft nog mer alling aater gen theek sjtòa. Mè och 't Macheelkes Truudje wet da ummer klinger, bis dat me-'n 'm nit mieë ziet, en went alles verbei is, zet 't Truudje, went dat ezu durch geet sjlieët ich der kaffieë. En 't is a pastoer te danke, dat 't nog nit ezu wied is kòame. E zet: ‘De boere hent 't Zondes nao de hoeëmis enen èëls verdind en 'n sigaar en 't is good dat ze zich ins treffe. Sjlieët 'm nit.’

‘Der vlokt!’

‘Non de...’

‘Sjwiet’.

In de moraal-theologie sjrieve gelieëde luuj uvver de vleuk en went me 'n 't zich richtig numt, da besjteet ginge minnige vlook. Ze wirke de ganse wèëk en bène zich wiej 't zich behuuët en bezondesj 't ovves der roeëzekrans.... Mè 't Zondes in der kaffieë zow me bang väör 'n wèëde.

‘Dat vlooke, waor dat erg?’

Der Mertens deet de owwen op en pastoer ziet ene angs in de owwe. Die owwe vraogen 't zelfde: ze zage: zow 't erg zieë gewest?

Zit dèr bang väör te sjterve?

Der Mertens gift geen antwòad: Dat is och ezoeë mit de kinger in de kristelieër. Went me ze get vrògt da sjwiegge ze. Dat is wiej heem iggen hoes, woeë der vadder kommandieët. ‘God iggen himmel’, bent pastoer, ‘ich han mie volk bang gemakt’. Ze gève gee antwòad en sjwiegge.

‘Mertens, gef mich de hand... zit dèr bang väör pastoer?

Dao lupt 'n traon lants dè sjwatte sjtriep oet gen owwe en lants 't gezich van der Mertens.

Hat dèr nit däöre kommeneseere, hei iggen durp?... Mertens?...

De traone loope aateree, al flotter en flotter. Der Mertens zoot

och aate iggen kirk. E waor 't zondes nit gekleid, wiej 't zich op ene zondig behuuët en 't is nit gemekkelich durch gen kirk te gòa mit kapotte sjoon en 'n ouw montoer. Ins zal ozze Herregod zage: Ich houw nuuks aa en dèr hat mich nit gekleid!... ‘Waomit, Hèër?’ ‘Mit uure wulle toog en mit de zieje ceintuur - Dat waor doe, wiej der Mertens lèvet. De vròluuj va Lutterendal hent nit gewos, wat zich aadoge, en de boere rokete dikke sigare...’

Pastoer brikt 't sjweet oet en e gratsjelt[20] uvver zieng eege wäöëd.

Vèr gunt wiejer... wiej is dat mit die bonnesjtekke?... neet?... Dèr winkt nee... Wat zat dèr?... Hat dèr ze oetgevegd?... Dat ka!... De beum motte plaatsj han. Andesj gunt de sjtaole[21] nit op.

Is dat sjtèële?... ich hei de beuk motte ha, vur dat nao te zieë.

Is andes nog get?...

Pastoer had gemingd 'n zieël te vinge sjwat wiej de naat. Mè 't is alles bei-ee nit väöl. E mot benao lache. 't Is wiej wente 't zondes nao de vesper de offerblök lèèg makt. Da valle get cente, e paar boksekneup en 'n ouw berosde medallië i zie bonnet. 't Is nit de meute wèëd, um 't te tille en e wurpt 't in e kiske bei-ee.

‘Mertens... ich gèèf uch de hillige abselutioen...’ Mè waat... dèr hat gelaacht dizze murge iggen kirk... Hat dèr gelaacht uvver de Moddergoddes? ‘Pastoer is rèët gòa zitte, e hilt de retse hand nòggen himmel, wiej went inge enen eed aaflet. Pastoer ziet sjrikkelich oet. Der Mertens bewegt de lippe. E sjravelt mit de hand uvver de bros. E zukt 't sjabeleer. E hilt 't vas mit zieng sjoer werkmanshand. Da kiekte pastoer aa. De hand va pastoer is neergevalle... noe sjtriekte der Mertens uvver de heng. Dao kleft blood an 't sjabeleer en an de hand. Och dat nit woeër? Goddank! Noe bent pastoer lantsem... ego te absolvo... en went 't litste wòad is oetgesjproake, zinkt der Mertens meu en bleek in de kusses neer. Me huuët de canadasse um 't hoes roesje in der wink. Pastoer sjteet op en geet oet. De oer sjleet op der tòan drei sjlèèg. De biech hat 'n ganse sjtond gedoed.[22]

Isse doeëd, Hèër?

“Nee... mè 't geet op lève en doeëd”.

De vrouw Mertens waor aggene beuisj durch de weie kòame gelope en sjtong noe bei de alkoof en vrong de heng en krèësj. Och der dokter waor dao. De luuj sjtonge mit trupkes bei-ee iggen durp en kèëkeo nao Sjildershäövelke. Dao zoge ze der doeëd, der groeëte knòake man mit de zèës oppen sjowwere. Mager en hòal sjtonge dao. De kake mit de tong rammelete. En de knäök rammelete in de sjarneere. En mit zieng hòal duuster owwe kèëke nao der Mertens, dè dao loog en ummer valer wòad. De luuj sjlunt e

kruuts en bène zich en zunt noch banger väör der doeëd es vör 't donderwèèr, dat 'n sjtond of innig gelè raozet en tempeteeret baove gen durp iggen loeët, uvver de beum en de hoezer. 't Waor sjpieë iggen naat, wiej pastoer wir kloppet bei der Mong va Lieëne. E hauw der Mertens nao 't Lof 't Fes[23] braat en der hilligen aolig en de generaal-absolutioen en noe komte väör de dreide kieër. 't Gezich van der Mertens waor gèèl wiej waas en de bros gong landsem en meu op en aaf. Pastoer goof 'm zienge zège. Dat is alles watte[24] gève kan. E sjtong dao bei de alkoof mit 't violit sjtola um en hauw de hand op gehève en zènet der Mertens, wiej dat in de hillige Sjrif gesjrève sjteet van de patriarche, diej hun kinger zènete[25] mit dauw en vosjigheed[26]. Ezu zènet pastoer der Mertens mit gezondheed en lève en genade väör de zieël. Mè dao is mer inge, dè gève kan wat pastoer väör der Mertens vrogt. Aperis tu manum et imples omne animal benedictione. Doe dees dieng hand op en vervuls alle lève mit dienge zège.

Pastoer gong oet, der berg aaf en nòggen kirk.

't Durp sjlupt. Der wink roesjt durch de dil in de canadasse. Aove bletsjt ene hond op ene hoof[27]. Mesjie geet dao ene voos urges rond. Ene voos geet lies en vurzichtig durch de naat. E sjteet en loestert, mit de oeëre gesjpitst en e putje opgehève, nao alle geluud rontelum. Va wied e-weg oet der beuisj kumpt plutslich ene sjrei, dè oetsjturft wiej e kink dat kriesjt. Noe is iggen naat de wil jach begonne van de vös tège haze en knieng, igge veld, op de gewande, iggene beuisj en uvveral.

Pastoer geet der berg op, uvver der kirkef en durch de sakristei noggen kirk i. - Ozze Herregod is alling. Dao is ginge dè 'm sjtuurt. De kirk sjlupt. 't Duuster is dik en sjwat iggen kirk neergezonke. Aate rikt zich 'n bank en krakt. 't Hillig lit van de Godslamp flikkert en beft. Ingele hauwen 't aa. Pastoer geet mit groeëte owwe en de heng väör zich oet getaaste bis datte mit de veut tège de communioenbank sjtut.

Noe zitte dao. E liet gebaoge uvver de communioenbank en bent. 't Is nit de usjte kieër datten 't nats iggen kirk is. Went 'n zieël i gevaor is, geete nit nogge bid. Dan isse hei. Köppig wiej e kink is pastoer. Köppig bente en dwingte ozze Herregod aaf, watte wilt. Noe vrogte en wilte, dat der Mertens nit zal sjterve. Der Mertens hat noeëd gehad in zieng zieël. Dè is bang gewè. Ezu mot dat lève nit eerbei gòa, zonder ozze Herregod va kotbei gekand te han. Pastoer bent der inge roeëzekrans nao der andere. Mè dan wet 't sjtil. De roeëzekrans bewegt nit mieë.

Pastoer zinkt mit der kop väör-uvver. 't Is sjpieë iggen naat. E sjlupt. Urges op ene hoof hent ze Arabisje pèëd. Dao zieste ze.

Ze kòame de pòad oet. Opgepaast. Ha! Wat zunt ze fie! Veer pèëd väör der wagel! E wègeltje! Väör te renne! Ben Hur zit op der wagel. Dao kumpt nog ene andere aater 'm. 't Renne begint. 1.000.000 luuj zunt in de arena. 't Geet rond i volle galop. Ze loope mit de puuëd nit aggen èëd. Ze hent vläögele. - De twei gesjpanner zunt nèvenee. Kop aa kop. Ene centimeter väör. Dan wir aater. Ene centimeter mer! Ze vleege.

"Op Ataïr, Aldebaran, dèr sjtolse pèëd..... Wat... Rigel wilste aate blieve! Ah Rigel! Ich huur ze zinge in de tente van de sjtèëre Ataïr, Aldebaran...". Ben Hur hat de sjmik opgehève. E moment mer! De sjmik is neer gezoest op de pèëd. Ze zunt ze-lève nit gesjlage wòade, noe sjlooge[28]. Ene ruk... E winneke nao links... e gekraks en dao vilt der tweide wagel, e vluugt en pèëd en wagel en raar en beum en alles in-ee. 't Is gedòa! 't Is verbei.... Ze roope, de honderd doezende....

Zut dèr wakker...? zut dèr wakker pastoer?

Wat?... Wat is?

Zut dèr wakker?

"Morjuuts!"

Dao is der kuster! "Hat der gesjlaope?"

Der kuster laacht en pastoer sjamt zich. E sjteet op. E-n-is sjtief en kaod en sjteet op en geet de sakristei i. Dao zitte va sjemde op ene sjtool mit de heng väör 't gezich.... E sjamt zich väör der kuster en väör ozze Herregod. Sjame motte zich! Pastoer sjlupt iggen kirk. Noe zinkt 'n troerigheed in zieng zieël en e bent: de profundis clamavi... ad te domfine.... Hèër vergef mich, dat ich sjleep... En wente aggen elter der confiteor bent isse gebaoge mit der kop benao bis oppen èëd. Mè dao is ene alleluja in de hillige Mis en pastoer wit... datte mer e kink is en dat ozze Herregod 'm alles vergift.

Vittien daag loog der Mertens in de alkoof van der Mong va Lieëne. Der Mong va Lieëne en de vrouw Mertens wakete bei 'm daag en naat. Ze sjtonge nèven 'm mit e kentje milk, mit e besjuutje, mit gebrròanen eedeppel, mit gekauchde sjink. Ze hauwe natte en druug deuk, kaod en werm, medesieng en poejere. Mè der Mertens wool nuks han. E geluk, ze heie'n 'm in al hun goodheed doeëd gevoord. Der Mertens raozet en tempteeret i zie fieëber ezu dat de alkoof derva kraket in 't gesjpan. Da laachete de jonge en zate ze: "Mong, de alkoof geet dich draa". Mè der Mong va Lieëne zaat: "dat is egaal, jonge, 't hat nog brèèr en hoot en dan howwe vèr ze wir in-ee. Dat is e good teeke, wente ezu temptieët. Ezu lang lefte nog... mè wente sjtil wet, jonge, da doogt 't nit... past ins op, wat ich uch zaan".

Der Mong va Lieëne hovvet nit bang te zieë, datte sjtil wòad. Der Mertens wòad nit sjtil. In 't fieëber zoote noe ins hei en dan ins dao. E zoot bei 't Macheelkes Truudje in der kaffieë en da donge mit 'n sjtief tong ezu wie volle dat dunt en raozete en sjolte op der graof en der opzichter, dè 'm de geete wool kapot sjiëte. Diks gong dat 'n ganse naat ezu durch, mè 't murges waore wie e kink en krèësje igge bid. Da krèësj de vrouw Mertens mit 'm en vèget ze 'm der sjweet vaggene kop aaf en oet 't gezich en zaat ze: “Bis mer sjtil, doe wes och wir bèëter”.

Der hèër dokter kompt. Der hèër dokter sjtong dao en kèëk. E kèëk nò de tong en volt der pols. Doe zate: Wat hei is gepassieët, weet ich neet, mè e-n-is bèëter.

Bèëter, Hèër?

Jao!

Doe sjnappet zich der Mong va Lieëne de kap en leep oet en van aaf 't häövelke väör 't hoes, reepe uvver de dil:

“E-n-is bèëter!”

“Wè?”

“Der Mertens: Vèr hent 'm ezu wied bèëter.”

Noe gong dat durch gen durp van hoes tot hoes, va mond tot mond: der Mertens is bèëter! Do wòad uvverlaat, wiej dat ze 'm nao heem zowwe kinne bringe. Ze zate: op de baor... op de liekbaor. En 's ovvens komte de jonge en late der Mertens i blaogeruudde kusses en wulle dikkes op de baor. Ze heien 'm sjnaks durch de wei berg-aaf kunne drage bis in der sjlont aggene beuisj. Mè dat woole ze nit. - Ze zate: Vèr laoten 'm 't durp nog ins zieë. En ezu gonge ze dan mit de liekbaor op 'n sjowwere, de veer drègesj[29], mit der Mertens baove drop, der berg aaf en durch gen durp lants gen kirk en aoven-um en lants der beuisj der sjlont i. Wiej ze dao komte, kompte och de geete. Ze sjtongen e moment in der beuisj en komte uvver de sjproete en de sjtruuk, uvver de tek en umgevalle beum. Doe sjtonge ze aove urges te blèèke va vruid... of va leed, wè zal 't zage? De jonge sjteete de däör op van 't Mertenshuuske en drooge n 'm in en laten 'm landsem en does[30] igge bid. E-n-is heem!

“Heem” dat zet der hoeëg-waal-gebòare hèër graof op 't kastieël nao 'n lang wiej rees durch Italië en de Sjweits. Dat zet pastoer nao 'n retait wente vunf daag en zes nate nit hat kunne sjlaope va wège de sappermentse kling sjtief bidder. Mè ginge zet dat wòad “heem” ezu wiej der Mertens 't zaat. E hauw ging wiej rees aate zich. E waor och nit lang weg gewè. 't Hauw mer vittien daag gedoerd. Mè 't waor wiej 'n ivvigheed gewè. Der Mong va Lieëne hauw tègen 'm gezaat:

“Dèr zit jao hei heem.”

“Heem?”

Dao is mer ing heemet väör 'm en dat is hei in zieng eege alkoof. Nurges liete ezu good en does en nurges ziete der beuisj wiej hei.

“Hei haste get milk... van de geete.”

De milk is vrieë. Ze ruukt nao de eeke.

E pruft 't doezend-gulde-kroed. E deet de owwe toe um bèëter te kunne dinke en béëter te kunne zieë, watte dinkt.

Da zette: “Vrouw, mot ich sjterve?”

“Ver sjterven alleneu!”

Iggen himmel zunt millioene ingelkere, allemaol mit wiesse klidjeren aa, ivvig sjun en sjtief gesjtréëke, mit sjtrikskere in de haore, wiej op de bronk. Da laacht der Mertens en zette: “ich ming, dat wuur te fie väör mich. Ich blief nog get hei.”

Tège der ovvend is ene sjoere nivvel uvver der beuisj en uvver de weie kòmme sjtrieke en noe is 't duuster en sjtil en de naat en der sjlaop kòame uvver der Mertens. E sjlupt. Dit is de usjte naat datte nit dolt. E drumt: dao geet ene hillige durch gene beuisj. Dè blieft sjtoa midden in der beuisj tussje de beum. E wet groeët. E kumpt naoder. E is ezu groeët wiej de eeke. E hat e zonnelit um zich heen en plutslich vangen alle väögel aa te fleute. Ze käöame gevlege en zitte op de tek, en zinge. 1000 väögel. Ze sjpringe van der inge tak op der andere. Noe vleege ze aaf. Der hillige hat ze um zich heen, op 'n sjowwere, oppene kop, oppen heng; bovinke, boomleuperkes, mèëles[31)], gèèlguuëtsje, roeëdbusjkere, sjwelbere, kraos en estere. Dao kumpt 'n eekhäöntje, 't lupt en sjpringt lants der hilligen op en uvver 'm heen bis in ene boom. Nèven 'm zitte haze en des en knieng. Mè der hillige winkt en alle deere gunt op 'n ziej. Marië... Joeëzep... dò kòame..., dò kòame... de geete.

Wat 'n ieër!

Der hillige lit ze kòame. E sjtriekt ze uvver de köp. “Erm gitjere”, zette.

Jao, hillige... dat zunt ze och. 't Zunt mer erm dirkere. Mè ze gève milk wie 'n koo! Tobbe! Dat auwt dao is 't bitste. Mè ich hot 't mitste van 't klingt. - Kiek... 't lekt uch de heng. Erm dirke. Ze lope durch der beuisj en dat maog jô eegentlich nit... mè der hèër graof is ezu riek, wiej 't water deep is, en went der opzichter 't zich riskeert um zelève op 'n te sjieëte, dan zal ich... non de... mè wat zaan ich? Isse bang? Ich zal nit mieë vlooke, der hoft nit bang te zieë. Wat geet der hillige doa? E hat e sjtuk hoot en sjpelt wiej op 'n veel[32)]. Loester! der ganse beuisj is vol moziek. Der beuisj roesjt mit. De haze en de knieng sjlunt mit de oere

der tak en kwispele mit der sjtats op de maot. Ezugaar de geete dunt mit en howwe mit de puuët op 'n èëd, 'n krao is ezu veralterieëd, dat ze van der boom aaf vilt, mè ze prikt zich op de vläögele en drieft durch gen loeët en kumpt mit gesjtrikde puuët bis oppen èëd.

Da wet de moziek sjtil en och 't lit wet does en vaal. Der hillige zinkt wied-e-weg. E wet ummer klinger. De väögel, de vös, de haze en de knieng motte zich rikke um 'm nog te kunne zieë.

Der Mertens zit mit de owwe wied op te kiekke noggene beuisj. Dao geet ene damp durch de tek van de beum nòggen loeët i.

De zon wurpt vlamme in der beuisj.

Der beuisj brent!

Sjoer wolke gunt vaggen èëd op durch de sjtruuk en de tek.

De zon vlamt en de beum zunt gèèl en roeëd en gries en wit. Der ganse beuisj blujt in 't good en in 't vuur van de zon.

“Herregod iggen himmel! Wat zal ich bène.”

De wäöëd van 't murgesgebed zunt vremd en alledaags.

Herregod danke väör der beuisj en väör mie heemet en väör de beum en mie huuske en väör de geete en väör de alkoof en väör de vrouw en dat ich lèèf... en väör... alles en väör de ganse welt.

Eindnoten:

1) koolhof.
2) duft.
3) veldwachter.
4) hem.
5) in goedheid.
6) indruk.
7) hel.
8) gouden.
9) daar ziet ge het.
10) vingernagels.
11) in zijn kwaliteit van.
12) legt aan.
13) trilt.
14) hof.
15) raderen.
16) verbrandden.
17) veertien.
18) nauwelijks.
19) parochie.
20) strompelt.
21) jonge boompjes.
22) geduurd.
23) H. Communie.
24) wat hij.
25) zegenden.
26) vochtigheid.
27) hof.

28) slaan.
29) dragers.
30) zacht.
31) merels.
32) viool.

De hochsied

DER Macheel gong op ene murge lants der beuisj durch der sjlont nò 't Mertens huuske. E gong in en zaat: ene gowwen daag... en wie geet 't.... Geet 't bèëter? Aa! 't makt zich al!... dèr hat dertusje gezèëte! Morjuuts nog-e-weg!

Ze gove zich de hand... en doe vergote ze alles wat mit de sjutterei waor väörgevalle en 't waor allemaol vergèëte en vergève... Urm luuj zunt gauw geiërd en e winneke ier makt väöl good en noe zaat der Macheel: “wiej dèr mesjie wal zult weete gòan ich trowwe, tège Sintermees[1)]... zot dèr uch nit wille vermeene?”[2)]... En doe zaat der Mertens: “Jao, ich vermeen mich.”

Dao wòad nit gesjpròake uvver geld of ezoeë. Dat zow in òader kòame. Urm luuj hent nit väöl. Mè ze hent de kraf van hun erm, 'n kraf igge lief en uvverlèèg in der kop... Me ka nit gidderinge broeke op ezunnen hoof... En wat zulle ze zage iggen durp, went ze 't huure. Ze zulle zage: “Der Macheel is zelver dao gewest. En der Mertens had zich vermit”. Der Mertens ka noe wir durch gen durp gòa en ze allenui in de owwe zieë...’

Der Macheel hauw och der Guillaume gemit en der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke. Mit drei knets wolle noggene berghoof gòa... en mit 't Thriske.

Der usjte October gonge trowwe. Noe en dan makt ozze Herregod get bezondesj van 't wèèr. Och dèn daag. De beum sjtonge in de weie bis an de kroeën in der nivvel en iggen dil loog dè nivvel uvver de hoezer heen, dik en wies wiej room. Wiej de zon oetkomp, begon der nivvel te vare. E gong op en aaf in de sjtraole van de zon. Da kan me de zonnesjtraole zieë valle durch de beum en in de weie glinstert op gidder gras dik wiej 'n oerbel 'n drup dauw.

't Thriske hauw ene wiesse sjluier um, dem twei ingelkere op de hendjere drooge. 't Hauw och e wies kleed aa en wiesse sjuntjere. 't Waor gans in 't wies en va zilver. Ze kompte van oet gen durp der berg op. - De vrouw Wetseler, diej vunf en achzig is hauw va binne de gordienge voetgesjaove. Ze kèëk de sjtraot op en lachet en beuget en lachet. Zessig jaor gelè!... Ze is 85 - Zessig jaor gelè, kinger!... Ich wunsj uch 60 jaor te hoop. Hääre man is doeëd. Ze wet nog troerig went ze an der Balthus dinkt. Ezu is 't lève. Zeej gong ève sjtaats, - och in 't wies... der berg op. Ze gong och mit twei ingelkere en mit der Balthus Doe lèvet pastoer Hulderke nog. Dè waor wies van owwerdom... Dao gunt ze. Ze sjuuft de gordienge wir toe.

Ze wit 't noe. Ze kan 't vertille en ze is nog ondäög[3)] genog um te zage: ‘Dao waor der Groonesjild en de vrouw: sjtaats en sjtäödig wiej zich dat behuuët bei dikke boere... en der Reendesj mit de vrouw... diej zoge zich sjlèët oet... der Reendesj brook der sjweet oet. Dat hat 'm meute gekoost[4)]. Mè zie medje trowt dan och mit der bitste vaggen durp. En dò aater kompe alle groeëte boere en boere-vroluuj va rontelum. Allenei famielige onderee. Der Groonesjild zie groeëtvadder waor getrowd gewest mit de sjweegese van ene nonk van dè vagge Lèvesjtukske. Alzoeë genève... en da laacht de ouw vrouw Wetseler. ‘Doe kompte diej van 't Pannegutje 40 Hektare, diej va Morsjelt 30 Hektare, diej vagge Vauwere 28 Hektare, diej va Lammeshei 35 hektare, diej va Tilberig 40 Hektare. Til dat ins beiee. Dat is e durp. Da is mieë wiej e durp. Dao kus me 'n sjtad op bowwe wiej Paries. En de vroluuj... mit goote ring iggen oere, brosje onder gen kin, ring aggen vingere en kittes um gen haos. Alles va good. 'n Ganse brandkas vool. Ze rammelete, zet de vrouw Wetseler, wiej ene trop keu, die nò gen wei i gunt, mit de kittes um gen haos.

Gee wonder, dat pastoer aggen elter uvver der brul her zich dat alenei ins bekiekt.

De Kirk hat op fesdaag häör feierlichheete, häör paramente en tseremonieë. Huuj bringe de boere daobei nog hun eege feierlichheete, hun tseremonieë en paraminte mit... zieje ruk, sjluiere en goote sirraode. Pastoer lit der lectrisj aamake. E kiekt of de ketse brèëne. 't Hat bloome aggen elter. De teppiche lieje dao. Der kuster hat good gezurgd - 't Hange ezugaar[5)] ventjere[6)] lants gen elter en noe vingt der urgel aa. Wat zat dèr va sjtaats en sjtaodigheed? De Kirk ka went ze wilt mit kunninge en keizere umgòa. Wiej 'n donderwèèr broest de moziek oet der urgel uvver alles heen.

Dan is 't sjtil.

Ze hent de heut en de hisje a plaatsj gelaat; ins in de benk hin en weer gedrieënd en zunt sjtil. Noe geet 't kòame. Dat is 't wiechtigste. Dat is och 't feierlichste, went pastoer waat en kiekt en aavingt: Michaël Johannes Theodorus Groonesjild wilt dèr Theresia Magdelena Sidonia Kempeneers... Me huuët de vrouw Kempeneers sjloekse en kriesje. De nonke en de tante hent ene vremme sjmaak iggene mond en sjlikke. Ze kiekke mit groeëte owwe, ummesj ze hent 'n traon iggen owwe en kinne benao nuuks zieë.

Noe Toester... offe antwòad gift. E gift antwòad. E hat 't gezaat. Dat is ene kèël der Macheel. Dat hent ze gehoeëd bis aate iggen kirk. Ezugaar pastoer hat zich vervieëd[7)]. En noe mot

pastoer nog helder kalle tège 't Thriske en dat urm sjaop beft en zet jao, mè ginge huuët 't en pastoer bugt zich vääruvver en 't mot 't nog ins zage en de nonke en de tante en de ganse famielige houwe der aom op bis 't 't zet en da zunt ze godsegedank alleneu d'r van aaf en kumpt wir bewèging in de benk. Dat is der sjlimste owweblik van de ganse feierlichheed. Pastoer hat zich umgedrieënd. 't Mot nit te lang doere ezu get[8]. Dat is nit good. Makt 't mer get flotter, Hèër! Ezu kink kan va nerveuzigheed in-ee valle. Noe dunt ze zich de ring aa en dan is 't good en zunt ze contint.

Pastoer geet sjprèëke: 't is, zette, mit de trow wiej mit de preesterwiejing. Och dèr twei zut noe gehilligd en gewiejd. Wiej ene geeselige[9] iggen pfaar, ezu zult dèr zieë iggen hoes. Wiej hilliger de famieliges, deste hilliger de pfaar en de ganse Kirk. Um de kirk lieje begrave ur vääröddesj va 100 en 200 jaor gelè, de hillige vaggen durp. Ze hent gewirkt en gebend. Liert ur kinger 't zelfde. Christus mot ur väörbild zieë. Makt ur kinger och ezoeë, dat ze liere loestere, wiej Christus, dat ze geduldig zunt, en ring, rechtvèëdig en good wiej Christus... Dat is Christendom... te zieë wiej Christus. 't Veurbild gève... 't veur-bild gève... da dunt de kinger och ezoeë.[10]

Ezu sjprikt pastoer... zieng wäöëd zunt hel en onbewoage, zow me zage. Mè e verburgt onder diej onbewaogenigheed 't geveul va zie hats. Pastoer is ginge prèdiger. Ze motten 'm nit op ene prèdigsjtool zitte väör groeëte prèdige te hauwe. Da sjtutte zich aa en 't hat wäöëd, dieje da nit ka oetbringe. Mè hei, ezu mit e paar man väör zich, sjprikte wiej 't hats 't 'm gift en went de gedanke nit mieë wille kòame en e der draod kwiet is, zette: Amen en da drieënte zich um en vingte de hillige mis aa.

De luuj huure vääl prèdige. Diej gunt uvver 'n heen wiej 't roesje van der wink. De prèdig va pastoer blieft hange en ze versjtunt diej wäöëd sjpieëder nao haof mis, went ze zinte, dat pastoer zich bugt uvver de hillige hostie en zieng heng bève en razele en de lippe bewège in 't gebed.

“Wiej Christus, dat ze geduldig zunt en ring en rechtvèëdig en good wiej Christus”.

Noe is 't gedòa. De hillige mis is oet. Der kuster zit op der urgel, vääruvver gebaoge. Noe wiej 't gedòa is, mingt der kuster, e wuur nit mieë iggen kirk. Der urgel beft en de kirk beft mit en zonder dat ze 't weete marsjeere ze de kirk aaf, landsem, sjtaödig gunt ze... feierlich en landsem... wiej in de bronk, zoeë gunt ze... Der Macheel en 't Thriske, der Groonesjild en de vrouw, der Kempenèèr en de vrouw... en de nonke en de tante... en de luuj

iggen kirk kiekke zich alles nog ins good aa, um 't heem te vertille.

Drei daag zulle ze kirmes houwe. Da dunt ze zich de klompe wir aa en de ouw montoer. Ze zeuke zich de kap en de piep en der blao sjolk en zunt agge werk oppene berghoof. Drei daag èëte ze sjink en vlaam, wòasj en kottelette en wir vlaam en sjink en kook. Mè daonao is 't broedspaar alling oppene berghoof en hent ze de klompe aa en wirke ze, es went ze allezelève dao wuure gewest.

Eindnoten:

1) Sint Remigius.
2) verhuren.
3) ondeugd.
4) gekst.
5) zelfs.
6) vaantjes.
7) verschrikt.
8) iets.
9) geestelijke.
10) ook zo.

De hillige vaggen durp

VEER wèëke lank gunt bi poeëze sjoore reen en sjtorm uvver gen durp, uvver de gewande en uvver der beuisj. De litste blaar vleege van de beum aaf, nòggen loeët i en der wink nimt ze mit.

De boere sjtunt bis aggen knee in der drek en werpe igge veld de karoeëte-miette toe. Ze hent zek uvver gen sjowwere tège der rèèn. Dat is 't litste werk igge veld en noe gunt ze nao heem. Ze trikke hun dreks-sjoon oet en ze veule, dat ze sjtief en meu zunt van 't werk.

Goddank! 't is Alderhillige! Noe zet Ozze Herregod an alle boere op de welt: Gut nò heem, de velder zunt va mich. Ich vèèg ze ring mit der sjtorm. Ich laot de gewande nat wèëde bis op der knòak. Da zal ich 't dòa vreeze, dat alle ongesiefer sjturft en went dat is gedòa sjprei ich 'n wiesse wulle dikke uvver de velder oet. Op 'n oethaot kun dèr wir kòame, went der sjnieë gesjmolten is.

Op 't Alderhillige-fes sjteet de pòat van der himmel op. De luuj kieke mit groeëte owwe noggen himmel i. Dao is Ozze Herregod mit al de Hillige en de Modder Goddes aoven-aa. Da zinge ze:

Placare Christi, Servulis.

De boere versjtunt dat nit, mè ze veule in de moziek bei die wäöëd 't rythme van ene dank.

Pak dich 't book en loester - in de usjte vesper sjteet 't:

Placare Christi, Servulis.

Der ganse himmel danst. - Ze zage tègenee: “Noe komt, noe zulle vèr danse”. De Modder Goddes geet in ene hillige dans väörop, ter ieëre van de Alderhilligste Dreivuldigheed. Ze bugt der kop en sjtrikt de erm en hääore dans is dank en ier en leeflichheed, en 't hats van Ozze Herregod sjwilt va vruid en durch die vruid bewòage vangen och de ingelen aa. Millioene ingele bewège in dat rythme mit. Wiej went en pauw zieng prach va kleure sjpreit, zoeë is der himmel noe.

Apostoli cum vatibus.

De apostele nème de prophiëte mit. - Wiej ouw luuj dunt, zoeë danse ze, diej alling nog mer de köp bewège, - mit der sidder in de wiesse bèëd en der razel in de heng.

De martelare gunt nò de belijders toe. De maagde nao de hillige, die in de wuuste hent gelefd. De hillige Sint Agnes vrogt Sint Theuënis mit; Agatha Sint Paulus der usjte eremiet, Caecilia... mit der litste hillige oet 'n kloes.

En dao kòame och de hillige vaggen durp: 't Annemariekes

Huupke mit 't Klöske va Haneberbke - 't Katriensje vagge vauwere mit der Piër van der Sjang vagge Gitselder Lòak en al de andere. Ze hent zlève nit gedanst en noe... noe kiekt... ene hillige dans. Ze bewège de kup en de heng - en danse.

Mè landsem geet der himmel toe.

> Deo Patri sit gloria
> Natoque Patris unico
> Sancto simul Paraclito
> in sempiterna saecula.

Noe zunt de luuj mit de urm zieële en mit e groeët verlange nô de ivvigheed alling. 't Wet sjtil op de welt. Nog sjtiller went der wink jugt um der tòan en uvver de hoezer. Da vilt 't durp i sjlaop en sjlupt der ganse lange wingter durch.

Jonk lève

WIEJ der ouwe Groonesjild oppene Hakkereth aggen doop mos koàme, zate: “Vaöl geluks! Vèr zullen 'm Barthelomaeus heisje. Barthelomaeus Andreas Johannes”.

Barthelomaeus waor der groeëtvadder, Andreas der vadder van der ouwe Groonesjild, Johannes, dat waor hèë zelf.

... en da hatte der zège mit in 't lève va drei generatioene... drei Groonesjilds generatioene... en wente da nog ginge Groonesjild wet, da kunne vèr nuuks dra doà’.

Dat zate oet boeresjtols en wiej e dat zaat, trof zienge blik dem van 't Thriske. Twei zieële sjtoeëtete tègenee en in diej van 't Thriske blef angs en leed hange va wège dè sjtols. Boeresjtols is 'n macht. De beere laote zich durch dè sjtols gèèr mitsjleepe bis woeë ze nit gèèr zunt. 't Ing is 't ongeluk of der doeëd.

Waor 't ene Groonesjild? Nee... 't waor e Reendesj-gezich. 't Waor 't gezich van 't aod Reendesjke zieliger, 't Kempenèèrke wiej ze zate ezu wiej 't um pèëd en kaar heen hauw gedanst.

't Barthelomeeke waset en waor gezond en 't Thriske kallet mit m en 't wadet op der usjte laach. Mit zurg trokke ze 'm op en wie mieë dat ze an 'm trokke, des te langer woàte en 't kompt... ene Groonesjild oet 'm.

't Is merkwurdig wiej kling kinger verendere. 't Gezich woàd lank en de naar wòad kromp. De owwe zonke truk onder de beuisjtele van de browwe.

Der Macheel zoog zich zelver in 't Barthelomeeke truk en e vruiët zich en e vertillet 't an zie modder en diej kompt en 't Truudje kompt och en entelich och der ouwe Groonesjild zelver. E sjtong bei de weeg en kèëk en diën de kap aaf en lachet grimmig en zaat: ‘Ezu is 't richtig’. En noe goofe'n 'm der zège van de drei generatioene op e nujts... dat 't ene boer zow wèëde wiej der Barthelomaeus of wiej der Andris Groonesjild of ezu wiej hèë zelver. Ene boer is ene kunnik wente sjteet op de gewande. En mieë wiej ene kunnik. Kunnike wedde hutsegendaags gekommandieët. Dao zun'ter, diej trekke 'n an der rok en da gunt ze links en andere, da gunt ze rets en wir andere, diej dujje 'n vääroet, da laote ze zich zieë in 'n sjtaatse uniform en masjiere ze en lache ze tège de luuj. Ene boer steet op de gewande. Aove is der himmel, onde 't land. Der himmel, dao deet der boer de kap vör aaf, went 't murgesklok loewt of middes- of aovesklok. Ozze Herregod is der intsige dè kan zage: Kom hei... dog dit en dat... en ezu hat der boer generatioene en jaorhonderde zienge

geloof bewaard, Geloof dè op 'n philosophie gegrondvest is, van 't gezond versjtand. Zonder dè geloof en die philosophie is der boeresjtand a nuuks en went inge wiej 't Reendesjke boer wet, da kan e lieëre boere. Mè... ene boer wette nit.

Godzegedank! 't Barthelomeeke waor ene Groonesjild, - en 't waset 't Barthelomeeke! Dat geet va zelver. Op ene boerehoof wist alles. De kaover wase en de väöëles, - en went me ze monde nit hat gezieë, da bekiekt me ze wir ins en zet: ze hent zich gemakt. 't Barthelomeeke hauw zich gemakt bis datte 6 mond waor. Doew op ene murge, waore krank. E waor mager en bleek en hauw blao rendjes um de ouwe en och de lippe waore blao.

‘Ene dokter!’

‘Wè zal goà?’

‘Der Mertens!... op der broeng!’

‘Mertens... der broeng, 't menke sjturft!’

‘Sjturft?’

Der Mertens waor al iggene sjtaal. E trok der broeng der sjtal oet... ezu mer iggen hims-mowwe en doe mit ene sjprunk en mit de sjmik zooten-op 'm. Der voes gong wiej 'n karresel op der mestum mit 'm rond. Doew joog get wiej ene wille brand durch der Mertens heen. E rèët der broeng mit der kop nò de pòat en hoeèg mit de sjmik de loeët i, leete ze zoeze lants der broeng zien knäök, datte sjteegeret en danset, mè, doe gong e wiej ene wink, dè blust... ezu gonge de poàt aaf.

‘'t Bareer op!’

Te sjpieë! Wiej ene blits waor der broeng uvver 't bareer, de wei i.

Der Mertens hauw mit de retse hand de sjmik en de lieng. De nègel van de linkse zoote vas in de mane. Vöruvver loog e op 't pèëd. 't Roeëd lienteeke, datte van der blits behouwe hauw, waor breed en gesjwolle op zie gezich van aaf de owwe en lants gene mond bis iggen haos. Der Mertens heel de teng op ee en reep en der broeng woad werm.

't Waor nit mieë der broeng van der Hakkereth, dè iggene sjtal sjteet en umkiekt en voor vrit oet de krub. Alles wat generatioeëne an 'm hent gefokt, ene sjlanke haos, ene kotte ruk, 'n brei bros is noe e-weg. E is noe der broeng oet de prairie va honderde jaore gelè: mit vuur in de owwe en 'n kraf va honderd peeze in de puuët.

Wè hat de papiere van der broeng?

Papiere? Hent de pèëd in de prairië papiere?

Dao kumpt 'n haag va baipäöl en sjtachel-draod!

Druvver heen, dat de watsje de loeët i vleege uvver der broeng en der Mertens heen.

Papiere!

Dao kumpt 'n haag mit däöëne-sjtök en tek, drei meter hoeëg.

Wat zalle doà? Druvver heen? Hup... hup... der durch! Aove der durch. 't Waor ene sjlaag wiej tègen 'n poàt. E gekraak wiej van ene boom dè vilt. Ze hangen 'n owweblik in de tek en valle.

Da jage ze en klabattere ze uvver der wèèg.

Der Frens va Hukkekier waor igge veld en is kòame aageloope. E sjteet noe lants der wèèg en sjut mit der kop.

Me ka zage wat me wilt. Me ka zage: ‘der Mertens is ene gek. Wè riejt ezu op e pèëd?’ Mè wat is ene ras, wat is ene volblood, went ene Groonesjild sturft?

Bei der dokter sjtonge ze. Ze razelete, 't pèëd en och der Mertens. E zaat: ‘Oppene Hakkeret’, andesj zate nuuts. Innige owweblikke sjpieëder waor der dokter mit der Auto e-weg. Der Mertens gong noe mit der broeng landsem no heem. 't Waor es went ze sjleepe, hèë en der broeng. Ezu gonge ze. Noe en dan woad der Mertens wakker en da kloppete der broeng op der nak en zate: ‘mer landsem, vèr hent noe tied, doe kries huuj havver ezu väöl wieste wils’. Der Mertens hauw 't gezich en de heng kapot en e blowwet. 't Blood leep 'm lants 't aod lienteeken aaf, mè e volt 't nit. Och der broeng hauw ene sjram aggen haos en blowwet.

Der Mertens zaat: ‘Vèr twei (wa broeng?), vèr twei, vèr gève nuuks um de ganse welt... vèr rieje tège der bitste in 't ganse land’. Da hoof der broeng der kop de hugden i, ieësj een oeër en dan 't andert en da hauwen 't versjtande en gonge ze wir allebei es went ze heie gesjlaope. En wiej ze op der Hakkereth aakompte, kompt der Macheel de däör oetgelope en zaat: ‘Mertens... Godzegedank... 't Is gered, vunf minute sjpieëder, Mertens, en 't wuur te sjpieë gewest, mè... kompt i... en et uch get... mè wat zit dèr oet?... der blowt... Kompt i en da gut dèr nò heem...’. Mè der Mertens gong diej naat nit nò heem, e sjleep iggen vrej, väör went 't nog ins nuuëdig wuur gewest. En in der sjlaop krèësje, wente an 't Barthelomeeke daat, dat benao gesjtorve waor en e dong ene eed in der sjlaop: Ezu waar ene Herregod iggen himmel is, ezu waar zal mich ginge get an dat menke doà... en e woàd in zieng fantazie ummer willer en e joog mit der broeng durch de canadasse en uvver de hoezer en uvver de kirk. E lachet en krèësj en loog op 't sjtruuë mit der mond op en e heel der aom i... hoeëg iggen loeët en 't murges waore meu, meu van 't jage in der sjlaop.

En wiej 't murges de hoesdäör gesjlòate blef, heel der Mertens 't nit mieë oet. E wadet en wadet en gong op en aaf en kèëk nò de vinstere en doew kloppete oppen däör en der Macheel kompt

och en e sjtong dao en kèëk no de loeët en zaat: ‘Mertens’... en e zaat: ‘e'n is doeëd’.

Doew zaat der Mertens: ‘ao’... en e zaat nuuks en kèëk noggen èëd en zaat: ‘doeëd!’ en gong nòggen sjtel i. E gong no de broeng en sjloog 'm op 'n nak en zaat: ‘E'n is doeëd!... An os hat 't nit gelège... broeng ich goà!’

Doew zoge ze der Mertens 'n ganse wèëk nit mieë. Went ze vroge, woeë is der Mertens?’ da zaat zieng vrouw: ‘Zat mer nuuks, lot 'm... e'n is iggene beuisj’.

Ozze Herregod hat der zège van der ouwe Groonesjild nit aagenaome... der zège va drei generatioeëne!... Umdat 't sjtols en hòvaad waor dè zège. Ozze Herregod hat zelève ginge sjtols en hòvaad aagenaome.

Der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke hat ene brul va zie groeëtvadder zilliger. Wiej 'n 't hoeëd vaggene Hakkereth, gonge nit mieë wirke: E zoot zicch dè brul oppen naas en loos in der Biebel va der murge bis der ovvend en dò loos e:

Dao waor ene essense man in 't land van Hus, Job heisjete: Dè waor tessens, en rechsjaffe waore, en gong wied oet der wèèg vör alle zung. E hauw zivve jonge en drei medjere en ziengen eegendom waor groeët: zivve doezend sjaop, drei doezend kamieële, en vunf honderd koppele ös en vunf honderd èzelinne en e houw 'n groeëte famielige. E waor inge van de grutste onder alle luuj van 't Morgenland. Zieng zääns kirmesde te hoop, gidderinge op zienge toer. Da sjikkete ze besjeed an de drei zustere en ze ladete ze i vur te èëte en te drinke. En went diej daag um waore, bènet Job väör 'n: ‘went ze mesjie 'n zung gedòa zouwwe kunne ha... Ezu dong Job dat e giddes maol.

Ins op ene daag dat de kinger Goddes bei ozze Herregod waore, waor och der duuvel dao. En ozze Herregod zaat an der duuvel: “Has doe mienge vrund Job gezieë, ezu wiej ginge tweide-n-is op de ganse welt, ene man rechsjaffe en rèët, rèët en tessens en wied-e-weg van alle zung?”

Der duuvel krummelet zich grielachet en zaat: “Deete dat ummezuns? Dèr hat zie hoes en ziengen eegendom van alle zieje wiej mit ene berm umgève en 't werk van zieng heng hat dèr gezend en ezu is zienge eegendom gewase wiej bei ginge tweide in 't ganse land”.

“Da dog mit 'm watste wils”, zaat ozze Herregod. Van “hem” zelf moste aafblieve ’.

Doe gong der duuvel zienge gank en wiej op ene gewisse daag de zääns en däöëter wie te hoop oote en dronke iggen hoes van der ödste zoon, kompt ene jong aageloope... inge van de knets wir

Boeten aom kompte en e sjtong väör Job en zaat: ‘De ös waore op de gewande an der plog en de èzelinne in de binnede nève ge veld... doe veele de Sabeër uvver os heen en naomen os alles aaf: de ös en de èzelinne en ze hent de knets mit de metser doeëdgesjtoàke... en ich bin der intsigste dè is uvverblève, vör uch dit troerig nujts te koàme vertille’.

En wiej dè nog sjprook kompt ene andere en dè zaat: ‘E vuur is oet gen loeët gevalle op de sjaop en de kents en ze zunt allenui verbrand... en ich alling, ich bin uvverblève vör uch dit troerig nujts te koàme vertille’.

En wiej dè nog sjprook, kompt ene andere, en dè zaat: ‘de Chaldeër kompte va drei zieje. Ze veele uvver de kamieële her en naome ze mit. Ze hent de knets doeëdgesjtoake en ich bin der intsigste, dè uvver is blève vör uch dit troerig nujts te koàme vertille’.

En wiej dè nog sjprook, komt ene andere en dè zaat: ‘de zääns en däöeter waore, wiej dèr wit, bei-ee vur te èëte en te drinke in 't hoes van urre ödste zoon. Doe is plutslich ene sjtorm opkoàme, oet de wuuste. En dè sjtorm hat 't hoes van de veer zieje aagepakt en durchee gesjot en 't hoes is igevalle en ur kinger zunt onder de belk en der sjoet verongelukt... en ich alling bin uvverblève vör uch dit troerig nujts te koàme vertille’...

Doe... sjtong Job op en rèët zie kleed van-ee, en leet zich de haore van der kop aafsjèëre en worp zich op 'n èëd en zaat: ‘Naksj bin ich geboàre, naksj zal ich begrave wèëde. Der Hèër hat 't gegève, der Hèër hat 't genaome... der Naam van der Hèër, ozzen Herregod, zej geprèze’. En bei alles watte dong en zaat, dong Job ging zung, nit mit de lippe en och andesj nit.

Der Mong van Lieëne va Sjildershäövelke hauw zich de haore van der kop pielgraad de huuëden-i geword en der brul hong 'm lants gen naas aaf bis op 't book. E drieënet de pitrolslamp get hoeëger op bei klaor lichten daag en loos wiejer.

Ins op ene daag dat de kinger Goddes wir bei-ee waore koàme waor och der duuvel wir dao en ozze Herregod zaat:

‘Woeë kumste vandan?’

E zaat: ‘ich han de ganse welt aafgerist’.

En ozze Herregod zaat: ‘Haste gezieë, dat ginge tweide-n-is op de welt, wiej Job, ene man oprèët en tessens. Doe evvel has mich tègen 'm opgejat, dat ich 'm zow sjloà!’

Der duuvel gaof antwoàd en zaat: ‘'t Litste en 't hugste vur der minsj is 't lève. Sjtrikt ur hand oet en komt 'm an de eege hoet, da zult dèr zieë, datten uch verwunsjt midden in 't gezich’.

Doe zaat ozze Herregod, ‘dan isse in dien heng, mè sjpaar zie lève’.

Der duuvel gong en sjloog Job mit sjwèère van der kop bis aggen veut.

Job zoot op ene meshoop en sjavet mit e sjerf der eiter van de wonden aaf.

En zieng vrow kompt en reep: ‘Vlook tège God en sjterf!’

‘Wiej 'n dom vrow’, zaat Job, ‘sjprekt dèr’.

Mè noe kompte zieng drei vrung Eliphaz, Baldad en Sophar. Ze hauwe zich aafgesjproàke vur te goà en Job te truuëste, mè, wiej ze 'm zoge, kante ze 'm nit mieë truk. Ze rèëte zich de kleier kapot, hove de owwe noggen himmel en krèësje en ze zote bei Job zùvve daag en zùvve nate en sjproke geen intzig woàd.

Der Mong va Lieëne dong de owwe toe. E laat zich mit der kop op der Biebel en veel i sjlaop. De pittrolslamp begos te sjwame en vittige viezelkere veelen op 't book en op de heng en op der kop en op 't gezich van der Mong va Lieënne va Sjildershäövelke.

Doe sjprong de vlam van de pittrolslamp nog drei maol op en gong oet.

* * *

Dao is op ene boerehof winnig tied, vör te troere. Went ze gee voor krieje, brulle de keu en sjreie de verke en sjtampe de pèëd op de plavei iggene sjtal. Went ene boer nit wirkt, wist 't onkroed uvver de vruuët en verzowwe de gewande. De keu motte gemolke wèëde, de milk wet aafgedrieënd, en de luuj vraoge botter... och went me leed hat. 't Wet daag en ovvend, zommer en wingter en de luuj gunt mit. Ze motte wiejer 't lève in. 't Ovves, went 't Thriske aggen deuisj zoot te sjtrikke, en der Macheel sjtil waor en nuuks zaat, nève de sjtaof, komte 't Thriske de traone iggen owwe.

... Mèr, och dat geet verbei. An 't roesje van de beum huuët me dat 't Oethaot wet en de botte verberge nuj lève en bluj. Da sjwilt 't hats va vruid en kiekke de luuj wiejer uvver de gewande en nao 't lèven in.

't Waor iggene zaomer, dat der Macheel wir noggene Berghof gong. Ze wosten al, datte koàme zow en ze lachete, wiej ze 'm zoge en ze zate:

‘Ene jong?’

‘E medje!’

‘'t Is Goddes wil’, zate ze.

Der ouwe Groonesjild sjweg. Wieje jonk waor en 't kompt get andesj oet, wieje hauw gedaat, bukkete zich. E gong onder der sjtorm durch en went de zon sjèèn, lachete nao 't lèven in.

Noe isse aod. Bei gidder leed brikt get in 'm. 't Hat ouw sjtök

iggen hage! Ze zunt ève aod wiej der Groonesjild! Iggene sjtorm brèëke de tek. Ze beuge nit.

Der Groonesjild sjweg. Mè oppene Hakkeret waor vruid. Ze vruiete zich, ummesj 't nuj kindje dong 't andert vergèëte. 't Waor es went inge wuur koàme en hei 'n bloom oppen deuisj gezat. Went 'n bloom in 'n kamer sjteet, laacht de ganse kamer mit.

En wir gonge de monde verbei. 't Woàd wir wingter en Oethaot, zaomer en herrefs en doew kompt der Macheel wir nòggene Berghof en zaat:

'Ene jong'.

Der ouwe Groonesjild kèëk 'm aa mit groeëte owwe en zaat: Dan hei ich gèèr, datte Barthelomaeus heisjet: Barthelomaeus, Andreas, Johannes, nit väör dit of dat... en dat ozze Herregod dan mer mit 'm deet, watte wilt. Ozze Herregod dong och mit 'm watte wool. 't Menke woàd krank en wir good. De ganse famielige sjtong e paar maol 'ne doeëdsangs mit 'm oet. En giddes maol leete ze misse vör 'm lèze en 't bleef lève.

Dao kompte nog drei medjere nò 't Barthelomeeke. Diej waeste lants 'm op en uvver 'm heen. 't Barthelomeeke bleef e kling kniesper menke, mè 't lieret flotter wiej al de andere; e'n is genau 't aod Reendesjke zate ze. Ezu waore - krek wiej 't aod Reendesjke zilger, ginge Groonesjild.

Der beuisj rupt

DER Mertens gong tège der ovvend mit 't Barthelomeeke durch der sjnieë, de weien aaf. De loeët waor sjwoer en gries en woe de loeët aate der beuisj neerhong oppe'n èëd, dao waor 't ing van de weld. De welt is kling. Ze is nit groeëter wiej Lutterendal: ene beuisj, get weie en get hoezer en dao uvver de loeët.

Ze hent 't spoàr gezieë van ene voos. E'n is vaggene beuisj de weien op koàme. Der voos hat wiej ene volle minsj durch der sjnieë gegange. Zie sjpoàr sjlingert der berg op en lants de sjtel vaggene Hakkeret. Dò liet ene plei blood en hoondervèère. Der Mertens laacht.

Noe geet der Mertens mit 't gewèèr onder der rok en mit 't Barthelomeeke nève zich, der berg aaf, nòggene beuisj. Ze kiekke nò 't sjpoàr van der voos. Ene voos hat 'n print wiej e gravekruntje en 't is e sjpoàr watte trikt, wiej ene lange roeëzekrans.

Ze gunt onder gen dräöd durch lants gen Twelf gewande. In der beuisj hange dikke plagke sjnieë op de tek. Went me dra sjtut, valle-ze en riezzelt der sjtub uvver 'n heen.

Wè op deeren oet is, mot wiej 'n deer durch gene beuisj kunne goà, tege der wink i. E mot... ‘halt’... kunne sjtoà... der aom ophowwe, klinger wèëde en voetzieë in der sjnieë.

Noe en dan geet ene sjtoefwink durch de tek. Da sjtunt ze mit de rugke tège der wink gebaoge en hat der Mertens 't Barthelomeeke tège zich aa.

Hei en dao is der sjnieë bei-ee gejat. Dao pakt der Mertens zich 't menke en drugten 'm, wiej der hillige Sint Christoffel, dè ozzen Herregod droog. Der Mertens geet bis aggen knee durch der sjnieë en 't Barthelomeeke laacht hoeëg iggen loeët wente de voes van der Mertens vult kietele iggen nak en aggen erm.

Noe sjtunt ze. Aove op sjotswiede, is de èëd van der voos. Went de zon voetgeet tussje daag en donkel geet der voos op jach. - Ze hent zek bei zich en sjlunt diej um de bee en um gen haos en... ezu tègenee,... 't menke tège der Mertens aa en 't gewèèr neve zich, zitte ze mit der ruk tège ene boom. Ze kiekke. Mè op der sjnieë wet me meu en blink. Noe en dan deet 't Barthelomeeke de owwe toe. Opins is 'n krao in der boom koàme valle. Mit ene sjrei is ze wir van der tak en e-weg. De tek riezzele en der sjnieë vilt mit plagke en riezzelentère uvver 'n heen.

‘Haste kaod?’

‘Nee’.

't Barthelomeeke razelt en beft en e vult datte kaod is bis aggen hats. E deet de owwe toe en huuët der aom van der Mertens dè aater 'm zit. Der Mertens is der grutste sjtreuper vaggen durp!

De hillige iggen kerk zunt sjun en groeët, mè der Mertens is ene groeëte sjtreuper.

De zon is benao e-weg. Ze waor der gansen daag aater gen loeët. Wè dat wit, dè zet: ‘dao mot ze zieë, dao woe de loeët dun is en klaor’. E winneke vaal lit vilt nog durch de beum, wiej ene fienge sjluier, dè in de tek van de beum is gewève. Der gansen daag hat me nuuks gehoeëd, gee geriespel en ginge laut, mè noe wet 't nog sjtiller, wiej der ovvend kumpt. Och der wink is sjtil en goà lieje. Der wink mot wied-e-weg goà sjlaope in 'n ander land. Landsem en does en hei en dao valle vlokke. Dao kumpt ee en vilt en plekt op ene tak en drei veer koàme-t-er en tieën en honderd en doezend en doezende iggene beuisj. Ze valle al flotter en flotter op de kleier en op 't gezich en in de owwe. In ezunne sjnieë... pas op!... Der Mertens hat zieng heng wiej klauwe um 't gewèèr. E liet väöruvver wiej 'n deer in der sjnieë. 't Barthelomeeke liet onder 'm. Der Mertens is alles vergèëte. 't Barthelomeeke, der sjnieë, de kauw. 't Lienteeke sjteet wir roeëd en gesjwolle in 't gezich en onder gen naas en iggen haos. Zieng owwe en de peeze van 't gezich sjtunt gesjpanne: Ene voos! Dao geet der voos. Mer twientig meter vör 'm. E geet uvver der sjnieë. En wat vör ene voos. Inge oet e ander land?

E 'n is good-gèèl wiej botter en e hat e wit fluuske an der sjtoets. Der Mertens verzit zie gewèèr, bis dat der voos ene sjprunk deet uvver ene boom en e-weg is in de sjtruuk.

't Is verbei!

Waoväör hat dèr nit gesjoàte?

Der Mertens gift gee antwoàd! 't Barthelomeeke is vroeë, datte nit gesjoàte hat. Da zet der Mertens: wat 'n deer!

Der voos is e weg. In dis koàmende naat holt der voos ene haan of e paar hoonder voet oppene Hakkeret. Ze weetenet allebei. Daoväör gunt ze onder lants gen weie, um der voos nit te sjtuure. Wat zunt twei hoonder? en wat is ene voos!

Ze gunt en der Mertens vertilt: 't Is jaore gelè. Doe hauw ich e jonk veuske gevange. Ich hauw 't gevange in 'n val. Woe de val waor toegesjlage, hauw 't veuske der poeët gebroàke. Ich hauw 't putje gesjpalkt en verbonge mit mienge roeë sjnuutesplak. Ich hauw och get dassevit op de wond gedoà. Ene daas drugt iggene wingter e buulke vit onder der sjtoets. Dat is ezu fie wie vitje Ich hauw dat drop gesjmieëd. Went ich oetgong naom ich 't veuske mit. E hauw e bendje um gen haos. Da hinkete fie en braaf nève

mich. Vèr gonge nit wied, da waore meu. 't Nats hauw ich 'm in 'n kauw en ich hauw 'm vasgemakt mit e zilke. Gidder murge hauwe-n-'t zilke kapot gebèëte, es went 't mit e mits uvvergesjneë wuur gewè. Mèr op ene murge. iggene oethaot, waor 't veuske kapot. Da rupt der beuisj en da rupt de wildernis! Da hauwe de deeren-'t-nit mie oet. Da motte ze-e-weg en went ze nit oetkoàme, sjterve ze. Mie Vadder is och iggene oethaot gesjtorve. E zoot aggen däör en koeët nit mieë goà. E zoog der beuisj en woàd troerig en kompt in en sjtorf.

Doe sjwèg der Mertens, ummesj, dao kumpt ins ene tied datten och ezu sjterve zal.

* * *

Aoven op der toàn drieënt der haan. E drieënt no alle zieje: Wente nò 't oste en 't norde wièst, wet der wink vrieë en kaod. Da sjniejte wiej e mits. Mè wente nò 't Weste drieënt en van dao nò 't Zuude en e paar daag ezu blieft sjtoà, valle de plagke sjnieë van de beum. 't Is mer loeter water wat van de beum aafvilt. Da roesjt 't water lants gen wèèg. De luuj gleuven nog nit dat 't oethaat is, bis dat de liester zingt.

'Loester', zaat der Mertens, 'de liester zingt'. Dao is 'n mèële nog mer ene klinge jong bei'. Dè gek, loester wiej e zingt. E laacht! E kwettelt, e rolt mit de klanke, es wente gurgelet... noe wette giftig en rauwelte en dao... wat 'n hugde!

De klanke valle wiej druppele op e glaas. Went der kuster iggen kirk sjpelt, huur ich de liester iggene beuisj'.

't Waor nog keul, de murge, mè de zon sjèèn in de beum.

Woe gunt vèr heen?

Ich zal dich de jong vuskere laote zieë. E hat 'r zuvve. Diej sjpèèle te hoop in de zon. Ze zunt gèèl wiej ene eierdoàn.

Zowwe vèr ze sjieëte?

Nee!...

Ze gonge der beuisj in en zoote tège der wink. Doe zaat der Mertens: 'Went ich geld hei, da geul ich dè beuisj, mit de veus en de des en alles wat drin hoest. Sjpieëder wenste groeët bis, da kunste 'm gele... Da bis doe ene groeëte boer. Ich bi dan aod en sjravel mit e sjtekske um gen hoes en... da geet gidderinge zienge wèèg.

'Mertens'.

Der Mertens sjwèg. Ummesj dat is alle-ze-lève ezu gewest. Groeëte boere gunt uvver de gewande. Ze hent vrow en kinger, pèëd en keu en vääl zurg en ginge tied vör vrundsjap mit kling

erm luuj. Mè dat sjtut 'm tège der kop, en e zow mer 't lifste noe al zage: ‘Barthelomaeus Groonsjild, gut urre gank.

‘Mertens, ich wed nit boer!’

‘Wat dan? dokter of advokaat?’

Gee antwoàd!

De zon veel durch de tek en sjpeëlet i plagke gèèl lit uvver gen èëd.

Sjnak koàme de vuskere.

Wat zow dat menke wille wèëde?

‘Burgemeester?’

‘Neë, ich wed pastoeër!’

‘Pastoeër?’

Der Mertens keëk 't Barthelomeeke mit groeëte owwe aa en do waor ene angs in die owwe van der Mertens, ezu dat 't Barthelomeeke wal hei wille kriesje. Noe rieëtet der Mertens zich op en e zoot oppen knee, wiej went 't haofmis wuur gewès en è dong de kap aaf en waor vuurroeëd in 't gezich en zaat: ‘Pastoeër?’ Bis noe waor 't es went ze te hoop mer ing zieël heie gehad. De zieël van der Mertens en diej van 't Barthelomeeke pasete te hoop, wiej twei sjtukker van ene appel dè is durchgesjneë... Mè noe hauw gidderinge zieng eege zieël wir truk.

‘Pastoeër?’

Der Mertens zoot oppen knee, mit der kop in de heng, wiej onder haofmis. E 'n is mer ene sjtreuper. E 'n is erm. E verlangt och nit nao riekdom en geld. Dat... is zieng vruid: der beuisj... Mè, dao is 'n ander welt... en dat is diej va pastoeër mit prèdige en kristeliere... de hillige mis en de biech, wierook en lit. Wè gedupt is, ka wal ins zienge eege wèèg durch 't lève goà, der wèèg va zung en bedorvenigheed. Mè diej ander welt rupt en trukt... en ma ka zonder dat alles nit good lève en nit gelukkig zieë. Vèr hent allemaol. wiej vèr 't väör de usjte maol vertille hoeëte, ene kotte tied in 't paradies gelefd. Sèr dèn tied rupt dat paradies. En alles wat der Biebel vertilt lit os nit mieë los.

‘Pastoeër?’

Der Mertens zit oppen knee en hat de kap iggen heng en 't Barthelomeeke ziet 't en zow wal wille kriesje. Hei begint 't leed en 't zal mit 'm goà durch 't lève. Preester zieë is 'n ieër. Mè e zal ze alling motte drage... gans alling! Eenzaam en alling.

't Barthelemeeke kriesjt en begript nit waoväör. Mè va wiejds vulten-t-aa. Alles wat groeët en hoeëg is, is mit angs verbonge... ene berg!... dao sjteet ene minsj hoeëg op ene berg...! ene boom... dao zit ene jong, aove in ene boom. 't Preestersjap...!... 't is mi alles 't zelvige. Och mit 't Preestersjap en der angs dao van kumpt

uvver der Mertens en 't Barthelomeeke heen en vilt neer in hun zieël.

't Is och 'n ieër...! Went inge in ene boom klumpt, bis aove... in ene kanadas, dat de tek heen en weer gunt en e kiekt um en lit de hand los en rupt: ‘hoera’. Dan is dat 'n ieër... ene angs en 'n ieër. En went inge ene berg beklumpt, duch sjtruuk en brieëme en brennietele, uvver klauwede en durch klei en zand hoeëger op, wiej lants 'n moer en e zieng veut en zieng heng wiej 'n kat in diej moer vasklampt... dan is dat 'n ieër en ene angs....

Of went inge aove op der toàn sjteet....

‘Kom, vèr gunt’.

En wiej ze voet waore, kompte de vuskeren oet en sjpeëlete in de zon. Ze sjpeëlete wiej kinger, rollete uvveree, beëte zich in der sjtoets en kregte sjlèèg van de ouw. Mè der Mertens en 't Barthelomeeke hoeëte-t-nit. Der Mertens hauw sjwoer gedanke. Och diej van 't Barthelomeeke waore sjwoer, vääl te sjwoer väör ezu klee menneke.

't Zondes daonao waor der Mertens goà biechte. E zoot och aggen kommenioensbank. E hauw an de vrouw gezaat: ‘doe mos och goà. Ich han e geheem en dao motte vèr väör bène. Pastoeër hauw der Mertens gezieë en gong iggen nòddenoon lants gene beuisj väör der Mertens te treffe en mer ezu mit 'm te kalle, uvver 't weër. Mèr e trof 'm nit.... Bei pastoeër is mieë vruid uvver inge zunder, dè zich bekieët es uvver nüng en nuunsig gerechte, diej 't nit nuuëdig hent. En in de zieël va pastoeër gonge de wäöëd van inge psalm op en neer i vruid en dank: Wonderbaar zunt Goddes werke: Mirabilia opera tua Domine.

* * *

Iggene oethaot wèëde de keu oetgelaote. Ze lope zonder bezei bis oppene mistem en sjtunt te kiekke. De knets drieve mit twei, drei man de keu onde de pòat durch dat de pòat krakt van de keu. In de wei sjtunt ze te kiekke mit groeëte glazere owwe. Ze kiekke nao 't gras en vrèëte.

‘Barthelomeeke,’ zaat de man, ‘doe bis noe groeët genog, doe kins de flatte sjpreie. Sjpieëder moste dat allemaol kunne, wenste boer wils wèëde...’

‘Ich wed nit boer!’

‘Wat da?’

Mer... 't Barthelomeeke waor e-weg, de wei i en sjpreiet de flatte. 't Thriske zoog 'm durch de vinster iggen wei... 't hauw 'm zelève nit ezu gezieë... eegentlich te fie väör boer te wèëde.

Wat da? Pastoeër? Preester? 't Hats kloppet 't Thriske bis iggen haos. 't Waor noe wir gans 't Thriske, dat ins krulkere droog, mit derzelvige hovaad va jonk medje, dat drumt de madam te wèëde van der grutste boerehof en de vrouw van der bitste boerejong. Mè noe waor 't ene hillige sjtols, dè väör ozze Herregod oppen knee geet zitte en bent en zet:

'Dèr hat nuuks nuuëdig, dèr hat himmel en èëd, mè went dèr 't Barthelomeeke zot nuuëdig han, da nemt 'm van os aa: vèr gèven uch ozze riekdom en alles wat vèr hent, ongetild en ongerèkend.'

Mè sjnak daonao vergoot 't Thriske ozze Herregod en 't waor al an 't vlaam bakke väör der daag van de usjte hillige mis en 't waor al der sjtoof an 't oetzeuke väör e kleed te laote make va puur ziej, en 't sjtong nève der Macheel en sjtrèëk 'm der ziejen hood glad wiej ene sjpegel. Dao kompte och al de jonge van de jonkheed op hun pèëd, mit bloome in de mane en de sjtets van de pèëd en 't hoes waor versieëd en de kamere begonne te sjieëte en de klokke loewete....

En pastoeër en ander Hèëre kompte en dò sjtong der Barthelomee mit der sjtieëk iggen heng en sjtaats in der nuje toog en de zieje centuur en dao nève stòan ich en der Macheel. Der Macheel hat gries in de haore.... E'n is kirkmeester en in der raod en dao sjteet de ganse famielige i ziej en zammet en mit dikke oerekittes.

En der vadder..., der ouwe Groonesjild...? woeë is dè? Isse nit koàme? 'N is ummer der tège gewen. E wilt ene boer van 'm make, der litste en der grutste Groonesjild....

E zal dertège zieë! E zal neet op 't fes zieë. Wiej went de wolke väör de zon koàme... en de zon voet geet, en 't duuster wet... ezu gong de vruid-e-weg oet 't Thriske zie gezich... en 't waor alles wir wiej gister en huuj en nog... nog lang väör 't ezu wièd zou zieë.

De glujjetige plaat

PASTOEËR houw diej naat nit good gesjlaope. Der oethaot joop 'm durch 't blood. 't Blood wet da wild in der kop en de heng en de veut en der maag en de longe hauwen-'t nit oet. Alderhande fantasieë en gedanke rolle en toemele durchee in der kop.

Dik is 't zoeë: da zit pastoeër iggen kirk väör 't Alderhilligste en ginge Karthuuzer zow 't bèëter kunne doà. Dan isse mit ozze Herregod der bitste vrund en da bente: Hèër, wat zot dèr gèèr han? Zat 't mèr. Ich goàn väör uch durch hage en sjtruuk en laach mit de nieëtele en de däöen. En went de bank sjerp is en 'm pieng deet, laachte en zette: nog mieë, nog mieë. Da vaast pastoeër en rokte nit ene gansen daag, en e laacht en hei zich kunne geesele, went 't nit ezu raar en vrem wuur ezu get te doà. En geeselentère zowwe lache en zinge.

Mè noe! Noe kanne nuuks! Noe jage de gedanke durch der kop... der inge nao der andere. De gedanke jage en toemele durchee. 't Is es went ze aafveule oet der kop nao der maag i. Ze valle in der maag op 'n glujjetige plaats, 'n plaat van e sjtöfke, dat brent. Bei gidder gedanke wed pastoeër werm en ergerte zich. Dao is der kuster. E'n is gister tussje de consecratioen en der pater noster i sjlaop gevalle en wieje mit der elleboog op der urgel veel, hat der urgel gesjreid. En de ganse kirk hat gelaacht. Och pastoeër, hat gelaacht, mè noe zal hèë-'t-'m 'ns zage, wat e sjandaal dat is, väör ene ouwe man onder de hillige mis i sjlaop te valle, e sjandaal väör ozzen Herregod en väör alle hillige.... En wè mot da optrène...? Wè...? Ich, pastoeër.

De gedanke valle op de plaat en 't sjtöfke brent.

Berbke sjteet an de trap en zet: ‘ene gowwe murge,’ mè pastoeër geet, wiej ene sjmid op e pèëd aageet lants en rupt: ‘Woeë haste mie bonnet gedoà, mie bonnet...!’ en Berbke kumpt mit t bonnet gelope en pastoeër kiekt 'm ezu aa, dat 't Berbke zich umdrieënt en voetlupt. Dao is 't Fidelke, dat kumpt bei 't Berbke en kwispelt mit der sjtats en 't Berbke käört 'm en went 't de traone in de owwe hat, is dat zienge intsige troeëst. Erm deer kom doe mer hei. Doe bis 'n erm, versjtendig deer. Doe has mieë versjtand wiej 'ne versjtendige minsj, kom hei, doe kries get va mich, en 't Berbke gift 'm e pletske en laacht en druugt zich de traonen aaf.

Pastoeër geet nòggen kirk. 't Paast zich nit noe väör de hillige mis al mit der kuster aa te vange en went pastoeër zich aadeet in de sakristei en ins umkiekt, ziet e der kuster aater zich sjtoà. Der

ouwe kuster is de onsjold zelver. E'n is ene tessense man, ene man va gebed en geduldig wiej Job. Dè hat al ene minnige pastoeër gekant en is geduldig woade. Pastoeër, du kuns nog get lieëre van der kuster! Doe wils han, dat de kirk 't murges um 6 oer wet opgedoà. En der kuster deet 't, iggene zaomer en iggene wingter, och went 't rent en sjneit. En wienieë kums doe...? pastoeër? Bis-doe der usjte 't murges, nao der kuster? Wè is 't usjte? 't Marjennejuuepke! Dat is al an de sjtatioene wens doe kumps. Wat zal ozze Herregod zage, sjpieëder bei 't litste oerdeel? Da zalle zage, wente vèëdig is mit diej va Ieëpe: ‘noe gunt vèr aavange mit diej va Lutterendal’. Zalle zage: ‘Ver vangen-aa mit pastoeër?’ Nee, e zal zage: Woeë is 't Marjennejuuepke? en der kuster? Dèr twei väörop in de groeëte bronk oet 't dal va Josaphat noggen himmel i. Dèr twei hat 't nit te breed gehad....

Wienieë oot dèr zelève sjpek en eier...? Ezu zal ozze Herregod sjprèëke: ‘Ich zal 't Marjennejuuepke get sjpek en eier laote bringe’, dinkt pastoeër.

Nao de hillige mis zitte de kinger iggen kirk väör de kristelier. Hent ze gemerkt, dat pastoeër nit is wiej anders? Ze hent e fie geveul väör ezu get. Och went ander wèër kumpt, paas mer ins op, da sjreie ze. Dat dunt ze juus wiej de sjroete en de gäös. Diej sjreie dan och. Och der koekoek en de mèëles dunt ezoeë.

Pastoeër hat sjléët gesjloape! - Dao zunt de kinger! Ze lache en drieëne en sjtoeëte zich! Ze hent de kristelier nit gelieëd. Doezend gedanke in der kop va pastoeër. Ze valle op de glujjetige plaat. ‘Herregod iggen himmel, laot mich sjtil en geduldig zieë’. Wiej druppele, diej danse valle de gedanke op 't sjtöfke neer. Pastoeër beft. E sjtamelt. E probeert get te vertille. Dao is 'n gesjiechte, die Federer hat vertilt. Dè waor och geeslich en vertillèt an de kinger van der hillige Tharcisius. Tharcisius waor i Roeëm. Roeëm is 'n groeëte sjtad. Doe lèvet der hillige Pieëtrus nog. Dè zaat offer de hillige hostie nao 't gevenknis zow wille bringe... der hillige Tharcisius hant ze doeëd gemakt.

Dao zitte ze en laache... Ene gedanke wiej ene blok vilt op de glujjetige plaat. Pastoeër ka gee woàd mieë oetbringe en dao in ins ene sjlaag... e gekraks en dao vilt 'n bank mit medjere aateruvver en 't is ene hallo wiej op der sjpieëlplei.

Halt! Wat is dat? Wè hat dat gedoà? De bank is gebroàke De medjere sjravelen op, vège de rökskere aaf en sjtunt dao en lache.

Tharcisius waor i Roeëm. Roeëm is 'n groeëte sjtad!

Wè hat dat gedoà? Sjtil gezieë! Ze kiekke nao dè vaggene Hakkeret, nao der Barthelomee. ‘Doe bliefs hei.’

De kinger hent gebend. Ze loope de kirk aaf en de sjtraot op. Pastoeër hat verloàre. De kinger hent gewonne. Pastoeër is versjlage. De kinger lache en sjpringe.

Trium puerorum cantemus hymnum, laòt vèr bène van de drei jonge 't lieëd, dat ze zonge in der vuuraòve, alleluja.

Pastoeër zit mit groeëte owwe iggen sakristei en bent 't gebed nao de hillige mis. Ozze Herregod loestert nit nao watte bent, ummesj pastoeër wit nit watte bent.

Dao zit dè vaggene Hakkeret nog, väör de Kommenioensbank oppen knee.

'Bis doe nog dao? Gank mer nao heem. Ich kom nòggene Hakkeret'.

't Is merkwurdig wat e krepke mit 'n ei ka doà... e winneke mer, e klee krepke mit 'n ei... 't Berbke houw dè murge väör der Hèër e krepke mit 'n ei gemakt en wiej pastoeër dat zoog en 't oot, gong 't sjtöfke oet. Daonao is de usjte piep wiej soeker en went alles sjtil is um dich heen en de zon sjiengt durch de vinster, kumpt och de row truk in der kop en in 't hats. Wat is noe nog ene kuster dè i sjlaop vilt oppene urgel en wat is dat mit de kinger? Kinger zunt kinger. Gans Lutterendal is good. Dao is gee durp ezu good en sjtil en braaf wiej Lutterendal.

Pastoeër hat zich der sjtek en 't Fidelke gepakt en geet de däör oet, de weiën-i nòggene Hakkeret.

E zet: ene gowwe murge an der Frens va Sjtiene, dè an 't flatte kloppen-is en blieft 'n owweblik sjtoà kiekke nò 'n koo: 'Wat 'n koo, Frens! Wat ene uujer, wat gift diej per daag?'

'Ja Hèër, dat is 'n fieng... die gift twientig liter'.

'Dan is 't ging usjte mieë!'

'Nee, Hèër, dat is 'n tweide'.

'Morjuuts, wat 'n koo!'

Oppene Berghof zunt ze allang bedrievig agge werk...

'Dag Hèër Pastoeër... dèr zit al vreug, en zit uch get.'

'Ezu complementieët de madam um pastoeër heen en ze vegt mit der sjolk uvver der zit van der sjtool en ze dujt 'm der sjtool aate iggene ruk en pastoeër geet zitte... kiek ezoeë: mit der sjtek tussje de knee en 't bonnet aate op der kop en de piep in der mond. Ezoeë... es pastoeër van Lutterendal, ezu wiej de hèëre hei allezelève gerejierd hent en 't volk hent good gehowwe en truj en geleuvig. Noe en dan geet pastoeër de luuj bezeuke en dan zitte ezu dao en da kalte,... zit mer nit bang, dè zet 'n och de worred went 't mot. Dè zal och noe,... wiej dat is gepassieëd mit der Barthelomee ezugaar an de madam vaggene Hakkeret ins koàme vertille wat ze väör ene jong hat. Ze minge, de boere en bezondesj de boerevro-

luuj, dat hun eege kinger ingele weure. E zal 'n dat ins zage. E deet dat... gepaast... versjtendig... bei geleg...

‘Good dat dèr komt, hèër pastoeër, ich hei uch doch ins uvver der Barthelomee wille sjprèëke.’

Aha, dao hastet. Ze wit 't al. Dat makt de zaak gemekkelich.

Pastoeër sjut mit der kop... en e begint al te dinke, datte zage zal: och, noe makt uch mèr ging zurg: kinger zunt kinger en 't waor mer 'n jongessjtrieëk en 't waor ezu erg nit.

Mer 't Thriske geet durch en zet: ‘Der jong is good, hèër pastoeër... 't is der bitste dem ich ha.

Pastoeëd vergit an de piep te trikke... e verzit zich ins op der sjtool en e zow wille zage: wat zat dèr... der bitste dem dèr hat? Dizze murge da... in de kristelier?...

Mè de madam sjprikt durch en zet:

‘Dèr mot nit dinke, dat dè zelève...’

Pastoeër sjteet op en zet: ‘Madam...!’

Mè 't Thriske is 'm väör en zet: ‘dat dè boer zal wèëde... e hat mich gezaat: e wul ereester wèëde.’

Pastoeër geet wir zitte. E zit op der sjtool en e hat der retse erm mit de piep op den deuisj lieje... en e pakt zich 'n sigaar diej 't Thriske 'm presentieët... E biet de sigaar aaf en hilt de sigaar tège der sjwègel aa, dem 't Thriske hat aagemakt en e loestert nao 't Thriske.

‘Vèr zullen 'm laote lieëre!’

Pastoeër zit wiej op e benkske en 't Thriske gift 'm kristelier. 't Thriske vertilt fienger wiej Federer en 't hats van pastoeër lupt 'm wiej water durch ge lief en durch der kop en durch gen owwen oet. Pastoeër vegt zich de traonen aaf.

‘Preester?’

‘E hat 't mich gezaat: e zaat: ich wed nit boer... ich wed pastoeër.

Pastoeër loestert, mer uvver alles heen, houwe zieng eege gedanke: dat is dan der usjte sèr vunf en twientig jaor. E had dao gidderdaag väör gebend. Waoväör nit?, hatte gebend. Is oos volk nit good? 't Land gift kòan en terref. De beum gève 't fiengste freut, waoväör zouw-t ginge preester gèëve? Of liet 't aa mich? Bin ich 't sjood? Went dè preester wed da zet ozze Herregod: Pastoeër ich bi contint. Dèr hat good gepredigt, gekristelieëd en gebend... hei hat dèr och ene preester.

Ene preester, Hèër...?...

‘Vèr zullen 'm laote lieëre, vèr kunnen 't betale. Vèr koàme nog ins bei uch kalle. En wilt dèr ezu good zieë en 'm aamelde...,

mèr wat dunks uch... isse och braaf genog? Zat-t mer Hièër, went-'t andesj is.'

'Nee, nee, e'n is braaf!'

'E bent zich genog!... mer wiej is 't in de kristelier? isse gewillig! Kinte de kristelier? isse braaf? Andesj zat 't mer!'

'Nee, nee, e'n is braaf!'

'Andesj der wit, da zal ich 'm wal... da houwe vèr 'm leever hei... ene preester... dèr wit...'

'Nee, nee... e'n is braaf! 't Is ene brave jong. E'n is mieë wiej braaf.'

Pastoeër ka nit blieve. E hat ging row mieë; e sjteet op.

E geet durch 't koàn en der terref. Uvver de aore geet der wink. Dao roesjt e moziëk durch de aore en in de zieël va pastoeër. En wiej ene dirigent väör de zinger sjteet, ezu sjteet pastoeër väör 't koàn en der terref en e dirigeert en de melodie vingt aa en sjwilt en geet op en aaf ezu wiej dat in de hillige mis is van 't Alderhilligste Sacrament, in der introitus. Cibavit eos ex adipe frumenti: E hat ze gezeddigd mit 't vitte van 't koàn en dan 't litste de hillige communioen, wiej ene sjrei dè durch de melodie wet opgeworpe, bis hoeëg aggen himmel en dao gesjrève sjteet: Quoties-cumque manducabitis panem hunc: Ezu dik es dèr dit broeëd et en van dè kelk drinkt, zult dèr der doeëd verkundige van ozzen Hèër, mè we 't unwurdig it en drinkt, drinkt zich der doeëd en nit 't lève, alleluja.

Nee... e'n is braaf. E'n is wiej der terref, e'n is van 'n gow famielige en van e good land.

Rodin

OPPENE Hakkeret motte ze väör der jong get nujts laote make. ‘Macheel, è kan doch nit ezoeë nö 't kloster goà. Dao koàme sjtoedente van de bitste famieliges en dan al die hèëre professore. E mot 'n Zondes montoer han en 'n werkdaagsboks en e rèënrökske. Wiej sjteet 't och wir op 't formuleer. Sidonieke, lèès ins kink.’ ‘Zieste dao sjteet-'t: e rèën-rökske. Zou dat e goemirökske motte zieë? Vèr zulle der Mong va Lieëne laote koàme. Da kanne aove op 't kèmerke zitte en wirke.’

‘Mong va Liëne’, zate ze, ‘makt 'm e zondes- en e werdesmontuurke en e rèënrökske.’

Der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke daat an der patriarch Jacob, dè ene väölkleurige rok leet make väör zienge zoon Joseph. E gong nao 't kèmerke en begon. E lat zich de papiere landsee en moot en sjnèët.

E houw 'n groeëte sjieër en voor daomit durch 't papier op en aaf. 't Barthelomeeke sjtong op 'n deuisj en woad gemèëte mit de el. Der Mong sjref siefere diej ginge lèze koeët op 't papier en daat nao en moot wiejer.

Doe zoog me der Mong wèëke lank nit mieë oppen sjtraot, bis dat 't Barthelomeeke wir mos koàme väör te passe. Der Mong hauw nölde iggene mond en knied iggen heng en maket sjräöm en sjtripkere op der Barthelomee zienge boek en uvver gene ruk en wir innige wèëke en ze koeëte koame kiekke en dè... dao... dat is wiej gegoàte... dat geet iggen ruk en zit lants der baom en iggen sjowwere wiej gesjmieëd.

Doe pakket der Mong zich de papiere bei-ee en de reste sjtof en rollete alles op en gong nao heem. E wirket noe monde nit mieë. E vertillet 't hei en dao en gidderinqe wos 't en gidderinqe zaat: dat is kollosaal... dat is alderhand!

'n Boks besjteet oet twei piepe en e sjtuk sjtof, dat is der baom. E rökske is 't zelvige, och twei piepe en e sjtuk sjtof väör der ruk. Went me op 'n durp 'n boks e paar jaor aa hat, hat ze zich gezat. Da paast ze. - In de sjtad sjprikt me va moeëde en sjnit. 'n Boks is dao gesjnèë en gecoupieëd, gecomponieëd en gesjtrèëke wiej 't thema van 'n symphonie en diej ze make zunt kunstenèère in hun vak. - Alle symphonieë en alle muziek is nit ève good. Me huuët oet de cafés durch de òape vinstere dik sjrikkeliche moziek. En 't hat moeëdes in de sjtad, woeë ze twintig jaor nao dizze tied uvver zulle lache en woeë vèr iggen durp noe al der

kop uvver sjudde. Ich wil ging montoer of ze mot op 'n durp gemakt zieë woàde.

Wiej der Barthelomee op 't college aa kompt, houwe de jongen 't sjnak gezieë: de linker boksepiep waor te ing en noe tempteerete ze 't Barthelomeeke mit die boksepiep en ze sjloogen-'m en kletsjeter 'm op 't linker bee; en wente der inge naoleep hauwe van der andere wir ene sjlaag en 't ovves, alling igge bid, krèësj 't Barthelomeeke en probeeret 't de boks oet te rikke. Mer 't holp nuuks. Doew kompt op ene Zondig 't Thriske en dat waor e geluk, andesj wuur 't Barthelomeeke nò heem geloope en wè wit offe nog zelève wuur terukgegange. Dik hingt 't lève an ene zieje vaam. Hei hong e gans lève an 'n boksepiep. 't Thriske goof 't jungske 'n nuj montoer en noe sjtonge tussje de andere en e sjpèëlet en lachet en lieret tège der fiengste. Mè... e blef e buurke, ene klinge half e, och mit de nuj montoer. Sjtadsjonge zunt mieë gebeuisjteld en gesjtrèëke, gepolverd en gezofd en went ene boerejjong sjprikt van 'n koo die koft of e pèëd, dat e vuuële kriët, lache de andere ach daag lank. Of ze gunt geheemzinnig nao der directeur en sjtèëke der vinger op en zage: ‘Directeur, dè van Lutterendal dè hat uvver get gesjproàke... ich däör 't nit zage...’ ‘Dè va Lutterendal? Uvver... zag 't mer!’ ‘'n Koo... die koft?’ Der Directeur, dè zelver heem iggene kosjtel e minnigmaol hat motte helpe, went 'n koo gong kaove... zet: ‘gank mer menke...’ Mè e wit nit, watte zage mot.

Dao is 'n welt, diej de sjtad nit kint en dat is diej van 't jonk vieë. Wè 't hat mitgemakt vruit zich giddes jaor uvver de köfkere en de jong väöles en uvver de sjöpkere in de weië. En went 't ovves urges in 'n wei 'n kow brult, da rupt e gans durp. De jonge oet de durpe sjtunt da op 't college en loestere en zunt sjtil en troerig va heemwieë.

E college is e sjrikkelich dink. Went de poàt aater dich toe is, koame de moere op dich aa. Ze muste de poàt nit toemake aate dienge ruk. Tussje de moere blieft van de welt alling nog mer e sjtuk himmel, der sjpèëlplei en e paar beum. De mussje jage durch de tek e-weg. 'n Krao deet iggen loeët wiej inge dè sjwimt. Mit fossje sjleeg kumpt ze landsem väöroet. E paar minute, dan is och de krao mit ene sjrei e-weg. 't Hat väöl kraos heem iggene beuisj. En noe hent ze jonge en diej sjreie en de ouw probeert ze sjtil te krieje en danst iggen loeët um 't nis op enaaf. Ze danst 'n get väör en went dat nit hulpt, wigt ze op ene tak 't nis op en aaf.

Gidder professor hat en klas. E zit op der bok en hilt de lieng. Wiej op 'n sjees. Der professor hat meute väör 't sjpan te hauwe. Mit de veut tège de lat en de lieng gesjpanne hilte 't sjpan. E bewirkt de jonge mit themas en grammaire, algebra en wiskunde e

gans jaor durch. Wiej jong revolutionère sjtèëke de jonge wal ins de voes op en dan is bewèging en radau in de klas, mè der professor hat dat al jaore mitgemakt. Dat is 't blood! Vashauwe! Aahauwe! Dat let zich. Dat is mit jong pèëd 't zelvige. Dat mot ezu zieë. Went dat nit wuur, wuur 't verkieëd. Ze motte dat vuur nit oethowwe. Dat is köslich väör 't lève. Sjpieëder sjtèlle ze dat in deens van de kirk.

't Zondes prèdigt ene professor. Gidder Zondig ene andere. Da verlangt ene minnige nao pastoeër. Väör wè prèdigt der professor? 't Is te gelieëd, watte zet. Mè op ene gewisse daag, da kumpt oet der troep professore inge en dè zet: ‘Loestert,’ zette en ze loestere. E lust proza en gedichte. Väör de usjte kieër geet de prach van 't woàd en de herlichheed van de sjpraok wiej 'n bronk in de zon väörbei.

- Dao sjteet gesjrève in de Hillige Sjrif: van Saul, der Kunnik van Israël, datte nao Endor gong: Dao waor 'n vrouw, diej Samuël väör 'm opreep oet de ongerwelt. Ze zaat: ene ouwe man kumpt op en e is mit ene mantel bekleid.

Ezu reep dè professor de sjrievere op. Cicero kompt, mit ene witte mantel bekleid. Zieng sjtim is wiej van inge dè prèdigt. De jonge loestere en kiekke nog nao de plaatsj woeë sjtong, wente al lang is voet gegange... i gedanke verzonke. Der inge nao der andere koàme ze: Virgilius, ene boer. Dè zingt van 't land. Zieng verze hent ging melodie, alling mer ene toeën. 'n Inkel kieër kumpt Horatius. E blieft mer e moment. Wente voet is, blieft 't gedich in de beuk, wiej 'n wiskunde-teekening op 't bord. De jonge motte mit tang en hamer draa wirke. Der professor hilt de sjtukke bei-ee, andesj blèf nit väöl mieë uvver van 't gans gedich.

‘Murge kumpt der grutste’.

‘Murge kumpte’.

Homerus: bling owwe en 'n hand. De owwe zunt gesjloàte. Went ze op gunt, kiekke ze uvver alles heen, uvver de dake en de beum. Me kan mit gesjloàte owwe 't bitste zieë. Went de luuj da radio oetvinge, zulle ze zieë en huure rondum de welt. Mè ze blieve blink. Der blinge Homerus ziet. Vanaf 't usjte vers is me in 'n ander welt. Aove op der Olympus wont der ouwe God: Zeus is zienge naam. Doezend gode en godinne zunt dao. De jonge Tache. Ze zage: Zeus sjtopt zich 'n piep. E hat de klompe oetgedoà en wermt zich de veut aggen sjtoof.... E klopt de piep oet op zienge dikke tieën en sjreit van de pieng. E hauw vergèëte, datte de klompe hauw oetgedoà. Der ganse himmel laacht.

Dao is e rad in der wage van Diana werm geloope. Hephaistos hinkt durch der himmel mit ene pot wagesjmieër. Dao is e fes iggen

himmel en Zeus hilt 'n rèè. E hat get vääl gedronke. Watte vertilt is sjrikkelich. Mè de gode en godinne kinne 'm en hauwe de teisjeplagke väör 't gezich en lache.

Ezu kalle de jonge. Dat ze ezu kalle, wit der professor. E wit och dat dat e bewies is, dat 't 'n interessieët. Went Hektor väör de litste kieër Andromache truft, kan me in de klas 'n sjpang huure valle.

Eumaios is der verkesknèët. E 'n is truj en good. E vlokt neet en deet gee koeëd. Ezu zow 't lève van ene hillige kunnen aavange. ‘Mertens!’ Der Mertens hei de vreier ging twientig jaor laote koàme. Morjuuts! Der Mertens hei ze der inge nao der andere der kop i gehowwe. Van die twei... Eumanios en der Mertens, is der Mertens der grutste. Homerus sjteet urges op 'n hugde, bei der beuisj. E ziet de witte huuskere mit de roeë dake. Wente der Mertens 'ns zeug. - De klokke loewe. Andra pe moi hennepe, moesa, polutropon, hos mala polla plankte. De bronk trukt oet. - Homerus, der heit de bronk motte zieë... Mè, Homerus is blink...!

Ze gunt nao de Philosophie op Rolduc. Nèvenee gunt ze, hunner drei: Der Barthelomaeus Groonesjild van Lutterendal in temidde. Links van 'm 't Heiknipke: Wiro Plechelmus van Doren, rets van m 't Koelhietske: Callistus Sigorski.

't Heiknipke is nog ummer ève mager wiej zes jaor gelè, wiej e kompt. Doew hauw zie modder, oet 'n durp in de Peel 'm der roeëzekrans mitgegève en 'm e sjwat zieje heutje mit 'n eekel op de klap opgedoà. Dat waor e gedinksjtuk van der groeëtvadder zilliger, dat dè bei zieng usjte hillige kommunioen hauw gedrage. De modder van 't Heiknipke hauw 'm ging montoer laote aamèëte. Ze hauw 'm ezu mer laote goà, wiej e heem alle-ze-lève hauw gegange. En ezu waor e blieve goà. En dao koeët ginge get tège zage. Ummesj e gans volk aove i Limburg is ezu gekleid, nit nao der litste moeëde, mè ezu wiej dat ummer is gewest, vanaan dat de welt besjteet, eefach en good.

't Heiknipke hei de Navolging va Christus kunne gesjrève han. E hauw in zie karakter ging groeëte hugdes en deepe dille. E waor sjtil en rujig. Rujig en sjtil wiej de hei; sjtil en troerig. Ezugaar went ze blujt is de hei nit oetgelaote. De hei is wied en hat geen ing. En wè zow oetgelaote kunne zieë... wè zou nit sjtil en troerig wèëde bei 't zieë van de oneindigheed. Och bei de grutste feste waor 't Heiknupke ezoeë. Mè e waor vääl langer vroeë en sjpaarzaam mit zieng vruid. E droog in zie kufferke mit nao Rolduc e wiskunde-book mit somme, diej e nit aaf hauw kunne krieje.

't Koelhietske heisjet Callistus Sigorski. Dè waor wiej 'n liester iggene Mei. E zong. E zong zich vroeë en troerig tegeliek. E zong

va berg, diej e zelève nit hauw gezieë in 'n ander land. E hauw alle lidjere en alle gedichte uvver de koel verzammeld. Dèr kint de koel nit' zate. Dò is poëzie, och in 't lève van der käölder. Ene käölder is wiej der Mertens. Zit der Mertens in de koel en der käölder in 't huuske aggene beuisj. Dèr hoft mer de name te verwissele. Wat 'n vruid, went 't ovves de koel aan is mit doezende lampe en de ganse loeët glujt van der gloed van de äöves op de coks-fabriek. Hat dèr zelève geloesterd nao 't lieëd van de koel: 't davere van der sjaat, 't rament van de tsug, 't raoze van de masjienge. 't Ovves mot dèr kiekke nao de koel.

't Koelhietske sjprikt van hoes-oet Sloveens en Pools, Duutsj en Frans.

Ze gunt noe nao de Philosophie. Dao lieëre ze de oersjpraok van alle luuj, de sjpraok van 't versjtand.

Vünf honderd jonge, klinge en groeëte, gunt durch der duuster. Der wèèg is onbekand. E hat karesjpäör en klauwede. De jonge sjravele mit koffers durch der duuster. Alles rupt en laacht. Plutslich sjreie twientig jonge. Da laacheter honderd.

Tège de loeët sjteet 't silhouët va Rolduc mit givvele en täöën, wiej 'n sjtad. Oet de poàt vilt 't lit. De poàt sjlikt alles i. Dan wed de poàd toegedoà. Wied urges in ene zaal huuët me lièëpele en fersjitte en radau va sjtimme.

Wat is philosophie?

PHILOSOPHIE!

Väör philosophie te sjtoedere mus me eegentlich ene sjwatte frak aa han en 'n ganse sjwatte montoer. Ezu wiej ze dat vreuger hauwe, ummesj de Philosophie is de hugste van alle wetensjappe nao de Theologie.

Der professor kumpt de klas i en geet durch de klas nao der katheder es wente gingen 'n zeug. Och wente de lits gift is dat ezu En wente sjprikt, is 't es wente an get andesj deët. In wirkelichheed hatte ze allemaol gezieë, diej dao zitte en ene minnige hatte al getaxieëd väör 't lève. E sjprikt Latien. De jonge hent Latien gelèze i Vergilius en Tacitus. Dat waor rujig en laog sjtil in de beuk. Noe geet 't op en aaf uvver 'n heen en probeere ze get te versjtoà. Went de lits oet is, zitte de jonge nog dao. De ouwere hent de beuk al onder gen erm en zunt e-weg. Dat geet ezu daag in, daag oet: dat is de Introductio ad philosophiam. En went ze nao monde an de ouwere vraoge: wienieë vingt 't aa, wienieë kumpt de philosophie da zage diej: ‘dat is ze, vèr zitte midde dri’.

Onder de vacans geet der Barthelomee mit pastoeër al ins ge spatseere, 't Zondes nao de vesper. Pastoeër numt 'm mit en al de naobere va Lutterendal gunt op 'n ziej went ze kòame en zage: dag, Hèër pastoeër en companie.

Och de lieërere kalle ins gèèr mit der Hèër Barthelomee, nao de hoeëmis en de jonge koàme naoder en loestere va wiejds wat ze zage. De lieërere gèven 'm de hand went ze van-ee gunt.

Dèr Mertens sjteet da gans aatenaa. E zow zich geneere, väör ezu mer, dat alle luuj 't zeuge, mit der Hèër Barthelomee te kalle.

Nee, Hèër, dat paast zich nit.

En went der Barthelomee 'm ziet en op 'm aageet en 'm de hand gift en mit 'm geet lants gene beuisj nao 't Mertenshuuske en mit i geet en aggen deuisj geet zitte, dan is dat, wiej me i ouw beuk lust va kunneke, diej zich op jacht hauwe verloope en urges i gonge väör te èète of väör water te drinke. Da wet 't wir good, went der Barthelomee dao zit en vertille ze va vreuger... mè andesj wiej vreuger. Nee Hèër, dèr waast baove mich oet, dèr waast nao ene andere sjtand in en me kan dao nit good aa gewenne... dao is nuuks aa te doà.

Noe zat mich ins Hèër, wat is eegentlich philosophie? Is dat get van de welt en van de sjtèëre?

Der Barthelomee winkt nee, dat is t nit, wat zalle zage? zalle zage: dat 't aavingt mit de logica, dan de ontologie, de cosmologie,

de psychologie, de ethica en nog vääl mieë? E zet: de philosophie sjtoedeere vèr allenui, och pastoeër...

Der Mertens vilt 'm in de rèè en zet: Pastoeër is gelieëd. Mè eegentlich, went me 'n 't good naogeet, da kinte nuuks. Ich ming prèdige en kristeliere, dat kan gidderinqe. Ich ming, dao hoft me nit gelieëd väör te zieë. Ene sjoester makt sjoon, ene sjnieder 'n boks. Ene sjmid besjleët de pèèd. Dao kint pastoeër allemaol nuuks va. Ene sjmid kint mieë wiej pastoeër. Mè pastoeër kint mieë wiej al de sjoestere en sjrienere en sjmei va tien kirkdurpe bei-ee. E 'n is gelieëd, hilsj gelieëd. Ur groeëtvadder en och der pap van uch, dat zunt boere, diej ginge get väör deet... a fokvieë en ezoeë. Nèèm ins aa, dat pastoeër bei uch in der sjtal kumpt en zet: dat is ene hings!! Sjrikkelich wat e pèëd!... dan is dat good. Mer da motte och sjwiege. Wente mieë zet, lache z'm oet. E 'n is gelieëd hèër, mè... e kint nuuks...'.

En went der Mertens sjwiet, da zitte ze allebei dao en dinke. En der Barthelomee zet: 'jao... mesjie hat dèr rèèt. Ich gleuf och, dat 't ezu is: Philosophie... dat is went inge gelieëd is... en nuuks kint'.

Dèn aovend bènet zich der Barthelomee mit traone in de owwe: datte nit wiejer zow aafwaase van de anderen aaf, en datte zow kunne blieve ene geweune jong oet 't boerevolk... en dat ze 'm zowwe aafhòàle mit de pèëd, wente preester zow zieë woade, vur de usjte hillige mis.

Drei en drissig Knupkere

WENT der Barthelomee der toog aadeet, deet 't Sidonieke 'm de knupkere toe en tilt ze: ‘drei en driszig, Barthelomee’.

‘Gank’ zette.

't Is nit plezeerig, went dich inge mit ene vinger uvver gene boek aaftilt.

‘Sidonieke, dat daösjte nit doà, kink’, zet de madam, ‘Lot der Hèër’.

‘Der Hèër?’

't Sidonieke laacht en der Barthelomee laacht och. E 'n is oetwendig ene hèër, mè va binne isse nog derzelvige koeëjong en e dinkt dat nog get te blieve, uvveral woeë 't ginge ziet en went 't kan, zie gans lève lank.

De mam sjteet dao mit de heng gevowwe oppene boek. Ezu zow ze kunne bène. Ezu sjteet ze och 't ovves aggen forneus went de andere bène väör 't èëte. Häör gedanke zunt e gebed. En ze bent zich en dankt ozze Herregod, dat der Barthelomee al ezu wied is en dat ze diej ieër hent ene zoon te han, dè preester wèëde geet.

Der Macheel is al get ouwer woàde. Werk en uvverlèëg hent 'm sjtil gemakt. Noe sjteete mit groeëte owwe te kieke en e laacht en zet: väöl geluks, jong, en de andere zage: ‘och joà, väöl geluks, och’. Ze zage: ‘me zow 't benao vergèëte.’

't Waor der Barthelomee te mood, wiej 't ingen is, dè väör de usjte maol der prèdigsjtool zal motten opgaò. Diej iggen kirk zitte, zunt nit koàme vur te loestere noà 't woàd Goddes. Ze zunt koàme vur te zieë, watte kint en wiej dattenet aafbringt en offe nit zal blieve hange iggen prèdig. Der Barthelomee zal durch gen durp motte goà. Iggen durp wete de luuj, datte koàme zal en ze zitten aggen däör te wade of aate gen vinstere. Der Barthelomee geet nit durch gen durp, mè durch de weie. E zet: ich mot der Mertens adieë zage. En went de mam zet: ‘Zow vèr nit leever durch gen durp goà,’ zette kot-aaf: ‘nee’.

An de poàt van 't Séminèèr sjteet der ouwe president. Ze gunt lants 'm durch. Ze dunt der hood aaf väör der president en gunt lants. Ze woste, datte dao zow sjtòa en went ze lants zunt, waate ze: van dèm hingt alles aaf, ezu wiej in e leger de saldaote van ene generaal. Hun wetensjap en kinnes, hun geloof en deugd, alles, hun gans lève. Dè hat e book gesjrève uvver de theologie en daonève sjlaag gelivverd mit Dominikane en Jezuiete. E waor i Leuve

en zow dokter wèëde in de theologie. Doew hòalete ze alle Dominikaner-theologie-gelieëde, die ze vinge koeëte bei-ee en 't wòad 'n promotie wiej ze i Leuve zelève nit waor gewest. Me koeët 't huure bis aggen däör. 't Waor es went inge zieng commandos gaof. Diej verbei komte, blefte sjtoà loestere. Wè gewonne houw, ka ginge zage. Mè de ganse gelieëde Dominikaner-orde wos, dat ze op e-nujts zowwe motte goà sjtoedeere vur dè nuje dokter bei te kunne howwe.

Dò wet vertild, dat zienge hèërnonk pastoeër waor op e boeredurp. Dao gonge - wiej e nog sjtoedent waor - hèr en da naom e ander sjtoedente mit, diej der hèërnonk de ouw gries haor noggen loeët i jooge. Dè zoot dan in zienge groeëte sjtool en loesteret en ergeret zich en sjloog mit de vuus op der sjtool en reep: ‘dat is verkieëd... dat is nit woeër... doe bis ene ketter...’ en da lachete ze allemaol en dronke ze op de gezondheed van den ouwe pastoeër zienge bitste wien... en waor 't wir good. Mer 't waor väör der sjtoedent der aaleup... wiej datte bei de promotie zow motte doà.

Ze vertille nog mieë van 'm en wiej ze de poàt i gonge, woste de sjtoedente 't allenei: went de pèëd woate gekeurd, gong der president kwantsies nao 't bisdom en lants de pèëd en woeë ene hings sjtong va bezunder kalieber, blèffe sjtoa en vergoot der bussjep en 't bisdom.

En doch waor der president mer e kink. Wente bènet, houwe 'n troerigheed in de owwe, wiej e kink, dat nuuks hat en alles vrogt... da waor e onbeholpe en beddelend... wiej e kink.

En daomit waor 't program aagegeve väör gidder preester: ze motte kling blieve wiej e kink in 't gebed,... ze motte hun land nit vergèëte, 't vieë en de luuj, 't koàn en der terref. Mè ze motte väöl sjtoedeere. Dat hent ze nuuëdig oppene prèdigsjtool en iggen kristelieër en ezoeë.

Gidderinge hat in 't Séminèèr e kèmerke. Dao is 't sjtil. Dat is, dat ze de welt zowwe vergèète. Boete zunt beum en in de beum sjpilt de zon en in de zon de väögel. Da kumpt de welt, nao 't kèmerke i. De ganse welt... diej bei der Hakkeret aavingt. Dao hingt noe 't zonlit an de moere, en op de tapieët in de groeëte kamere en blujje de dahlias iggene kollef. 't Koàn en der terref sjtunt op de gewande berg-aaf en bis onde in de dille. Ene boerejong geet mit e medje nogge veld. Ze lache en plukke bloome, roeë en blao. Ze werpe de bloome nòggen loeët i en sjnappe ze went ze valle. Ezu werpe rieke luuj mit geld, went ze wille laote zieë, wiej riek dat ze zunt. Diej twei, die dao gunt, zunt riek, nit a geld. Ze hent de zon, 't lit, de bloome en 't lève.

‘Zondig is cramignon.’

‘Kumste?’

‘Ich kaom!’

Der Barthelomee vaggene Hakkeret geet nèven 't Virginie. Der Barthelomee wurpt bloome nòggen loeët i en kalt en 't Virginie loestert en laacht.

Waoväör nit? Zunt ze allebei nit vrei? Nit gidderinge, dè der toog aa hat, zal preester wèëde en 't is 'n ier, went inge der mood hat nog in der litste owweblik te zage: ich goàn nò heem. Went me geeslich wet, mot me alles verlaote en eenzaam en alling durch 't lève goà.

Virginie?

Der Barthelomee kiekt nao der terref en rupt nog ins dè naam, mè dan is alles-e-weg, en väör 'm op 't deuisjke sjteet 't kruuts. Christus hat der mond op va pieng en de heng zunt in de kramp um de nègel gebaoge. Nuuks in de welt geet zonder leed. ‘Ich han de welt erluuëst i leed. Och preester wèëde geet nit zonder leed.’

Da geet de bel. Der Barthelomee sjpringt op en ginge ka an 'm zieë, wat zich in zieng zieël hat aafgesjpild.

Nee, Barthelomee, ezu geet dat nit. Wè der duuvel wilt oetdrieve, mot dat andesj doà. Wat hot dèr gezaat?: ‘Vade retro, Satana!’ en wiej hot dèr 't gezaat? Fosj en hel? of sjtil en troerig? Dan zit der ene verloàre man.

Iggene beuisj sjwerft noe der Mertens durch 't hoot. E zow wel riek wille zieë, der Mertens en der ganse beuisj wille kope, de beum, de väögel en de deere. Waat Mertens, ich goàn mit uch, ich jaag mit uch, och iggene wingter i sjnieë en ies. Ich zal der beuisj gèle: went mie vadder sjturft, erf ich der Hakkeret en der Berghoof.

‘Dèr Barthelomee? Ich daat...’

Der Mertens hat ene glans iggen owwe. Dè zow 't versjtoà, wente der toog oetdieën en mit 't Virginie...! En der groeëtvadder? Dè zow 'm koàme hoàle en zage: ‘doe bis der litste van de Groonesjilds. Nit gidderinge ka preester wèëde. Mit dieng vrung, der Sigorski en 't Heiknipke is dat andesj. Vèr Groonesjilds hent vitsig hektare land. Twientig boender wei en beuisj. Ver hent keu en pèëd eh ene ras. Twei honderd jaor hat os famielige oppene Hakkeret gewond en noe hent vèr der Hakkeret gegole. Vèr zunt verwant an al de groeëte boere rontelum. 't Heiknipke is och ene boerejong. Mè de Peel is urm. Oere en oere wied is hei en dannebeuisj. 't Land verzoert onder de danne. Och noe, Heiknipke, wieste de kap mit de eekel nit mieë drugs, biste nog ummer e menke van de hei. Doe bis wiej de havver en der terref op 't zand. Heit dèr 'n hektare van ozze leem, dan zot dèr ozze Herregod danke op de bloeëte knee.

Wir is der Barthelomee op zie kèmerke. E sjteet aggen vinster. E ziet nuuks van 't Séminèèr. E ziet der Hakkeret, de poàt, de daak, de gewande, 't durp Lutterendal, 't Virginie. En noe gans duudelich huuëte de wäöëd oet de Hillige Sjrif, diej der duuvel sjprook tot ozze Herregod: ‘Dat alles zal ich dich gève, wenste neervils en mich aabens.’ Mè dan richt der Barthelomee zich op en e rupt en sjreit. Dao is ginge dè 't huuët. E sjreit in de zieël en wurpt zich neer väör 't kruuts: ‘Vade retro, satana, gank-e-weg, satan. Der minsj en de ganse welt left nit va broeëd alling.’ En noe kriesjt der Barthelomee en e bent en e wet kling en e wit, datten 't nit alling ka oethouwe. E hat ozze Herregod nuuëdig, en wiej klinger datte wet, dao vuur 't kruuts, des te groeëter wet zieng zieël.

De jaore gunt um. I sjtudie en gebed, vallen en opsjtoà in der sjtried. Mè dat is noe eemaol 't werk van der duuvel, sjtried en plaoge, tempteere en plaoge. Landsem zinkt de kraft Goddes in zieng zieël en wente preester wed, gift der Barthelomee an Christus alles, zie hats en zie lève, zie versjtand en zieng zieël.

E'n is bleek wiej inge dè 'n lang rees aater der ruk hat, - dè murge van de preesterweiïng - en wiej inge, dè väöl hat mitgemakt; mè, e geet nao de preesterweiïng mit ene glans van de zon in de owwe... nit van de zon, diej uvver Lutterendal sjiengt, mè van 'n zon oet 'n ander land, woeë de hillige woeëne va zie durp.

Ze kaome de kirk i: der Hoeëgwurdigste Hèër Bussjep, honderd geesliche, dan de preester-candidate.

Ze gunt in 'n cadans va links nò rets, me ka mit paraminte nit andesj goà. Landsem gunt ze, in 'n cadans, nò links, nò rets.

Der urgel sjpelt en ze zinge: ‘Sacerdos et Pontifex’.

De madam er der Hèër Groonesjild zitte al ao, och de nonke en de tante!

En der ouwe Hèër Groonesjild en de madam en 't Truuke.

Ze zitte aovenaa rets,... in 't midde van de kirk. Godzegedank, dat ze 't bitste aa hent. Nit väör dit of dat! Ze drage 't bitste wat ze hent wal ins väör de luuj. Hej nit! Dat zunt noe hun paramente. Gister gonge ze nog mit de flattesjup durch gen weië en de vroluuj Nauwe de klompe aa, mesjie mit e loàk iggen zukke.

Wat dunks uch, ouwe Hèër Groonesjild? Wiej is 't? Dèr woolt der Hakkeret en der Berghoof bei-ee doà en der Barthelomee, der litste van tien generatioene hei der grutste van de Groonesjilds motte zieë i Lutterendal.

Aggen elter zit der Hèër Bussjep i vol ornaat. Um 'n heen sjtunt de professore en kanunnike en dèèkes en geesliche, alles i vol ornaat. De zon sjiengt oet de hoeëg vinstere in 't good van de

paramente en op 't gezich en op de heng van der Bussjep en de geesliche en och hei en dao op 'n goote brosj en 'n oerkitte.

Daò sjteet der Hèër President, ouwe Hèër Groonesjild! Zit dèr 'm dao sjtoà? Wieväöl Hektare is e gans bisdom? Ich sjprèëk nit va keu en pèëd, me van de luuj. 't Hat in gans Limburg vunf honderd durpe en sjtèë en gidder durp hat zieng boerehääf.

E sjteet daò!

'Accedant qui ordinandi sunt!'

'Komt naoder, wè geweid mot wèëde'. Ze wedde aafgelèze: och der Barthelomaeus Andreas Johannes Groonesjild. De famielige Groonesjild hat van wiej e begon de namen aaf te lèze, der aom op gehouwe... noe, hoste ze. Ze hent zich sjtil gehouwe, nee sjravele ze mit de veut en rammele de pedskupkere an de oerekittes en de kling goote kaoverkittes. De Groonesjilds hent brei rugke en gidderinge hat vitzig hektare land. Ze zunt gewend hönne naam aaf te huure lèze van der prèdigsjtool van de doeëdelies. Ze hooste en humsje!

Kiek, ouwe Hèër Groonesjild, dao is der president.

'Scis illos esse dignos?'

'Wit dèr, dat ze wurdig zunt?'

Dat is wiej bei 't oerdeel. Bei 't oerdeel zal ozze Herregod vraoge, wos dèr, president, dat ze wurdig waore? De geesliche en alle luuj kiekke nao der president. Dè sjteet dao en drupt de verantwoordlichheed, nit va zie lève alling. Mè van al die twientig preesterlèves en va honderddoezend luuj. Dat is ene laas dem e al jaore drugt. Der Hakkeret en der Berghoof zunt mer twei boerdereie.

Der President drugt de zurg väör al die preesterlèves en van al de luuj in 't bisdom. E hat get in de sjtim. - Is 't 'n traon? Get wat 'm tège hilt? E sjprikt: Troerig sjprikte! Of is 't vruid? Wiej went inge kriesjt va vruid: Quantum humana fragilitas nosse sinit: Väör wat misje-mäöglich is, weet ich en getuug ich, dat ze wurdig zunt väör dat ambt.

Hat inpen ezu motte sjprèëke zelève, wente 'n boerderei oetgaof?

Deo Gratias: Godzegedank.

Godzegedank, vèr zunt dao! dut de poàt op, vèr gunt i.

De luuj waore sjtil. Noe bewège ze zich 't Ergste is verbei!

Wat noe kumpt is e zitte en sjtoà, e goàn en koàme, bène en zinge.

De Groonesjilds zunt minnigmaol aggen doop gewes en bei de usjte hillige communioen en bei trow-feierlichheete. Ze weete: In de natoer zit de oerkraf van de welt. Iggene oethaot geet die krat durch de beum. Ene boer wit, dat, wenten 't zaod igge veld oet-

wurpt, dat die krat in 't zaod wirkt. Der terref kumpt oet en wist. Och in 't vieë is dat! Ze hent oppene Hakkereth en oppene Berghoof usjte klas sjtambook vieë. Diej oerkraf van de welt geet durch de wolke en sjleet mit der blits in de beum en de hoezer. Hei in de preesterweiïng koàme alle Sacramente beiee. Hei is de oerkraf van de zieël. Diej kumpt oet gen himmel en zonder dit Sacrement is de ganse welt a nuuks. Rieke boere wèëde urm luuj en verlope kels zonder geloof. Vròluuj wèëde sjlave of deere zonder 't preestersjap en 't land verermt en verzowt zonder dat.

Hèër president, ich dank uch, bent der ouwe Hèër Groonesjild en e versjteet de waoëd, diej e och urges i zie book hat gelèze: ‘Tu es, qui restitues hereditatem meam mihi... Dèr geft mich mieng erfsjap truk’.

Wiej de Israëliete nò 't hillig land i trokke, verdeelete ze 't land. Gidder sjtam krep zie deel. Alling der sjtam va Levi krep gee land. Dat waor der sjtam van de preestere en dè zaat en bènet: ‘Tu es, qui restitues hereditatem meam mihi’. Dèr, Hèër, geft mich erfsjap, nit i boendere land, i weie en gewande, mè Dèr gift mich de zieël van 't volk!

Der Barthelomee, ocherm! E kriet 'n wurdigheed, diej benao nit te dragen is. De jong preestere allenui, ocherm, ze zunt wiej kinger, gesjlage en uvverweldigd. Wiej Christophorus mit ozze Herregod oppen sjowwere. Ze zulle ozze Herregod motte drage en 't is ozze Herregod, dè 'n drugt.

Dan geet der urgel; oet alle registere! ‘Te Deum’ wet gezonge. Dan ka me sjtoà en is alles good en gedoà. ‘Tu es sacerdos in aeternum: dèr zit preester in ivvigheed’.

De usjte hillige mis.

DÈR mot nit vraoge, we i Lutterendal de sjpruch makt väör de primiets? Diej makt der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke. E ka flatte sjpreie, montoere make en sjpruch. Dat is alles! Andesj kanne nuuks en daomit kumpte durch de welt.

Der Mong va Lieëne makt de sjlèèg toe, midde op der daag, noe iggene oethaot. E deet de pittrolslamp aa, zit zich der brul op en vingt aa en sjrieft.

E kan och nog mees-lane en dat is e sjwoer werk. Mè sjpruch make is sjwoerder. Väör mees te lane hoft me ging sjlèèg toe te doà en da hat me och ging pittrolslamp en ginge brul väör nuuëdig.

Der Mong va Lieëne vorwerkt uvver 't papier, heen en wir, en lust hel op en sjrieft van 't murges bis 't ovves. Da geete troerig nogge bid mè e sjteet midde iggen naat wir op. E kriet drei daag en drei nate geen ow toe. Went de jonge aggen vinster kloppe en roope: wie is 't? reegte zich op en vlokte en tempteerte en rupte: ‘Makt uch-e-weg, andesj kom ich mit de gaffel’.

Der Mong va Lieënen wit, dat van die sjpruch zie lève aafhingt. Wente ze nit vèëdig kriet, kan-e-zich beiee pakke en oet Lutterendal weg goà woëne, urges in e vrem durp, woeë gingen 'm kint. Hei iggen durp zulle ze 'm oetbelache en zage, datte nuuks kint.

Mè nao drei daag hatte ze:

I leef en leed
Preester in ivvigheed

Heft op ur ow en och ur hand
en zent de luuj en gans 't land.

De bitste bloom, diej gève vèr;
Dèr geft de Hostie, ozze Hèër.

Ene sjproch is nuuks went me 'n 'm ezu op 't papier ziet sjtoà. Dè wet ieësj get, wente i roeë en gèël littere mit blao en goot bemold hingt in ene baog.

Ezugaar der Mong va Lieëne hei dat nit gedaat, mè noe, wiej der meester de sjpruch hat opgehange, dong e zelver de kap aaf en loos e ze es wente ze de usjte kieër i zie lève hei gezieë.

Mong, dat is forsj!

Nit woeër... jonge. Ze kunne koàme en ze kunne ze zieë en lèze. Pastoeër kompt och. Ins kiekke wat dè zet. Pastoeër hat der

sjtek bei zich en wiest mit der sjtek lants de littere en wente ze gelèze hat, geete wiejer, mè dat kumpte wir truk en da zette: ‘Ich zaan: ich weet nit wè ze hat gemakt, mer ich zaan: dat is ginge gek, dat is forsj!’

Der Mong wilt nog get zage. E wilt zich bedanke doa, mè dat zow ezu vääl zieë es wente zèët: dat han ich gedoà en dao sjamte zich väör. E kiekt de jonge aa en diej zage: ‘Morjuuts, dan is 't good, vèr gunt’.

Dao zunt i Lutterendal zeszip pèëd, mesjie nog mieë. Went 't ovvesklok loewt wéëde ze oet gen sjtel gehold mit roeëze in de mane en flieëte in de sjtuuts. Ze zunt rond en dik gevoord op de weie en van de klieë. De jonge hent de pèëd geweisje en geroskamd en gebeujsteld.

Hoo-la!... Hoo-la! Dò koàme ze. De jonge zitte drop. Lot ze mer ins goà. Allé! Hopla! 't Is nit gemekkelich de pèëd in der wèëg te hauwe. Dao zun'der, diej vèëge lants der graaf en sjlunt de watsje oet de berm.

De jonge trikke de pèëd de kup de hugden i en galoppeere ‘noggen boom’. De luuj wieke zich lants de berm. De Harmenei kumpt sjpèlentère der berg op.

Der Hèër Barthelomaeus vaggene Hakkeret zit in ene landauer. Nèven 'm pastoeër. Väör 'm der Macheel mit de madam.

Ezu wet der Hèër Barthelomaeus igeveurd.

Der Hèër lieërer zet 'n sjpruch op van oet der baom van der hoeëgen hood en oet de deepde va zie hats en went ze der Hèër Barthelomaeus nò heem hent braat, sjtunt de jonge bei-ee en zage: ‘Ezu wied hent vèr 'm: Wat noe nog?’ Ze sjtunt onde iggen sjtraot bei de bäög.

‘Wat noe nog?’

Dò motte nog ventjes op de bäög vasgemakt wèëde.

Da mak ze vas.

De jonge kiekke zich aa, mè ginge dè zich verreurt.

Wat is 't?

Is get nit in èader?

Ze hent der wink huure joenke in de sjoàresting en van 't Belsj huuët me de klokke loewwe! Dat is rèën.

Murge rent 't.

Ze gonge nao pastoeër en zate: Zow rèèn koàme, Hèër?

Pastoeër sjtook der vinger iggene mond en doe sjtoken 'm nòggen loeët i en doe zate: ‘Rèèn...?... Murge is 't good!’

‘Da zit 'r och bedankd, Hèër,’ en doe gonge ze.

‘'t Wet good.’

‘'t Kumpt ginge rèèn!’

Mè wiej de jonge 't Zondesmurges in alle Herregodsvrugde opsjtonge väör de keu te melke, rènet 't oet alle wolke en van alle zieje en 't water kompt der bergaaf durch de ziep en van de sjwung lants gen wèèg en van de bäög iggen durp waore mer get koàde mieë uvver en get päöl en wiej 't väör de hoeëmis loewet en der Hèër Barthelomaeus zow aafgehold wèëde, gong pastoeër mit de koerjonge en de vereine en de koerkap um, es went 't väör e begreffenis wuur gewest.

Motte de vane mit?

...en went ze kapot blieve, mit motte ze! Me ka nit good aanème, dat ozze Herregod zelver väör 't wèèr zurgt. De theologie zet dao nuuks uvver, obsjun 't wèèr os boereluuj mieë interresssieët es minnige ander zaak, woeë ganse beuk uvver gesjrève zunt. Ich dink par exempel an de theorie van de Praedestinatioen... en ezoeë.

Went 't de ingele zunt, die väör 't wèèr zurge, da motte ze zich sjame huuj op ezunne daag. Minsjegedink is dat de usjte maol sèr Lutterendal besjteet, dat inge de usjte mis deet. E minnigmaol i zie lève hat pastoeër zich gebend väör rèèn, went de weie iggene zaomer verbronge van de zon, mè dat zunt sjtraove väör de geheem en öffentliche zung van de welt. Dat is good! Gisterovvend hat pastoeër der natte vinger de loeët i gesjtèëke. Dao sjteet in de hillige Sjrift: Wè an der berg zet: gank e-weg, en dan i zie hats nit twiefelt, dè wet verhoeëd' Mit ene berg hat pastoeër 't zelève nit probieëd... en noe, gisterovvend hatten 't wille probeere mit 't wèèr, me 't hat nuuks genotst. En diej dao noe van oet gen kirk iggene rèèn der berg aaf gonge, pastoeër en de vereine en de luuj, diej waore wiej gesjtroft en gesjlage.

Ze gonge wiej gesjtrofde luuj, in-ee gekroàpe en flot berg-aaf.

Wat hei dat 'n pracht kunne weëde: went ze trukkomte vaggene Hakkeret, de sjutterei väörop mit de bielemenkes en der kunnik mit de plate - de harmenei mit de instrumente, - de ingelkere in 't wit en 't good en 't roeëd en 't blao en pastoeër mit de zon in 't goot van de koerkap en ene zilvere glans in de witte haore en twei patere nèven 'm en der Hèër Barthelomee, ocherm en de madam en der Macheel en al de nonke en tante, mit gidderinge vitzig bis vofzig Hektare op 't gezich en oppene ruk. Noe hent ze der leem an de gewieksde sjoon es went ze dizze murge al 'n Hektaar of ezoeë igge veld heien umgeplogd. -

De kamere sjieëte!

Lot mer, jonge, 't fes is a nuuks! Mer iggen kirk zoot der kuster der urgel aa, dat de blosbelk benao basjtete en de jonge goove wink, dat der kuster 't nit beiheel en ze zonge dat de roete en de

huuj befde en vaggen elter blefte ze gee woàd sjuldig. Diej zonge ève hel nao 't oksaal truk en ezu gong 't hin en weer.

In der aavank ersjaffet God himmel en èèd en e maket alles good. Mè dò sjteet och in der Biebel, datte ins de welt hat wille laote vergoà... doe mit der zundvlood. Went 't nog ins is, dat de welt zow motte vergoà, mit sjtorm en blits en donder en rèèn, Herregod, lot dan diej va Lutterendal koàme en de hoeëmis zinge.

Pastoeër heel zelf de prèdig. Ezu sjprook e: E zaat: ‘luuj’. zate... en e sjprook uvver tied en ivvigheed en uvver de zung en zaat: went ginge preester wuur, zate, da wuur alles a nuuks. Sjun sjprook e, mer 't litste van alles waor ummer: Lutterendal, Lutterendal väör en nao en 't waor es went inge voet wilt goà, wente adieë zet en nit ka goà en wir trukkumpt. Ezu sjprook der hillige Paulus, wiej-e de ouw luuj van Ephezus nao Milite houw laote koàme. E zaat: ‘Dèr wit van der usjten daag aaf, dat ich in Azië bi, wiej ich al dèn tied ha gelefd in ermood en leed en plaogereie van de juudde. Ich han nuuks van wat nutslich is i mieng prèdig voetgelaote en öffentlich en in de hoezer uch belieëd, juudde en heidene, uvver rui en geloof in Jezus Christus en noe lit der Hillige Gees mich nit mit row. Ich mot nao Jeruzalem en weet nit, wat mich dao zal uvverkoàme, went 't nit wuur, dat ich wus, dat 't uvveral 't zelvige is:... gevenknis en zurg... Ja... en nog, vèr zullen os nit mieë zieë... en dinkt draa... dat ich al diej jaore väör uch han gewirkt...’

Ezu sjprook och pastoeër... en e zaat: ‘en noe wunsj ich uch jonge Hèër in ur lève väöl geluk,... geluk väör uch en väör de luuj, diej dèr 't Waòd Goddes zult verkundige en de hillige Sacramente zult gève... en doew gong pastoeër aaf... en de luuj zogen 'm goà... en e waor ene ouwe man.

Nao de hillige Mis, ocherm, sjtong der Hèër Barthelomaeus aggen kirkdäör. Dao zaat e bruudje e kling sjpruchsken op. En wiej de nonke en de tante en der Macheel en de Madam 't kink zooge sjtoà, zoeëte ze nao der teisjeplak. Wat 't kink zaat, kos ginge versjtoà, mè 't waor sjrikkelich fie en 't is och egaal wat 't zet..... kiek... dat is ezoeë... dat ezu fie klee dink... ezu mer... dat is te fosj!

Noe sjprikt der Hèër Barthelomaeus zelf: E sjprikt uvver de ier en ezoeë, en e bedankt zich en de luuj kieken 'm aa mit groeëte owwe. E sjprikt hel en landsem en gelieëd. En pastoeër kiekt op en uvver de luuj heen en links en rets. 't Doert nit lang mè 't is bèëter wiej 'n ganse missioen, watte zet.

Noe brikt de zon durch de wolke en 't fes vingt aa. 't Doert huuj en murge en uvvermurge en de jonkheed danst der cramignon

lants gen wèèg en uvver de berm en durcch de weie um der Hakkeret heen.

Drei daag doert 't fes en dan is 't nog nit gedoà. Der veerde daag kumpt nog 'n ouw tapt of ezoeë, diej nit good tège der piepesjwaam kan. Der vunfde daag zit der Mertens an der kaffieë mit al de deere oet gene beuisj, de väös en de des en der Mong va Lieëne va Sjildershäövelke. En der litsten daag get erme, oet gen durp. Vriemele en riestevlaam zunt nao ach daag 't bitste en de luuj lache en èëte en alles geet op en de madam zet: ‘et mer da kumpt och sjun wèèr, vèr bakke wir op-e-nujts.

Doe waor 't fes oet en gedoà.

Wus me noe mer, woeë datte kumpt, i waffer pfaar. De hèëre pastuusj en kapläöns, die zunt koàme grateleere, zaten allenei: ‘der Barthelomée, dè kumpt an de Sint Servaos.’ Dink dich ins aa, Macheel, ozze jong en dan op ene prèdigsjtool in de Sint Servaos en doezende luuj iggen kirk. Zoste dao kunne prèdige, Barthelomee, in de Sint Servaos? Vèr zulle der jong oetsjtoffeere tège der fiengste. Ich maak 'n wed, dat der Bussjep dao och aa dinkt. E zit mer nit ezu der usjte der bitste op 'n groeëte plaatsj. Ene minnige urme geesliche, dè i noeëd en ieëlend en mit behulp va gow luuj hat gesjtoedieëd is vroeë, datte e paar sjteul en e deuisjke en ezoeë bei-ee hat. Vèr luuj zullen 'm wel isjtalleere. Ene hèër op 'n groeëte plaatsj kriet allerhande bezuk, och va bèëter luuj en da motte dao-mit op en neer kunne goà.

Ezu bènet de madam vaggene Hakkeret 't murges väör de ummer wèrende Hulfe. 't Waor wal gee gebed, wat ze bènet, mè 't deet toch ene minsj good zich ins richtig oet te kalle väör de Modder Goddes en 'r de kling en groeëte zurg oet-ee te lège. Daonao sjtong ze op, beuget der kop tège de Modder Goddes en 't Alderhilligste en zaat: ‘al kost 't os twei doezend gulde, vèr zulle dat offer bringe’. Ze beuget nog ins en wagkelet dik en rond lants der wiewatersjtee de däör oet.

Ene minsj is vroeë wente wit, datte get doà ka en de vrouw vaggene Hakkeret wos 't en de luuj zoogen 't an 'r en grussete en ze grusset truk.

De beneuminge blefte dat jaor lang oet. 't Waor September woàde en nog waor nuuks koàme. Doe zate ze: kòame! Ze houwe iggen durp alles organizieëd, wiej mit de doevve. Diej van de pos zouwe der breef an der Frens va Hanne gève en dè zow der mit lope nao 't Antuuëntje va Kriske en dè nao 't sjefke van Liebeke. Ze zowwe doà ezu wiej vreuger mit de doevve. Went 'n doef komt va Brussel of van Antwerpe, da woad 't urm deer in ene zak gedujt, dat ze benao der hals brook en da woàd geloope, en der inge nao

der andere leep en sjnappet de doef en sjwong ze uvver nao enen andere. Ezu zowwe ze lope van oet gen durp mit der breef bis oppene Hakkeret.

Mer 't waor nit nuuëdig. Dè murge sjtong der Hèër Barthelomee op de pos te wade, wiej der facteur mit der poszak op 'n ruk aakompt. In dè poszak zoot väör jaore vruid of leed. Wè zow 't kunne zage? Kattedraal of Sint Servaos? Kop of munt? Maak op!... Wè hat e mets? 'Sjniej de koàd durch.' Der breeve-zak vilt oeteree: Sièdoenge, pakitte, breeve en dao... dat is 'm! 'An der ieërwurdige Hèër Barthelomaeus Groonesjild i Lutterendal.' Hèër Bussjep, went dèr ins wust, wat in 'n zieël kan umgoà! Dèr kunt 't nit weete. Me hei... diej zoogen 't. Der facteur koeëd 't zieë en och 't Fieneke va de pos zoog 't en der sjeng, dè zoog 't och!

'Ins kiekke...!' sjlikket der Barthelomee. Der Hèër Barthelomee kèëk, bis dat 'm ene sjèèm väör g'n owwe kompt. Doe heel e zich vas an der buro en 't sjweet brook 'm oet en der breef razelet 'm iggen heng en e zaat: 'Dè... dat is 'm!'

Ze zate: 'Hèër, wat is 't?'

'Grieshöfke. Assistent i Grieshöfke!'... 'Grieshöfke?'... Doe sjwegte ze, ezu wiej went e ongeluk is passieëd. Da sjwieege ze och, mè landsem vange ze aa te sjpréëke en zage ze:

'Grieshöfke,... dat is bei Sjarwauwele!'

Sjarwauwele is e kling durpke. Grieshöfke is nog klinger.

Dao is 't aod Selderke pastoer, 'n aod sjravele menke.

'Zit dèr assistent, Hèër?'

Ich kin Grieshöfke. Ich kin och 't aod Selderke. Dè rokt der sjletste toebak, dè 't hat. Dè hat dao alle ze lève honger gelè, Da kan de mam uch wal 't ingt en 't andert mitgève en uch väör 't gans jaor mit sjpek en woàsj oetsjtoffeere. Grieshöfke is 't urmste durp oet de ganse gègend. Diej vlokke en kate van 't murges bis 't ovves. Dat zunt mitstens kirmesluuj. Ich wul i Grieshöfke nog nit begrave zieë.

Der Barthelomee hoeët 't litste nit mieë. E gong der berg op nao heem es wente ene ganse zak breeve en pakitte krège hei.

Ze zoogen 'm koàme. Dao kumpte! Ze zoogen och, datte sjwoer droog en landsem gong. 't Kumpt op 'ne boerehoof van alles väör. Van alles ka passieëre. Noe is 't 'n koo diej miskoft, dan e pèëd dat vervangen is. Gidder daag get andesj. Mè wat noe waor passieëd waor sjlimmer: Der Bussjep va Remung sjikket ene Groonesjild nao Grieshöfke. Dat waor nog zelève nit passieëd, dat inge oet de famielige nò Grieshöfke waor goà woeëne.

Is dao nuuks aa te doà?

Nee.

Ins kiekke... der breef?

Grieshöfke.

Millioene.

Ver beneumen uch es assistent i Grieshöfke.

Assistent!...

Da hent vèr al diej doezende oetgegève das doe assistent zos wèëde i Grieshöfke?

Der Barthlomee hei noe zieng usjte prèdig motte houwe. E hei motte zage: ‘Sjamt uch!’ en ezoeë. Mè e zaat nuuks. De usjte prèdig is ummer de sjlimste. E sjwèg. E doop andesj. E gong nò gen kirk en zoot dao op de litste bank en vraoget ozzen Herregod: offe dat wool en dè zaat: Ich how ging bèëter plaatsj väör dich... andesj hei ich ze dich gegève. En doe waor 't good en der Barhelomee gong nò heem en zaat: Ich bin content, ich kan mich dao landsemaa iwerke mit prèdige en ezoeë en da... zal ozze Herregod wal wiejer zieë.

Grieshöfke

PASTOEËR Selderke va Grieshöfke zoot aggen deuisj zich der breveer te bène, wiej der Barthelomee i kompt. E kèëk uvver der breveer heen nò der Barthelomee en zaat:

‘Jonge minsj!... aha! en wat is uch gevellig?’

Der Barthelomee sjlikket get-e-weg en zaat: ‘Ich bi durch der Bussjep benomd es assistent i Grieshöfke.

't Aod Selderke kreg der mond nit mieë toe, dong zicch der brul aaf en laat der breveer oppen deuisj... mè doe zate: ‘aha... der Hèër Bussjep...! E sjikt mich ene assistent... presbyter assistens!... Ja, dat is net! Noe!... 't presseert nog nit... Der hoft nit sjnak te koàme... Ich zal 't uch wal laote weete, wienieë dat dèr kaome mot.... Bis noe, kan ich alles nog doà.... Ich prèdig... ja, jonge minsj, ich weet wiej 't mit ur prèdige is.... Dèr jong luuj, dèr prèdigt och! Dèr prèdigt oet de beuk. Wat hat dèr väör prèdigbeuk? Bossuet, Lacordaire? Went ich in diej vitsig jaor, dat ich hej bin, ezu hei geprèdigd, da wuure ze mich allemaol van 't geloof aafgevalle.... Ging litteratoer op der prèdigsjtool, jonge minsj. Dèr wit zelver, wiej 't i Frankriek sjteet. Hent de prèdige van Bossuet en Lacordaire get genotst? Went Lacordaire op der prèdigsjtool sjtong, waor de kattedraal i Paries vol mit doezende luuj. Ezugaar op de beechsjteul zote ze. Ze heie bèëter in de beechsjteul kunne zitte, wiej bei der pastoeër van Ars. - Dè prèdiget oet 't lève! - Mesjie zult dèr zage: dat waore ging prèdige. Mienge leeve minsj... wiej kunt dèr oerdeele uvver prèdige.... Nee, nee, nee, ich verwiet uch nuuks, ich wil mer zage... me mot nit prèdige oet de beuk, mer oet 't lève, fosj oet 't lève. Dò waor ins ene pater hei en dè prèdiget uvver de praedestinatio sanctorum. Dè hei mich 't gans durp wild gemakt. Hei mot me aavange mit 't vieë en da landsem via de gewande en de luuj opklumme nò de ivvigheed. Went dèr komt - 't presseert jo nog nit - dan zal ich uch dat alles nog ins breed en lank oetee-zitte... Prèdige kan ich nog, och kristeliere en biechte en umdat ich verantwortlich bin, gèèf ich dat och nit oet gen heng, bis dat ozze Herregod zet: ‘Sebastiane, Zephyrine, Selderke, ascende superius: gank hoeëger op.’

‘Hat dèr gelope?... dèr sjwit!’

‘Nee, ich han landsem gegange.’

‘Sjwit dèr dan ezu gauw?... Gut zitte. Zet uch mer dao! Zoeë, da kunne vèr bèëter kalle... 't Is wiej ich zaan: ich veul mich nog jonk en sjterk... en dan, woeë zot dèr woeëne?... 't Bitste is,

dat dèr mer nò heem gut en went ich uch nuuëdig han, zal ich uch laote rope. Giddenvals bin ich der Hèër Bussjep zier dankbaar, datte ezu good is gewes väör mich te wille helpe. Mesjie kanne uch gebroeke in 'n groeëter pfaar of bei ene Hèër, dè ouwer is wiej ich.

Doe sjtong der Barthelomee op, ezu wiej ene kranke minsj opsjteet, zich vashouwend mit de twei heng op der sjtool. E sjprong rèèt en wool pastoeër Selderke de hand gève en nò heem goà, doe zaat pastoeër: “A propos, wiej is urre naam?”

“Ich heisj Barthelomaeus Groonesjild.”

“Barthelomaeus, dat bevilt mich, dò zunt nit vääl Barthelomaeusse op de welt en diej ezu heisje zunt allemaol good. Barthelomaeus, dat is der brommelekunning! En da Groonesjild? Da zit dèr va Lutterendal! Dicitur, fertur, narratur, ze zage, dat wuure groeëte boere.... Jennemieke! kom ins hei... Jennemieke, alzoeë, dat is der Hèër Barthelomaeus Groonesjild va Lutterendal, durch der Hèër Bussjep benomd es assistent i Grieshöfke. Mer ich zaan, wat is hei te assisteere? Ich han assistentie genog en mieë wiej genog an uch Jennemieke. Wat zat dèr? Ich zaan, e kan nò heem goà,... nit? Jennemieke?... ming dèr va nit?”

't Jennemieke sjtong dao mit de ellebäög iggen zieje en zaat: “Sjamt uch get.”

“Jennemieke!”

“Ich zaan, dèr must uch sjame!”

“Jennemieke, ich han gee werk”.

“Der Hèër kan hei van uch vääl lieëre!”

“Ja, dat is richtig:... dat sjtimt.”

“Woe zal der Hèër da woeëne?”

“Bei 't Mieke vaggene Tievelder. 't Mieke wed och al aod aa en 't hat mich ins gezaat: 't zaat: 't wuur mieng grutste vruid ene Hèër in mie hoes te han.”

“Es assistent?”

“Laacht nit, Hèër. 't Mieke vaggene Tievelder is e braaf minsj en dat hat zich alle ze lève daoväör gebend. Ich goàn nò 't Mieke. Lot der Hèër de pfaar ins zieë”.

“De pfaar? Da komt hei an de vinster! Kiek, hei dat is de pfaar!... en dan is hei, - komt mer ins mit - hei aater 't hoes, dat is der mostum en dao aater, dat is de wei... de pfaar?... Went dèr twei sjtond i Grieshöfke zit, hat dèr de pfaar van alle zieje gezieë... en mieë wiej genog. Jonge minsj, ich bin hei 35 jaor... wit dèr wat dat is? Mesjie zul dèr zage... dèr het och wal ins 'n andere plaatsj kunne han?... Mè,... hei is alles wat och in groeëte plaatsje gevonge wet: duuëgd en onduuëgd... Ze hent hei ève

good de sacramente nuuëdig en predige mot me uvveral... Ezu dink ich...”

Pastoeër gong mit der Barthelomee durch der mostum op en aaf, lants de selderei en 't sjpoor. 't Mitste wat dao sjtong, waor onkroed.

“Och 't onkroed zukt zie rèët, hei en uvveral”. Doe komt 't Jennemieke. 't Zaat: de grus van 't Mieke: der Hèër zow koàme en 't hei gèër wente noe sjnak kuuëm, väör alles te verordeniere’.

Doe pakket zich pastoeër 't bonnet en der sjtek en ze gonge der berg aaf nòggene Tievelder. Pastoeër wiezet der Barthelomee 't durp: e zaat: ‘alzoeë’, zate, ‘dàt, dat is 'n klaps-favoriet, 'n lekker pèèr, hilt zich waal nit... Dao,... dò wont der kuster zilliger... ich mot 'm murge begrave. E waor al aod, acht en zuvvenzig ming ich... Da, kun dèr dat uvvernème en hei... dat dannebeuisjke is van de kirk. De wolke koàme op. 't Gift rèèn. Hei, dat kruuts lants der wèèg, han ich laote zitte’.

Der Barthelomee waor uvver der usjte sjrik heen. E daat: 't Selderke is ene gowwe minsj. E 'n is vunf en achsig, mer e-n is nog jonk blève... get mieë wiej e kink. Alles is van häöm; de klaps-favoriet... der kuster zilliger... Oze Herregod lants gene wèèg der rèèn en de wolke... en de ganse welt.

Bei 't Mieke komt ene räöëk de deur oet... ene ouwe-luujsräöëk. Get wiej va geramiums van oet 'n kamer, die jaore lank nit is gedoà en geluft.

't Mieke zaat: ‘zit uch allebei’. 't Zaat: ‘Foi’, zaat 't, ‘dat dèr der Hèër wolt voetsjikke’, zaat 't. ‘Ich han mich mie lève lank gebend, dat ich op miengen ouwen daag nog ins 't geluk zow kunne han van ene Hèër hei i mien eege hoes. Ich han kamere genog. Aove kun-dèr woeëne. Twei kamere zunt väör uch. Is dat genog?... En da komt dèr mer ezu gauw es dèr kunt. En wiej pastoeër nog get zage wol, zaat 't: Hèër, dèr wet och al aod aa en väör uch is 't och good. Dèr wit, ich han alle ze lève väöl väör de kirk gedoà... en dat is 't litste wat ich doà...’ Doe sjweg pastoeër en dronke ze 'n tas kaffieë en vertillete ze oet der ouwen tied: ‘Ja kinger’, zate ze en ze zuuëtete en zate... ‘wat is dat lang gelè...’ Durch de vinster veel en sjtriep ovveszon nò gen kamer i. Ouw luuj dinke dan an der ovvend van hun lève. Ze wedde da rujig en sjtil. 't Is es went ze meu wuure, wiej inge dè sjlaop kriet en nògge bid wilt goà. Ezu zote ze dò en sjwegte. Doe sjtong der Barthelomee op en bedanket zich. Pastoeër kloppet 'm oppen sjowwer en 't Mieke goof 'm de heng allebei. Der Barthelomee volt zich wiej e kink en waor troerig en content en gong nao heem.

Op Sintermees - der usjten October voor der Mertens mit ene

groeëte zes tonner en twei pèëd d'r väör en volbelane va Lutterendal nao Grieshöfke zes maol berg-op en zes maol berg-aaf. E hauw mieë wiej drei doezend kilo op der waltel. Grieshöfke zelver liet och op ene berg. Dat waor der zivvende en der sjlimste berg. Wè dat lapt mit drei doezend kilo en mit twei pèëd nao ezun rees, väör dem en väör dem zieng pèëd kunne ze de vaan oetsjtèëke. Dat motte pèëd zieë, diej... ju, aatrikke, dat de kittens krake en 't vel van de pèëd zich lants de zieje druvver-heen let wiej zilder... En dan ‘voes’, ‘broeng’ en dan der Mertens... ene duuvel, andesj geet it nit.

‘De vaan oet’.

Mè i Grieshöfke hent ze ging vane. En went ze vane heie gehad, heie ze vergèëte ze oet te sjtèëke. Diej va Grieshöfke sjtonge mer dao en kèëke nò de meubele.

Der Mertens zaat wiej e truk komt: ‘Ich zaan’, zate, ‘dat is gee volk’ zate. ‘Ich han ze van der wagel aaf motte howwe. Ze heie mich de kloemele van de kaar aafgesjtoàle... Dat ezunne Hèër, bei ezu volk mot woeëne... Gut-e-weg... dat is mich te fosj’.

* * *

Der Barthelomee houw zich de kamere bei 't Marieke vaggene Tievelder aoven-op igerich. Dao sjtong der büro, groeët en breed väör vääl te sjrieve, prèdige en ezoeë, - ene deuisj väör draa te zitte went bezeuk zow kaome en zich get te vertille en - de bibliotheek mit groeëte glaze dääre, vol beuk. Alles van 't bitste eeke hoot - alles ezu fie es went 't väör bei de Sint Servaos wuur gegowwe woade. Wiej e kink mit zie sjpèëlgood waore geluklich mit zie kèmerke, wente dao zoot an der büro en rondkèëk. - Ezu is ene sjriener vroeë - gans in der aavank - wente get hoot hat, 'n zèèg, en ene hamer. Wè da kumpt en zet: ‘sjriener, hat dèr tied väör mich väör e keske te make of ezoeë, dè kriet 't gemakt en haof väör nuuks en e zal draa wirke van 't murges bis 't ovves en de luuj op 'n sjtraot zullen 'm huure zinge en fleute onder 't werk. Mesjie makte an 't keske hei en dao nog e krultje. Dat sjtikte oet, ezu mer va loeter vruid. Mè went ginge kumpt, da sjteet der sjriener igge wirkes. E sjteet aggen vinster en wente dao meu is, an de sjaafbank, mit sjwoeër gedanke. Mit ene geesliche is dat evvel andesj, dè hat ummer werk. Ene geesliche mot zie lève lank sjtoedeere. Dat hent de professere in 't Séminèèr ezu minnig maol gezaat: Dinkt draa, dat dèr ur lève lank sjtoedeert. Zie zelver, de professore hent dat och gedoà. Went me bei ezunne professor is en dao zit, da zage ze: ‘ja’, zage ze, wat dèr mingt, is nit

ezoeë... kiek hei in de Theologie van Dr. Mannens sjteet 't andesj'. En da sjtunt ze op, gunt nao de bibliotheek en krieje zich de Theologia Dogmatica, Pars Secunda en zage: 'ich dink, 't sjteet ongevèèr op pagina twei honderd veer en zessig...' Ezu dunt ze. Der Barthelomee waor och opgesjtande van aate der büro en ehouw och ezu gedoà, mer e zoot 't book wir sjnak in de bibliotheek, ummesj op pagina twei honderd veer en zessig sjtong nuuks bezondesj.

Dao sjtonge nog mieë beuk: Sacra Liturgia, twei deel..., Theologia Moralis, twei deel van Aertnijs-Daemen... de kirkgesjiechte van Dr. de Jong en diej van Habets. E hat de bibliotheek toegedoà. Aater glaas zunt de beuk kaod wiej ies. E hei beuk motte han, 't is egaal wat, theologie of moraal, die werm zunt van 't lève, die nit alling sjprèëke tot 't versjtand, me tot 't hats... beuk wiej de luuj. An de luuj wet alle theologie werm. Went me ze ziet, de luuj, wiej ze dao zitte iggen kirk en me dinkt druvver nao, wat ze nog nit weete, da wet de theologie werm van de luuj. Och de moraal! Ezu muste de luuj zieë en ezu muste ze doà. Me ze zunt andesj en dunt nit ezoeë. Lot mich prèdige, pastoeër. Ich wil prèdige... Jonge minsj, prèdige?... Wat zot dèr prèdige? Litteratoer...? oet Bourdaloue... Dèr wit, wat ich uch han gezaat... 'ich' prèdig. Ich prèdig al vitzig jaor en... hat 't mich get genotst? Der kint diej va Grieshöfke nog nit. -'.

Wè werk wilt ha, dè zukt. Och der Barthelomee zoeët werk. Iggene wingter 't ovves ka me ze bei-ee roope iggen sjoeël um dao lits te gève. Dat zalle doà. Wat zal dat 'n vruid zieë, wente-ze dao ziet zitte en loestere, de ouwe en de jonge. Ze zulle riek wèëde, de luuj; riek is nit, wè geld hat, mè wè get wit. Teuntje va Vöskes Piërke, pas 'ns op, wat ich dich vertil... doe bis alle-ze-lève ene gewieksde sjtreuper gewes. Doe kins 't lève van de deere, van väös en des... Vöske, kins doe 't lève van de genade... dat aavingt bei de doop mit geloof, hoop en leefde en dat nit kapot te kriege is, och wenste de leefde nit has... Lèès mer ins in de encycliek van der Paus... dao sjteet 't. Wens doe, Teuntje va Vöske, 'n doeëd zung has gedoà... da biste bang, da sjreitste va heemwieë nao der biechsjtool en van angs väör de hil. - Aha, Teuntje... zieste? Doe has de leefde nit, mè der geloof en de hoop zunt nog dao. Wat ozze Herregod eemaol vas hat, dat litte nit ezu gauw mieë los. Dat is wiej 't lève in de beum. De canadasse, diej aafgehouwe zunt en lants gen wèèg lieje, sjproete nog oet. Ezu is 't lève in dieng zieël, mechtiger en sjterker es 't lève in die lief... Teuntje va Vöske... Dat sjteet och urges in de theologia... ich ming in 't dreide deel... Ich zal 't ins zeuke, noe nit, sjpieëder: Ich zal uch

och vertille oet de moraal: Actus hominis en actus humanus. 't Is nit 't zelvige. 't Is wiej ‘verkieëd en zung!’ Dat is e groeët ondersjeed. Is 't lestig? Ja...! 't is nit gemekkelich. Daoväör sjtoedeere vèr och, twelf jaor, Teuntje va Vöske. Vèr koàme van 't Séminèèr wiej de boere oet ge veld, der wagel vol koàn of terref. Woeë kunne vèr aaflane? Ich i Grieshöfke? - ‘Pastoeër, ich zow gèèr get ovveslitse gève’, mè pastoeër hilt nit va nujjigheete. E zet: ‘dèr mingt 't good, mè dèr zult zieë: 't is ram verkieëd... 't geef mit uch wiej mit dè pater, dè uvver de praedestinatioen prèdiget. Dè hat mich de luuj wild gemakt. Lot 't Hèër’.

‘Pastoeër?’

‘Lot 't!’

Dè murge, wiej der Barthelomee mit pastoeër houw gesjproàke, zoote aggen deuisj en oote. Mè e kos nit èëte. Dao waor get andesj, watte hei motte aafsjlikke en dat in zieng kèël blèf sjtèëke.

Dat zoot 'm dik en breed iggen kèël en dat loog 'm sjwoeër oppen hats. Dat maket 'm meu en krank. 't Intsige wat hei hulpt is werk... werk... prèdige, kristeliere, biechte... en biechte, kristeliere, prèdige van 't murges bis 't ovves. ‘Werk’ sjreit 't in 'm. ‘Get doà’. En 't waor es went 'n 't reep uvver de berg wied-e-weg bis woeë der dèëke wont en wiejer bis woeë der Hèër Bussjep wont

‘Ich wil alles doà en lieje... mè dat nit... de vervèëling nit... de vervèëling is ene ermood!... dan is alles a nuuks...! de bibliotheek, der büro, de beuk... alles is a nuuks...! Teuntje va Vöske, wat biste riek! Doe sjwerfs durch gene beuisj en sjtrups... Teuntje va Vöske!

Der Bartheomee kèëk väör zich oet, bis datte van de traone in de owwe nuuks mieë zoog. Doe kompt in der sjimmer 'n bèvende hand bis bei 'm en e aod truj gezich. Der ouwe président kompt bei 'm... Wè zow andesj kunne koàme? Dè houw 'm alles gelieëd en dè laat 'm de hand op der kop en zaat: ‘Barthelomee...’ E zaat: ‘Barthelomaeus Groonesjild va Lutterendal!’ En der Barthelomee hoeët de vraog van der Bussjep bei de preesterweiing: dè vraoget: ‘Seis illos esse dignos... wit dèr dat ze wurdig zunt?’ En der président zaat: ‘Väör ezu wied es ich zage ka... zunt ze wurdig!’ En dèr Barthelomaeus..., dèr? han ich mich an uch vergèëte?... Ich han uch e minnigmaol gezaat: 't kumpt bei gidderinge... 't preesterleed... bei der inge in der aavank, bei der andere sjpieëder - mer 't 't kumpt gans zieëker... bei uch, Barthelomaeus is 't koàme... noe, hei... dat is 't... Zat nit, woeväör. Vròg nit, waorum? Mesjie hat der 't sjnak nueëdig, mesjie sjpieëder ieësj. Dèr zit veer en twientig jaor... mè dèr zit nog mer e kink... Ich weet 't... Ich waor 't och... mit zuvvetzig jaor waor ich 't nog...

Godzegedank, dàt dèr 't zit... Vegt de traonen aaf, dao koàme-'t-'r! Sjtut op... dao koàme-'t-'r de trappen op...

't Is 't Teuntje va Vöske... 't Sjengske va Chriske, en 't Tinuske vaggene Weyer. Dao sjtunt ze. Ze hent noeëd... Noe vingt-'t-aa! Noe... gee kink mieë... noe vingt-'t-aa. 't Volk is i noeëd.

Der Barthelomee sjtong dao... wiej ene Groonesjild igge veld. Wat is-'t? Wat hat dèr?

Ze bènete... 't Teuntje va Vöske en 't Sjengske va Chriske en 't Tinuske vaggene Weyer... Ze sjtamelete en zate: '...vèr zunt verloàre... 't is kreeg... Ze zunt i Vols uvver de grens en ze hent 'r drei doeëd gesjoate i Lemieësj... en twei aggen Eisj... Diej leepe lants gen wèèg. Jonge van os...! Ze bènete. Teuntje va Vöske en de andere. Bis noe hent ze iggene beuisj deere gesjoàte. Ze hent nit gewete, dat me och luuj ka sjieëte... En noe sjtunt ze dao en bène en kriesje. Kaplaon kèëk 'n aa en zaat: 'Loestert...' zaat e... Dèr gut uvver hage en sjtruuk! ezu flot wiej dèr kunt... nòggene beuisj... dao zunt nog saldaote... diej holt dèr hei... Zat 'n dat 't gekheed is, dat drei man tege honderd doezend vechte... Ze kunne sjpieëder... ander werk doà... zat 'n: ich hei 't gezaat - en noe flot.

Lutterendal i noeëd

I Lutterendal zate ze: de bronk geet nit oet. Pastoeër sjtong aggen kirk. E kèëk de jongen aa. Diej sjlooge de owwe neer en drieënete zich um. Pastoeër reep: ‘Sjeng, kom ins hei’. En dè kompt en sjtong dao väör Pastoeër. Doe zaat Pastoeër: Dèr mot wirke. Zaag 't an de andere: ze zowwe wirke’. En wiej der Sjeng nog get wool zage, reep pastoeër: ‘Gank en wirk’. Doe vervieret zich der Sjeng en e gong nò heem. Mè iggene sjtaal pakkete zich de sjup ene worp ze durch der beied op, dat ze joenket en i sjtukke vloog tège ene balk. In die daag sjpatseeret pastoeër durch ge veld en wente de karoeëtevelder zoog, diej ongeregieëd en onnuts dao sjtonge te waasse en vol onkroed, da reepe op de jonge en zaat:

‘Wat is dat?’

‘Woeë?’

‘Dao!’

‘Karoeëte’.

‘Dat zeen ich’.

‘...dan is 't good, Hèër’.

En da gonge ze voet en leete ze pastoeër alling sjtoà op der wèèg en dè sjtong dao mit e sjwoer hats en sjot mit der kop.

Oppen pasterei zoot pastoeër te dinke, mit de erm oppen knee en de heng gevowwe. Sjtonde zoot e dao en zaat gee woàd. 't Waor es wente wadet op get wat verbei mus zieë bis datte wir sjprèëke koeët.

't Berbke zaat: ‘Hèër, sjtopt uch 'n piep’. Doe zate: ‘ich zal ze mich sjtoppe’. E sjtoppet zich de piep, mer e maket ze nit aa.

‘Hat dèr ging sjwègele?’

‘Sjwègele... jòwaal, diej han ich’. en da makete ze aa.

Da sjtong 't Berbke dao en sjwèg... bis dat 't zaat: ‘Hèër... is 't woeër van de klokke?’

‘De klokke?... wat is mit de klokke?’

‘Dat ze wedde voetgehold?’

‘Ow-wa't! doe hils dich och an alle kal op. Gank en wirk!’

‘'t Sjteet in de siedoeng. Ich han 't gelèze!’

Pastoeër waor in der groeëte sjtool mer 'n höpke ieëlend mieë. Wente noe hei kunne sjterve, dan heie ozze Herregod bedankt. Mè e kos nit sjterve... E kos och nit lève. E mos mer ezu blieve zitte.

‘Roop mich der Mertens en der Frens en der Sjeng!’

't Berbke gong en hoalet ze. Ze kompte en sjtonge dao.

‘Zit uch dao’ en pastoeër zaat: ‘Versjprekt mich, dat, went de klokke wedde voetgehold, dat ginge sjuut, of sjleet of ezoeë’.

E kèëk de jongen aa.

Ze sjwegte.

‘Mertens!’

‘Hèër, went ich 't zage däör... Ze hent och der Hèër Barthelomee wiej ene hond (der Mertens sjreiet 't durch de vinster oet, e sjreiet wiej e deer dat iggene beuisj in 'n val gevange zit)... ze hent der Hèër Barthelomee wiej ene hond gevange mitgenaome’.

E koeët nuuks mieë zage. Doe krèësj der Mertens en zaat es wiej inge dè ene eed aaflet: ‘Dèr Hèër Barthelomee houw, wiej pastoeër va Grieshöfke krank waor, op ene Zondig geprèdigt. Almechtig, houw e geprèdigt, ezu, dat diej va Grieshöfke iggen benk heie gezeëte, kriesjentère, Hèër, kling en groeët. Doezend gulde hei ich gegève went ich ze gehoeëd hei, die prèdig, ezu absjuilich fie wuur ze gewes. Wiej ene hond Hèër hent z'm gevange mitgenaome...’

‘Ich weet 't, ich weet 't, ich han 't gehoeëd’.

‘Wos' dèr 't al Hèër?’

‘Jonge, zit uch dao!... Mertens, ich han nog 'n mèèrsjoeme piep... nèèm die mit... me wit nit wat passieët... diej is väör dich... en hei Sjeng, hei is mieng oer... en doe Frens... ich han nog ene sjtek mit ene zilvere knop...

Mè, ze zate... ‘Hèër, wat zit dèr... zonder piep en zonder sjtek en zonder oer!

‘Ich?’ zate... en e waor gans vrem wiej 'n 't zaat... gut mer nò heem. Mè ze gonge nit. E zaat: ‘Ich goàn nogge bid’. Mè wiej e opsjtong, waor 't es wente veel. De jonge krègten 'm onder gen erm en volte datte zonk. Doe drooge ze n'm de trappen op...

Doe zaat pastoeër: ‘Danke’ zate, dèr zut och bedankt, murge is 't bèëter’.

't Daags daonao hoeëd pastoeër de klokke loewe. 't Murges begos 't. 't Gans durp trok der berg op väör te loewe. Went inge loewet, reep der andere: ‘e-weg, ich loew... bis dat ze mit 't blink doof sjieëperke komte. Doe makete ze plaatsj. Ze zooten 't blink doof sjieëperke mit der ruk tège de moer en gooven 'm de zilder iggen heng. E trok, mè 't goof ginge klank. 't Blink en doof sjieëperke evvel zaat: ich han ze gehoeëd... en ze braten 'm nò heem.

Dò kompt iggen nòdenoon ene vrachtauto mit kels. Diej jooge de luuj oet 't klokkes en worpe de klokke durch de sjalläöker oet. Mit ene sjrei veele de klokke en dè sjrei joop durch gen beum en durch gen loeêt en uvver ge durp e-weg. Doe zènete zich de luuj. Mè der Mertens kompt mit ene baipaol. E sjprong de trappen op

nògge klokkes i en sjloog der inge van die kels in ene hook, der andere tège de moer op en der dreide de trappen aaf. Die sjreiete och ezu wiej de klokke in hunne val houwe gesjreit. Mè der Mer tens waor-e-weg, de trappen aaf... Ze zoeëten 'm uvveral. Diej va Lutterendal woste, woeë waor... iggene beuisj, me ze vongen 'm nit.

Dèn daag zow der dokter koàme väör pastoeër.

‘Hèër, dèr zut allezelève direct väör ene dokter gewes. Dèr hat ummer gezaat an de luuj: ‘Lot der dokter koàme,’ zaat 't Berbke.

‘Ich wil ginge dokter!’

‘Wat zowwe de luuj wal zage?’

‘Da lot 'm koàme’.

Der dokter kompt en sjtong bei 't bid en zaat: ‘'t is 't hats... dèr zit uvverwirkt’.

‘Uvverwirkt?’

‘Dèr wet wir bèëter, row en nog ins row. Ich zal uch get versjrieve’.

Doe gong der dokter, mè pastoeër heel 'm aa en zaat: ‘Hèër dokter... ich wol ins vraoge: ‘däör ich de piep rooke?’

‘Nee, nit rooke!’

‘'n inkel piepke, Hèër dokter?’

‘Ja... da dot 't mer’.

‘Danke och, Hèër dokter... en da wet ich och wir bèëter... en went ich gans bèëter bi, da kom dèr och wir ins ene ovvend of zoeë’...

Wiej der dokter onde kompt, zate an 't Berbke: ‘Wie aod is der Hèër?’

‘Acht en zuvvetsig, Hèër dokter’.

‘Hatte famielige?’

‘Famielige?... nee... ozze Hèër is ezu get famielige va gidderinge... richtige famielige, wiej me zet, diej hatte nit. E hat waal twei breur’.

‘Da zow ich ze mer laote koàme...’

‘Nee, Hèër dokter, diej zunt doeëd. Dao mot waal nog ene nonk va zie broor zieë urges in 't Belsj. Der Hèër sjprook wal ins van der nonk Salmoeënes. Mè Hèër, wente nog zow lève, da mot dè... honderd vofsig jaor aod zieë’.

‘Berbke, ik huur 't al, der Hèër hauw 'n curieus famielige. 't Bitste is, dat dèr ze mer allenei lòt koàme, doeëd of lebendig.

‘Jao, Hèër dokter, dat zal 't bitste zieë’.

Pastoeër hauw zich igge bid e piepke gerokt en zich ene minnige roeëzekrans gebend. De krefte leepen oet 'm-e-weg wiej water en

de vinster en de däör begonne väör zieng owwe op en aaf te goà, och wente de owwe toedieën.

Van dèn owweblik aaf late de piep väör good e-weg en heele zich nog mer an der roeëzekrans. E benet väör row en went onze Herregod 't wool, väör de ivvige row. Op ene murge, wiej e nog alles wool regeleere, links en rets, late zich meu in de kusses. Ze houwe zienge vrund, pastoeër Dominicus gehold en dè houw de zieël va pastoeër verzurgd mit 't alderlitste. Noe sjtorf pastoeër..

Wiej e doeëd waor, zate de boere:

'Da zulle vèr loewe'.

'Loewe?'

Doe vlokete de boere... mè ze verbèëte de vleuk, oet respect väör pastoeër, dè gesjtorve waor. Ze zate: 'Noe is alles a nuuks'.

Dat waor 't litste... pastoeër... 'Wat?' zate ze, 'de karoeëte, 't veld? de weien?... Pastoeër is doeëd!'

Wiej pastoeër begrave woàd, kompt der Mertens gans verwilderd oet gene beuisj. E houw ene mond lank onder de danne of urges in de brieëme gesjlaope. Noe kompte-'n oet. En ze sjnappete 'm en gonge mit 'm e-weg, och wiej ene hond.

Gee minsj wit wat wiejer is gepassieëd. Ze zage 't waor ezoeë: Urges wied-e-weg, sjtonge ze op 'n rei: loeter geesliche tège 'n moer. Väör 'n saldaote mit gewèëre. Och der Barthelomee sjtong dao, der Barthelomaeus Groonesjild. - E waor der jungste. - Dan is 't hel te sjterve, bezondesj wenste der doeëd väör dich zies en went der doeëd dao sjteet en waat en laacht. Twei minute is 'n ivvigheed. Doe is der Mertens koàme. E kompt wiej oet gene beuisj en reep: 'Hèër, nèven uch!' E heel der Barthelomaeus vas... 'Hèër, zut sjterk! O wieë Hèër, uur jonk lève... Vèr sjterve! Geft mich de absolutioen! Hèër, de väös en de des, der beuisj! wit dèr nog... wiej vèr jonk waore... Nit an get andesj dinke... An de Modder Goddes... Flot, vuur!... ich sjterf!'

Doe is der Mertens gevalle en der Barthelomee veel och. Der Berthelomee houw in der doeëd der erm um der haos van der Mertens. 't Woàd duuster... en lit....

'Woeë is pastoeër?'

'Pastoeër!'

'Pastoeër is dao. E hat zich iggen himmel de koerkap umgedoa en e kumpt de trappen aaf. Oet gen himmel kumpte. E hat 't Sjieëpesjsjupke iggen heng. E kumpt mit al de hillige vaggen durp. Pastoeër väörop en aater 'm 't Jennemiekeshuupke... "Zit dèr och al doeëd... en sèr wienieë?" 't Jenemiekeshuupke laacht

en sjwiet en winkt. En 't Nölke oet de sjtèèg, en 't laam Thieske! Kinger deus, zit dèr allenui hei... wienieë zit dèr gesjtorve? en der Frens va Sjengeklöske, 't aod Hanne-Marjentje... 't fiedeel Frenske....

Wè zal noe i Lutterendal 't murges de kirk opdoà? En loewe... 't is waor och, de klokke zunt-e-weg. 't Hof ginge mieë te loewe en wè zal de sjtatioene bène nao de hillige mis en durch der daag ozze Herregod gezelsjap houwe; allenui-e-weg, allenui-doeëd! - Al de hillige vaggen durp en dao aater diej van op de kruutser oppene kirkef... va honderde jaore gelè... al de hillige vaggen durp. Ze hoàle der Hèër Barthelomaeus Groonesjild aaf en der Mertens, diej väör hunne geloof gesjtorve zunt....

“Barthelomaeus!”

“Hèër Pastoeër!”

“En Mertens, dèr...?”

“Danke och, Hèër väör alles, dèr hat mich gekommensieëd, getrowd, en doe, wit 'r in de alkoof bei der Mong va Lieëne op 't Sjildershäövelke sjrikkelich gebiecht!”...

Pastoeër laacht!

“En noe komt... Sjtimt aa!... Vèr zinge!”

Ze zonge. 't Waor nit fie wiej ze zonge. Ze hent allezelève valsj gezonge. Ooch pastoeër hat zelève nit fie gezonge. Mè dao waor zelève ginge dè ezu fie zong, wiej pastoeër en wiej ze zonge gong der himmel op en alle groeëte en kling hillige veelen i en dat waor 't aod lieëd van 't Alderhillige-fes:

Placare Christe, Servulis.

Ze hent iggen himmel allemaol Latien gelieëd. Dao geet pastoeër mit de bronk noggen himmel i. En wiej pastoeër mit al de hillige vaggen durp väör de Alderhilligste Dreifaltigheit sjtong, beugete ze.

Ze beuge nit gemekkelich. Ze zunt allemaol sjtief gewirkt en gesjraveld. - Luuj, die zelève nit hent gewirkt, beuge gemekkelich. Ze beuge nit gemekkelich, mè woeë is mieë gloof?

Nurges in de welt.

Deo Patri sit gloria.

An God der Vadder bringt de ier
en an der Zoon van Hem alling
der Hillige Gees te glieker tied,
in d' ivvigdoerend' ivvigheed.

Amen.

Doe zaat pastoeër: Alderhilligste Dreifaltigheit! Ich bin der pastoeër van Lutterendal. Hei, dat zunt mieng luuj. Dat zunt de hillige vaggen durp. Namens de ganse pfaar danke vèr uch, bezondesj väör die twei... woeë zunt ze... zit der dao? Komt hei sjtoà, kotter bei... wie gezaat... vèr danken uch Alderhilligste Dreifaltigheit väör dis groeëte ier... ich ming... väör der Mertens en der Hèër Barhelomaeus Groonesjild, die väör der gloof gesjtorve zunt... en dat dèr genieëdig maagt zieë väör diej nog lève. Went dèr wilt, sjterve ze allenui väör uch en väör der geloof van noe aaf bis in alle ivvigheed.'

En diej va Lutterendal beugete ezu deep wiej ze koeëte de köp en zaten-'t-nao: 'van noe aa bis in alle ivvigheed. - Amen.'

Ouw kustere zoote op de urgele. Ze trokke de registere op en der wink voor durch de urgele heen en ene sjtorm va moziek daveret van alle zieje durch gen himmel.

Doe kèëk pastoeër uvver diej van Lutterendal heen en - zaat: 'Zit 'r noe... Ich han 't uch jo ummer gezaat... der himmel, dat is 't fiengste wat besjteet....'